

КЛЕМЕНТИНЕ ХЕЛМ МОМИЧЕТО НА ТАТКО КАРЛЕТ

Превод от немски: Бела Герц, 1942

chitanka.info

I. ДОМЪТ НА ТАТКО КАРЛЕТ

*Елате, тук елате, милички
деца,
мелнички ви нося със шарени
крилца!*

Преди много години в град Нант, във Франция, живееше един стар човек, когото всички, и малки и големи, наричаха татко Карлет.

Кой беше той, от где беше дошъл, на тези въпроси едва ли би могъл и сам да отговори. Откакто го помнеха той тръгваше всяка заран по улиците на града заедно с първия слънчев лъч.

— Татко Карлет иде, мамо, татко Карлет иде! — викаха радостно малчуганите, щом чуеха отдалеч еднообразната мелодия на флейтата му. Майките знаеха много добре какво значи този радостен вик и само на най-непослушните деца, за наказание отказваха, да дадат пари за книжните мелнички на татко Карлет. След малко флейтата млъкваше, и една примамлива песен привличаше и събираше малчуганите:

*Елате, тук елате, милички деца,
мелнички ви нося със шарени крилца!*

Щом се появеше на ъгъла на някоя улица с пъстрите си книжни мелнички, накачени на голям прът, той започваше да пее тази песен. А вятърът въртеше леките крилца на мелничките. Между тях имаше червени, жълти, зелени и сини, свързани в грамаден букет. Но още по-голямо удоволствие бе да държиш в ръката си такава прелестна играчка и да ѝ се радваш отблизо. След като се наиграваха до насита, децата ги забождаха в саксиите с карамфил по прозорците и чакаха

вятъра да раздвижи крилцата им, които при най-слабия полъх се въртяха със светкавична бързина.

Едва ли някоя кукла в кадифени или копринени дрехи би доставила на децата по-голяма радост от тези малки книжни мелнички.

Татко Карлет беше на петдесет и пет години. Той имаше дълга сива брада, не бе нито красив, нито грозен, доста нечист и небрежен към облеклото си. От дълги години носеше все същите дебели панталони, кафявия цвят на които бе станал тъмносив от времето и праха. Носеше и дълго тъмнозелено палто, също тъй старо и износено. Дрехата имаше едничкото предназначение да го пази от дъжд и студ и го постигаше напълно. Татко Карлет и неговото палто остаряваха заедно. Неразделна част от тоалета му бе чудноватата шапка с широки похлупаци за ушите и голяма кожена козирка, която скриваше очите му. Ако се появеше в друго облекло на улицата, неговите многобройни приятели не биха могли да го познаят. Той вървеше и се клатушкеше, а неговите малки мелнички трепереха и се люлееха на всички посоки, като че ли искаха да се препоръчат на малката публика. Злите езици мълвяха, че кръчмите бяха виновни, загдето татко Карлет ходеше тъй чудновато, но това не беше съвсем справедливо.

Старата къща, където живееше, се намираше на малка уличка, близо до площад Бретан. Неговата стаичка беше на четвъртия етаж. Цялата му покъщнина се състоеше от един пън за сядане, сламеник, одеяло, стол и счупена маса, която трябваше да се допира до стената, за да не падне. На нея той приготвяше малките мелнички.

На другия край на площада се издигаха палатките на един цирк, в който играеха ездачи и укротители на зверове. През целия ден там биеше барабан, тръбеше тръба, пишцеше свирка и един палячо неуморно превъзнасяше чудесата, които могат да се видят в цирка.

II. РАЗДЕЛЯНЕ НА НАСЛЕДСТВОТО

Веднъж татко Карлет се връщаше привечер у дома си. След обиколката на града той бе събрал доста пари, за да може да преживее с тях следния ден. Оставаха му и за шише вино. Той влезе в кръчмата.

На една маса близо до стената ядяха и пиеха трима мъже с доста непривлекателна външност. До тях седеше малко момиченце. То изглеждаше много уморено. Почервенелите му очи показваха, че е плакало. То се мъчеше да скръсти върху масата малките си и слаби ръчички, за да сложи върху тях главата си. Налягаше го сън. Задремваше ли обаче, ръчичките се хлъзваха надолу и главата му политаше към някой от мъжете. А той повдигаше малкото момиче и го изправяше върху пейката. Най-послед един от мъжете каза:

— Ако искаш да спиш, иди при печката! — и като го настани върху пейката близо до печката, се върна при своите другари.

Зарадвано от топлината, детето протегна към огъня крачката си, обути в гиздави червени пантофки. Беше зима. Неговата блузка от розова коприна и сърмената му рокличка, каквито носят танцьорките на въже, не можеха да го стоплят.

Мъжете, с които беше дошло в кръчмата, носеха също дрехи на циркови ездачи, но върху лекото театрално облекло имаха топли палта.

— Тя наистина вече заспа! — каза единият от тях, като посочи към малкото момиче, което се сви в ъгъла и не се помръдна вече.

— Тогава да си поговорим за нашите работи — отвърна друг.

— Какво ще правим след смъртта на управителката? Представленията дават вече твърде малко приходи. По този начин става немислимо да живеем заедно. Какво ще кажеш, Шпрингер?

— Аз — отговори запитаният, — ще кажа само едно: разделям се с вас. Говорих вече със собственика на големия цирк. Той ме приема.

Остава само да уредим нашите работи.

— Какви работи? — прекъсна го Щробел.

— Как какви? Нали има да делим вещите на управителката. Тя умря, и ние сме нейни наследници. Не е ли така?

— Да, така е — отговори Щробел. — Аз ще си взема маймунката, свикнал съм да играя с нея.

— А пък аз си запазвам палатката — извика този, който заговори пръв.

— Бива те, Шарф! Винаги взимаш най-големия дял — извика Шпрингер.

— Пада ми се. Ще откажете ли? На вас оставям маймуната, катерицата и другите животни, а също и костюмите и инструментите.

— Ами Ели?

— Да, наистина! Какво ще правим с детето?

— Тя за нищо не е годна; най-добре да я пратим в сиропиталище — каза Щробел.

— Тя може да събира парите — възрази Шарф. — Тя е толкова мъничка, че трогва сърцата на всички. Освен това, ако я храним по особен начин, не е мъчно да направим от нея джудже, с което ще конкурираме Том, Пус и всички останали.

— Да, но това не е сигурно. Майка ѝ беше достатъчно глупава. Ако беше позволила на момичето да участва в нашата работа, от нея би станало първостепенна артистка. Но сега вече е късно.

— Не е късно. Тя е едва на шест години. Има още време, да опитаме. Аз ще се заема с нейното възпитание.

— Но тогава трябва да ни дадеш обезщетение: щом вземаш палатката, вземи и детето!

— Най-напред трябва да видя за какво е годна, може от нея нищо да не излезе.

— И така да е, все пак още отсега трябва да я включим в сметката.

— Добре, ще видим. Щробел, я дай насам виното, ти го държиш само за себе си! И тъй, какво имаме да делим? Една маймуна, четири дресирани кучета, една катерица, пет музикални инструмента, костюм на маркиз, турски костюм... Чакайте, къде е Ели?

Щробел и Шпрингер се обърнаха смаяни. Детето беше изчезнало.

— Нима е избягала? Как е възможно? Че аз я видях преди минута, когато си пълнех последната чаша.

— Е, сигурно си играе с котката, която ей сега мина през стаята.

— Ели, ела тук! — извика Шпрингер с груб глас, но никой не му отговори.

Напразно претърсваха той и другарите му всички ъгълчета на кръчмата. Напразно разпитваха слугите, хазяина, гостите. Никой не можа да им каже какво е станало с момиченцето. То беше изчезнало.

— О, негодно малко същество — извика Шарф. — Тя само се е преструвала, че спи. Сигурно е подслушвала нашия разговор и е избягала. Трябва да я намерим! Да тръгваме веднага! Да претърсим съседните улици, тя не е успяла още да избяга надалеч.

И тримата мъже тръгнаха в различни посоки.

III. ПРЕД ВРАТАТА НА ТАТКО КАРЛЕТ

Подозрението на Шарф, че Ели се преструва на заспала, за да ги подслушва, не беше вярно. Но точно когато детето бе затворило уморените си очички, то чу тримата да говорят за „управителката“. Тази едничка дума стигаше, за да го събуди. Управителката на цирка бе погребана сутринта, а сега мъжете деляха помежду си нейното наследство. Тя беше майка на малката Ели. За своя баща Ели си спомняше смътно. Веднъж той падна от високото въже и умря. Оттогава нейната майка беше винаги тъжна, често плачеше и се отнасяше към детето доста грубо. Малко след смъртта на бащата, в техния цирк постъпи Шпрингер. Той почна да танцува върху въжето, както нейния баща. Оттогава момиченцето чуваше често майка ѝ да се кара с Шпрингер и, доколкото можеше да разбере, майка ѝ се мъчеше винаги да я защити от тези мъже, които искаха да я обучават на опасни игри.

Детето живееше в постоянен страх от тримата мъже. Особено се боеше сега, след смъртта на майка си, когато остана съвсем незащитно. И ето, когато чу разговора на мъжете, тя разбра всичко. Обхвана я неописуем страх. Тя видя, че вратата е отворена и безшумно се промъкна през нея. С няколко крачки тя достигна до отвореното прозорче на обора, провря малките си крака през отвора, скокна долу на улицата и затича. При най-малкия шум тя се ослушваше със страх, дали не се чуват стъпките и гласовете на тези, които я преследват. Тъй тичаше тя от една улица в друга, тласкана от желанието да се намери колкото може по-далеч от своите гонители.

Нощта настъпваше, а малката Ели беше толкова изморена, че с мъка се държеше на краката си. Тя падаше, отново ставаше и се мъчеше да избяга по-далеч. Изведнъж се препъна в един голям камък и тъй силно удари главата си в прага на някаква къща, че падна в несвяст.

Докато Ели лежеше тук в безсъзнание, мъжете забелязаха, че детето е изчезнало. Възбудени, те напуснаха кръчмата, а татко Карлет

вече беше изпил виното си, изпушил лулата и се запъти към къщи. Леден вятър духаше и режеше лицето на стареца. Той вървеше с бързи крачки през малките улички и скоро стигна пред своя дом.

— Ама че тъмнина! — си каза той сам на себе си. — Да не беше угаснала лулата ми, би ми светила поне малко. Но при този вятър невъзможно е да я запалия отново.

Не беше направил десетина крачки, и кракът му се спъна в нещо, което лежеше на пътя. Изплашен, старецът бързо отстъпи назад и едва не падна. Малките мелнички се изплъзнаха от ръцете му и паднаха.

— Какво ли лежи тук? — се запита той учуден, като се навеждаше към земята, за да събере скъпата си стока. — Да е пакет с дрехи? Не, изглежда да е нещо живо. Наглед е много малко, като че ли е дете! Че какво търси то пред моята врата? При такова време не може да се спи на улицата. Горкото мъничко същество! Да взема да го събудя и да му дам една мелничка.

Като говореше така, той отвори вратата на къщата, където живееше, и запазен зад нея от вятъра, запали малка свещица. Тогава видя пред краката си на пътя разхвърляни още от малките мелнички. Наведе се и бързо събра пъстрите играчки. Тогава погледът му падна върху детето.

Това беше Ели, която все още лежеше на земята с глава отпусната върху каменната стълба.

— Ах, това е детето, което видях в кръчмата! — извика той учуден. — Как е могло да дойде дотук? Гледай, сякаш е ударено. Главата му е кървава и е като мъртво. Горкото същество! Сигурно би умряло ако остане през тази студена нощ на улицата до утре. Какво да сторя? Къде да отнеса това дете? Дали ще се намери в тази къща някоя жена, да се погрижи за него?

С тези думи татко Карлет грижливо вдигна детето на ръце и влезе с него вкъщи, като заключи вратата след себе си.

IV. ТАТКО КАРЛЕТ ВЪЗПИТАВА

Цялата къща спеше дълбок сън, когато старецът се изкачи по стълбата. В никоя стая не се виждаше светлина. До ухото му достигаше само дишането на спящите. Всред тази тишина той стигна най-послед до стаичката си на четвъртия етаж, без да може да намери убежище за Ели.

Той влезе вътре, сложи я върху сламеника, запали отново свещицата и се наведе над детето, за да го разгледа.

— Горкото детенце! — каза той със състрадание. — Как може толкова малко същество да бъде изоставено? То не е грозно, никак даже! Да е на шест години? Не е възможно, децата на шест години не са толкова малки, това зная добре. Откакто продавам малките мелнички, виждам много деца всеки ден. Веднъж да дойде на себе си! Детенце! Детенце! Не отговаря, а ръцете му като лед. Да наклада огън и го стопля. Добре че имам още дърва.

Татко Карлет взе няколко дръвчета, които от три-четири години лежаха неизползвани в един ъгъл. С хартиените изрезки, остатъци от неговите малки мелнички, той ги разпали и скоро те запраяха весело в камината, сякаш се радваха, че са изпълнили своето предназначение.

След това татко Карлет пренесе малката Ели по-близо до огъня, седна върху пейката, и като я сложи на коленете си, с едрата си ръка заразтрива вкочанясалото дете.

Топлината подейства на малката Ели и след няколко минути тя дойде на себе си.

— Мамо, искам вода! — простена то.

— Горкото дете! Вода ли искаш? Почакай, детенце, сега ще ти дам водичка.

Той взе едно нащърбено гърне и го напълни с вода от една стомна. После се върна с него при Ели, вдигна я на ръце, и допря гърлото до нейните устни. Детето жадно изпи няколко глътки и широко отвори очите си. Като видя пред себе си непознатото лице на стареца с дълга сива брада, то се уплаши, дръпна се веднага назад и

скочи бързо, като че ли искаше да избяга. Цялото му тяло трепереше толкова силно, че не можеше да се държи на краката си. Старецът го прегърна в ръцете си, сложи го отново върху сламеника и го милваше като малко котенце.

— Ела, мое мило дете, трябва да стоиш мирно, иначе ще се разболееш. Искаш ли още малко прясна водица? Не, не искаш? Тогава хайде да седнем при огъня и да умием главицата, че е още кървава. Ти недей да се боиш от мене, аз много обичам малките деца.

Татко Карлет се радваше много, но Ели не се помръдна от мястото си. Тя позволи на стареца да я сложи на коленете си, за да я стопли, но беше страшно бледа, със стиснати устни и широко отворени очи. Този човек, когото тя никога не бе виждала, мрачната, едва осветена от огъня таванска стая, и всичко, което я заобикаляше, се видя на малкото момиче ужасно. То беше уверено, че циркаджиите са я дали на този сивобрад старец. Сигурно Шарф го беше натоварил да направи костите ѝ меки, или да ѝ даде някакво лекарство, за да остане малка като джудже. Тя вече не можеше да се спаси, не можеше да се брани против никого със слабите си сили.

Безполезно беше да се противи повече. Нейното сърце силно негодуваше срещу несправедливостта, която мислеше, че ѝ бяха сторили. Тя се изпълни с омраза против добрия татко Карлет, който толкова се грижеше да я стопли. Той сложи момиченцето върху коленете си и нежно го прегърна.

— Слушай, мило дете — каза той на Ели, — кажи как се казваш? Не искаш ли да ми кажеш? Знаеш ли кой съм аз? Аз се казвам татко Карлет. Сигурно не си чувала моето име? Това е странно. Веднага се познава, че не си от Нант, защото тук ме познават всички малки дечица. Искаш ли да ти дам една мелничка? Виж какви хубави червени крилца има. Ако духнеш от едната страна, завява северен вятър: фууу! Гледай как се върти! А от тази страна духа южен вятър: фуу! Виждаш ли сега, тя се завъртва на другата страна. Е, не ти ли се харесва?

Ели взе мелничката със своята малка ръка. Тя я погледна, опита се дори да духне пъстрите крилца, но после я пусна равнодушно върху камината, и татко Карлет едва я спаси от огъня, само защото успя бързо да я хване.

— Не щеш ли мелничната? Ти днес си много уморена. Утре ще си играеш с нея. Ще видиш колко е весело, когато върти пъстрите си

крилца на слънце. А сега ела, ще ти измия челото. Нали не те боли повече? Ще спиш чудесно. Утре пак ще си доволна като малка рибка. Лека нощ сега, мое мило дете.

С тези думи татко Карлет сложи малката Ели върху сламеника, като повдигна единия му край, за да стане като възглавница. Краката ѝ покри с пухена завивка. След това свали дългото си палто, покри грижливо детето, зави се с вълнено одеяло и легна до огъня. Ели не се помръдна повече. Уморена, тя беше затворила очи и заспа веднага.

V. ЕЛИ СЕ СЪБУЖДА

Когато татко Карлет се събуди, тъкмо беше се зазорило. Учуден от необикновено твърдото си легло, той се изправи и погледна объркан наоколо. Погледът му падна върху Ели и веднага си спомни какво се беше случило миналата вечер.

— Горкото агънце! Колко беше уморено вчера — помисли си той със състрадание, и като се прозяваше, протегна дългите си ръце. — Как съм се вдървил! Костите ме болят. Отвикнал съм вече да спя на земята. Но затова пък на малкото момиченце е добре. То още спи, но като се събуди, ще бъде гладно.

Татко Карлет взе едничкото си глинено гърне, нахлупи си шапката и тихо напусна стаята, като затвори вратата след себе си.

Хората на улицата го поглеждаха учудено.

— Я гледай — казваха си те, — татко Карлет е излязъл без палто. Какво ли му се е случило?

И наистина, никой не беше виждал татко Карлет без дългото му палто и затова се чудеха защо е тръгнал така. Никой не знаеше, че с палтото сега е завито малкото спящо момиченце.

Едва татко Карлет напусна стаята, и Ели се събуди. Тя отвори очи, но уморена отново ги затвори. Най-после се повдигна и погледна учудено наоколо. Напразно се мъчеше да се сети къде се намира. Всичко, което беше станало предната вечер, беше изчезнало от паметта ѝ. Ели стана от леглото и се отправи към вратата. Опита се да я отвори, но не можа.

— Аз съм затворена! — извика тя с ужас и побърза към прозореца, но и него не можа да отвори: ключалката беше високо и Ели не можеше да я стигне.

Тогавя тя изтри мътното стъкло, за да види поне къде се намира.

— Колко съм нависоко! — извика тя тъжно, като видя през стъклото само покривите на съседните къщи. — Оттук никога не мога да се измъкна, но трябва да се опитам, за да не падна в ръцете на тези лоши хора...

Докато Ели разсъждаваше така, слънцето се издигна и скоро блесна през стъклата на високия прозорец. Един лъч падна върху малката мелничка, която все още лежеше до камината. Ели погледна пъстрата играчка. Никога тя не бе имала такава играчка, защото нейната бедна майка едва изкарваше само за прехраната им, а за играчки пари не стигаха.

Ели се зарадва, взе мелничката и вече се канеше да духне, за да се завъртят крилцата, когато изведнъж дочу стъпки по стълбата. Отново я обзе безграничен страх. Тя видя, че вратата се отваря, че старият Карлет влиза и помисли, че го следват онези зли хора. Като закри лице с ръцете си, отчаяно изписка и избяга в най-далечния ъгъл на стаята.

VI. ПРИЯТЕЛСТВОТО ЗАПОЧВА

Да беше само погледнала добрия старец, когато влизаше в стаята, Ели сигурно не би избягала от него с такъв ужас. Той потреперваше от студ в тънкото си облекло, но лицето му светеше от радост при мисълта, че неговото момиче с удоволствие ще яде топлото мляко. Като сложи малкото гърне върху масата, татко Карлет отвори чекмеджето и извади от него паница и парче хляб.

— Ела сега, пиленце — повика я той. — Ела, моето мъничко, страхливо птиче! Татко Карлет нищо няма да ти стори. Добре ли спа през нощта? Не си ли гладна? Леля Гюнтер тъкмо беше сварила млякото, когато отидох. Който дойде най-напред, той взема хубавия дебел каймак. Ела да ядеш топла попара, мое детенце.

Ели слушаше учудено тези приветливи думи. Тя все повече се успокояваше и най-после откри лицето си и обърна глава.

Тъкмо в този момент татко Карлет извади големия нож да отреже хляб. Като видя това, Ели изпищя от страх. Тя помисли, че идва последния ѝ час и цяла трепереща падна на колене пред стареца:

— Добри ми господарю, не ме убивай, аз нали не ти сторих нищо лошо.

Покъртен, старецът не разбра какво иска да каже с тези думи детето. Той видя само, че то се бои от него и му стана мъчно, защото всички други деца всякога го посрещаха с възторг.

— Да не те убивам? Какво искаш да кажеш с това? Ти все мислиш за онези хора, с които беше снощи и ме смяташ също за цирков артист, така ли? Аз съм татко Карлет, който продава малките мелнички, и всички деца се радват, когато ме видят. Аз те намерих снощи на улицата. Ти лежеше полумъртва пред моята врата. И тогава те донесох тук на ръце. Ти сигурно не помниш? Виждаш ли сега, че няма защо да се боиш от мен, дете?

— Другите не са ли зад вратата? — попита Ели безпокойно.

— Другите? Кой?

— Шарф и Шпрингер и...

— А, цирковите артисти ли?! О, едва сега разбирам! Не, мило мое дете, няма ги там. Аз дори не ги познавам. Ти не се бой, тук те няма да те намерят. Хайде, недей сега да плачеш, а ела да си хапнеш попарка. Отвори си устицата, така!

Като говореше така, татко Карлет нарязва хляба на малки парчета, турна ги в паницата и насипа отгоре млякото. След това като духна да поизстине, мушна пълната с топло мляко лъжица в отворената уста на детето, което жадно следеше неговите движения. Последваха втора, след нея трета лъжица. Ели беше много гладна, и татко Карлет гледаше с неописуемо удоволствие как тя жадно поглъща топлото мляко. Лъжица след лъжица даваше той на детето, докато паницата се изпразни.

— Колко гладно било моето пиленце — каза той, като помилва главата на детето с голямата си ръка. — Сега ще бъдеш добро момиче и няма да се боиш, ако изляза за малко, нали? Трябва да отида пак при леля Гюнтер да я попитам няма ли за мене още малко топло мляко.

— Значи аз съм ти изяла закуската? — попита Ели поразена.

— Не — каза смеейки се татко Карлет, — като си я изяла, значи за тебе е била. Но трябва да отида да си купя нещо друго.

Очите на детето се напълниха със сълзи. То хвана коравата ръка на татко Карлет, стисна я до устните си и каза нежно:

— Много те обичам!

— Знаех, че няма дълго да се боиш от мен.

— Защото ти ми даде твоята закуска. Това още никой не е правил за мене, дори моята майка. Тя не ме оставяше да гладувам, но никога не смеех да изям една хапка повече от това, което тя ми даваше.

— Горкото дете! Твоята майка сигурно не е била богата.

— Ами ти? Богат ли си, или също беден?

Карлет учудено погледна детето. То съвсем наивно го беше запитало и все пак той се смути малко, защото сам никога не беше се замислял дали е богат, или беден.

Най-после се усмихна и, като обличаше палтото си, каза:

— Сам не зная. Аз не съм богат, защото нямам много пари, но не съм и беден, защото нищо не ми липсва.

Ели го погледна учудено. Тя никога още не бе чувала да се говори така равнодушно за пари. Нейната майка броеше всяка вечер преди лягане парите, изкарани през деня. Винаги се оплакваше, че

парите са малко, а животът — скъп. Дори често при подялбата на парите тя се караше с другите артисти, защото никой не беше доволен от своя дял. Ели се чудеше на този човек, който бе тъй весел и доволен, макар че нямаше почти нищо.

Татко Карлет се усмихна на учуденото дете и каза:

— Бъди добро момиче и стой мирно докато си донеса закуската. Ще отида също до площад Бретан да видя дали цирковите артисти са още там. Не трябва да излизаш от стаята, докато те не напуснат града.

VII. МАЛКАТА ДОМАКИНЯ

Когато татко Карлет излезе, Ели се заигра с малката си мелничка, но не за дълго. Скоро тя почна да разглежда дългата пръчка, върху която татко Карлет закрепяше своите пъстри играчки, но и това ѝ омръзна и тя заскуча.

— Колко неприветливо е всичко тук! — въздъхна тя. — Дори слънцето не свети както трябва през прозореца. И как ли, когато стъклата са толкова мръсни... Ах, ето една кърпа! Аз ще ги измия. Татко Карлет сигурно няма да се сърди.

Със загрижен вид тя взе каната, сложи кърпата в паницата, сипа в нея вода и започна да мие прозореца. Но скоро спря, защото ръката ѝ не стигаше до високите стъкла.

— Да бих могла да се покача на нещо... столчето е много малко... Оня пън е по-висок, но е много тежък, не ще мога да го вдигна. Ще се опитам да го избутам.

Като напрегна всичките си сили, малкото момиче се опита да разклати пъна, но той не се помръдна от мястото си. Най-после успя да го събори и доволна запляска с ръце.

— Сега мога да го преместя — извика тя с възторг и търкулна пъна до прозореца. — Това е чудесно! Сега ще стигна до горните стъкла.

Тъкмо детето беше свършило работата си, и татко Карлет се върна. Въпреки студа, лицето на Ели светеше. Тя толкова често скачаше от пъна, за да мокри кърпата и отново се напругаше да се покачи на него, че лицето ѝ пламтеше.

Весела усмивка светна върху лицето на татко Карлет, когато видя с какво беше заето детето.

— Виж каква чудесна мъничка домакиня! Та ти вече се зае с чистене. Това никога не би ми дошло на ум. Ах, тези жени, колкото и да са малки, винаги се стараят да сложат всичко в ред. Но ти все пак не си могла да стигнеш до най-горните прозорци. Ела тук, качи се върху рамото ми. Я гледай, че ти си могла да се катериш като котка. Е,

доволна ли си сега? Държиш ли се здраво?... Тъй, готово! Сега слез да си починеш.

— Не още! Моля, отвори прозореца!

— Добре, отворих, но за какво ти е?

— Трябва да го измия и от другата страна, там е още по-мръсно. Виждаш ли колко прозрачни стават стъклата? Сега слънцето свети по-добре...

Татко Карлет се засмя и почна да помага на момичето. След това обра разляната върху пода вода. Като видя това прилежното момиче, каза:

— Трябва да измием целия под.

— Но само не днес. Сега трябва да отида да печеля пари.

— Ами къде ти е млякото?

— Когато отидох, нямаше вече мляко, и закусих парче сирене, то не е по-лошо от млякото. Не се тревожи, закусих отлично. Сега ще трябва пак да те заключа и да вървя. Ето, тук има изрезки от цветна хартия, ако ти се иска, можеш да ги режеш. На обяд ще се върна и ще ти донеса храна. Ако ти стане студено, завий се с одеялото, то е топло. Хайде, сега си играй, скоро ще се върна. Но ти до сега не си ми казала името си! Как се казваш?

— Аз се казвам Елизабет, но всички ми казват Ели.

— Е, тогава довиждане, Ели!

— Довиждане, татко Карлет!

Старецът взе флейтата и мелничните и тръгна към вратата. На прага се обърна да види още веднъж детето. То се затича към него и го

прегърна нежно с двете си ръце. Старецът се трогна. Като слизаше по стълбата, той чу как една съседка ругаеше и биеше малко момче. Много пъти татко Карлет е бил свидетел на подобни сцени, но винаги бе оставал напълно равнодушен. Днес обаче неговото негодувание се възбуди. Той не разбираше как може да се бие толкова жестоко едно дете.

VIII. КАКВО ДА ПРАВИ С НЕЯ?

— Горкото дете! — мислеше си той със състрадание. — Тя е най-хубавото мъничко същество на света. Колко малко щастие е изпитало до сега... Не е имало дори достатъчно храна! Няма да я оставя да падне пак в ръцете на онези трима негодници, от които толкова се бои. При тях тя сигурно скоро би загинала. Не, по никакъв начин! Детето ще остане при мене, докато циркът напусне града... Тази сутрин той беше затворен. Дали все още търсят детето? Търсете, безделници! Няма да го намерите! За това съм се погрижил. Но ако полицията го поиска от мен? Не, това тя не може да стори. Цирковите артисти нямат право да си искат детето, то не е тяхна дъщеря. След няколко дни ще я заведе в сиропиталището. Там ще се погрижат за нея. Ще ѝ дават добра храна, топли дрехи и обувки; ще ѝ бъде добре и няма да ѝ липсва нищо.

Вниманието на татко Карлет така бе погълнато от тези мисли, че съвсем забрави да събира децата с примамливите тонове на своята флейта и позната песен:

*Елате, тук елате, милички деца,
мелнички ви нося със шарени крилца!*

Дълга върволица малки момичета пресякоха пътя и прекъснаха мислите му. Децата вървяха две по две едно след друго, водени от една калугерка. По тяхното облекло татко Карлет веднага позна, че са сирачета. Той се спря, порадва се на хубавия им вид и чисто облекло и си помисли с доволна усмивка:

— И Ели ще бъде един ден като тях.

Но скоро радостна му изчезна. Едно от децата го забеляза. То излезе от редицата, обърна главата си към него и се спря за миг да погледа неговите мелнички. Едно махане с ръка и строгия поглед на калугерката накараха детето да се върне веднага на мястото си. То

почервения, наведе глава и тръгна с другите. Колкото и да беше незначителна тази случка, тя накара татко Карлет да промени мнението си за щастливия живот в сиропиталището. Той трябваше да признае, че калугерката има право, тя не биваше да оставя своето малко стадо да се разпръсне по улиците, но все пак съжали от все сърце злочестите деца.

— Да не се спират когато им се иска! Да вървят в редица с равномерни стъпки, и наведени очи! Не, на такъв живот няма да осъдя моята малка Ели. В сиропиталище няма да я заведа. Ще измисля нещо друго за нея. Нали има толкова хора, които биха искали да осиновят някое дете. Ще попитам госпожа Робер или леля Гюнтер. Но преди всичко трябва да се уверя, че циркаджиите са напуснали града. Какво е това? Нима вече бие дванадесет часа? Трябва да побързам да продам стоката. С какво ще купя на моето дете обяд?

Татко Карлет допря флейтата до устните си и засвири своята песен. Набързо продаде няколко мелнички. После влезе в една колбасарница и купи голямо парче салам. От хлебарницата купи хляб и след това се запъти бързо към къщи.

Това беше наистина против неговите навици. Обикновено обядваше с парче хляб и месо, изпиваше чаша вино и продължаваше пътя си из улиците, докато му се искаше. Днес обаче тръгна бързо с хляба и салама за дома.

Щом чу, че татко Карлет отваря врата, Ели радостно скочи и се затича да го посрещне. Той я целуна, но като я разгледа добре, не можа да не се засмее. Детето стоеше в тържествена поза пред него. От раменете му на дълги гънки се спущаше до земята наметало. Тя приличаше на принцеса, на която липсваше само паж да носи шлейфа. Ели си беше направила тази мантия от вълненото одеяло, за да си спомни досегашния живот и да се стопли, защото лекото ѝ облекло малко я пазеше от студа.

Чак сега татко Карлет си спомни, че не се е погрижил достатъчно за детето. Той бързо запали огън с последните дърва, седна с Ели до камината и сладко се нахраниха. След това веднага грабна шапката си, взе мелничките и се нареди да тръгне.

— Мили татко Карлет, ти пак ли излизаш? — попита детето натъжено. — Много ми е мъчно тук, вземи ме със себе си!

— Не мога да остана, дете, трябва да отида до една далечна улица. Децата отдавна ме чакат. Там продавам много мелнички, а парите ни са нужни сега. В тези дрехи не мога да те взема, дете, защото, ако те срещнат онези лоши мъже, те ще те познаят веднага. Затова бъди добро момиче и си играй тука. Щом се освободя, веднага ще дойда при тебе.

И без да се обръща бързо напусна стаята, защото чу как трепереше гласът на Ели, когато му казваше довиждане.

IX. ЕДНО НЕЩАСТИЕ С ДОБРИ ПОСЛЕДИЦИ

С бързи крачки татко Карлет тръгна към един квартал в края на града, наречен „Град на розите“. От двете страни на улиците се редяха красиви малки къщици, пред които се пъстрееха грижливо наредени градинки. Хората от тези къщи се надпреварваха в отглеждане на цветя и затова никъде хризантемите не бяха толкова едри и прекрасни, както тук. Розовите храсти в тези градинки се издигаха до прозорците на къщите, а земята беше покрита с цветен килим. Вятърът разнасяше далеч приятния дъх на цветята. Между семействата, които живееха в този Град на розите, татко Карлет имаше многобройни клиенти. Щом се задаваше по цялата улица заехтяваше весел детски вик: „Татко Карлет иде, татко Карлет иде!“.

Старецът беше изминал голяма част от пътя и беше продал доста мелнички. Най-последно спря пред една къща, край която не минаваше никога без да погледне нагоре. Там живееха четири деца, които не бяха навикнали на разкошни играчки. Те нямаха нито големи кукли, нито скъпи кончета и затова се радваха всеки път на хубавите пъстри мелнички, които им носеше татко Карлет. Ако му се случеше цяла седмица да не дойде в Града на розите, тогава можеше да бъде сигурен, че в тази къща ще купят от него четири мелнички, по една за всяко дете. Днес тъкмо се беше изминала една седмица, откакто не беше идвал насам. Щом татко Карлет се спря пред къщата и засвири на своята флейта, три руси главички се показаха на прозореца, но веднага пак се дръпнаха назад и погледнаха уплашено към стаята. Някой вътре събори една маса и се чу сърдит женски глас:

— Какво правиш, Полин? Как може да бъдеш толкова палава? Виж какво направи? Счупи мастилницата и си изцапа новата рокля!

— Мамичко, много ми е мъчно, че направих така — отговори хленчейки детски глас. — Искях да отида по-бързо към прозореца да видя татко Карлет... и съвсем не забелязах как стана това...

— Аз също не знам как стана това, но виждам само, че си съсипа роклята. Иди я съблечи и ми донеси топла вода да измия пода.

— Аз ще се опитам да изпера роклята — отговори детето засрамено.

— Това е невъзможно. Мастилото не се изпира. Иди съблечи бързо роклята, защото ще изцапаш и мебелите с нея.

През това време татко Карлет стоеше търпеливо пред прозореца и чакаше, макар че едно от момчетата му пришепна тъжно:

— Полин си изцапа роклята. Мама ще трябва да ѝ шие сега нова и сигурно няма да иска да ни купи днес мелнички.

При тези думи на татко Карлет му хрумна, че би могъл да поиска роклята за Ели. Той знаеше, че Полин не беше много по-голяма от неговото момиче. „Кураж!“ си каза татко Карлет и се обърна свенливо към младата жена:

— Госпожо Терасон, нима роклята на малката госпожица е съвсем повредена?

— А, вие сте тук, татко Карлет? Да, тя вече не може да се носи. Цялата е в масилени петна, а пък не е толкова широка, че да мога да извадя това парче. Много ме е яд, такава хубава топла рокля беше. Полин би могла да я носи цяла зима. Сега е само за продавача на стари дрехи.

— Ах, госпожо — каза татко Карлет, — дайте ми я моля! На драго сърце бих ви платил за нея.

При тези думи трите деца весело се изсмяха:

— Татко Карлет иска да купува стари дрехи!

Полин стоеше далеч от прозореца и не се решаваше да се смее както братята си.

— Не — каза татко Карлет и също се засмя. — Не искам да си сменявам занаята. Какво биха казали дечицата, ако не им донасям мелнички? Не, искам да купя роклята за моята малка дъщеря.

— Вие имате малко момиче, татко Карлет? От кога?

— От снощи, мила госпожо. Ще ви разкажа как то дойде при мен. Вие сте толкова добра, че няма да го разкажете на цирковите артисти.

Татко Карлет опря лакти върху отворения прозорец и заразкава историята на Ели. Децата слушаха с отворени уста, а майката остави работата си и внимателно следеше разказа.

— Сега детето е все още при мен и трябва да се погрижа за него — завърши с дълбока усмивка татко Карлет. След това той вдигна изпитателен поглед към младата жена, за да види какво впечатление е направил неговия разказ. Тя пак го гледаше с приветлива усмивка, и сълзи блестяха в сините ѝ очи.

Госпожа Терасон беше най-добрата жена в „Града на розите“. Тя не беше богата. Мъжът ѝ работеше в една голяма търговска къща и неговата заплата едва стигаше за издръжката на семейството им. Често пъти оскъдната заплата беше недостатъчна, когато обувките на децата се късаха много бързо, панталоните ставаха къси и роклите овехтяваха. Но все пак, добрата жена винаги имаше нещо, с което да помогне на другите и да ги зарадва. Тя беше доволна, никога не мислеше за себе си и живееше за мъжа и децата си. Тичаше из къщи насам-нататък цял ден и винаги намираше време да помага в уроците на децата си. Често пъти седеше при машината и шиеше, а едно от децата ѝ стоеше пред нея и казваше наизуст таблицата за умножение или друго декламираше басня от Лафонтен. Тя никога не се оплакваше от работа. Затова пък децата я обичаха и почитаха.

— Като стана голям — каза веднъж малкият Пол, — мама ще носи винаги копринени и кадифени рокли.

— Жалко е само, че тогава ще бъде стара — отговори Жорж, най-големия от братята.

Ядосани от тези думи, другите деца му обърнаха гръб и не искаха да го слушат. Те не искаха да вярват, че тяхната мила, хубава майка може да остарее.

Когато татко Карлет завърши разказа си, младата жена беше дълбоко трогната. Тя заговори приветливо:

— Вие сте добър човек, татко Карлет. Ще ви дам роклята и други неща за момичето. Отбийте се на връщане при нас. Ще приготвя всичко дотогава.

Г-жа Терасон взе роклята на своята Полин, опита се да измие малко петната, притури още няколко дрешки, без които Полин можеше да мине, и върза всичко във вързопче. При това тя мислеше за радостта на стареца и на малката му дъщеря. Тя забрави за своята загуба и беше много доволна от стореното. Нейната дъщеря с радост видя, че майка ѝ не ѝ се сърди вече. Тя тихичко се промъкна, сложи най-хубавата си кукла върху вързоп, приготвен за татко Карлет и погледна с такава молба майка си в очите, че добрата жена не можеше да ѝ се сърди повече. Усмихна се, прегърна малкото си момиче и нежно го целуна.

— Ето, това е за вашето дете — каза госпожа Терасон, когато при нея влезе татко Карлет. — Аз сложих там още една престилка. Тя ще покрие петната по рокличката. Вътре има също няколко стари ризки, няколко чифта чорапи и обувки.

Татко Карлет се изненада от такъв подарък и от радост не можеше да намери думи, с които да благодари. Мълчаливо той свали от своята пръчка четири най-хубави и скъпи мелнички и ги даде на децата, които стояха до него. След това си тръгна бързо за дома.

Х. И ЕЛИ ИСКА ДА ПЕЧЕЛИ

Беше вече се стъмнило, когато татко Карлет влезе в своята стая. Вътре беше тихо и никой не го посрещна с възторжен привет, както на обяд. Учуден, старецът запали свещта и освети с нея стаята. Той скоро съгледа Ели. Тя седеше при камината, и беше си сложила главата върху пъна. Момичето спеше спокойно и само понякога тихо хълцаше, както правят децата, когато са заспали след плач.

Когато старецът се спря със свещта пред нея, тя веднага се събуди.

— Ах, мили татко Карлет — извика тя, като го прегърна. — Вече си мислех, че никога няма да се върнеш.

— Никога ли? Как можеш да си помислиш такова нещо? Сигурно ти е било много тежко да стоиш сама?

— Много се изплаших. Искях да те повикам, но не смеех, да не ме чуят хората от цирка.

— Заспала си, детенце. Хайде сега да си хапнеш! Утре ще бъде по-добре. Аз ти донесох хубава топла рокля, вълнени чорапи и обувки. Утре ще се облечеш добре и ще дойдеш с мене в града. Тогава ще можеш да благодариш на добрата госпожа, която ти прати всички тези хубави неща. Виж колко са много.

Ели отдавна вече гледаше любопитно големия вързоп. Щом чу, че е за нея, тя бързо го разгърна и нареди нещата върху масата. След това се премени в новата си рокля.

— Виж колко е хубава! — извика тя пламнала от радост. — И колко е дълга! Сега приличам на дама. Ах, кукла! Колко е хубава! Погледни какви червени устни има и синички очи. Нали е хубава, татко? Ах, едната ѝ ръка е счупена, това сигурно са направили лошите хора. Горкото бебе, ти сигурно не си имала майка, но сега не се бой, никой няма да те бие, ще бъдеш моя щерка и ще спиш при мене. Ах, мили татко Карлет — извика тя изведнъж, като погледна отново всичките си съкровища, — нима всичко това наистина е за мене? Но тук има толкова много работи! Къде да ги сложа? А, ето там има още

място. Виж татко, колко хубаво подредих всичко. Хубавата черна престилка, има истински джобове и мога да слагам вътре парите, които ще печеля. Знаеш ли, татко, винаги аз събирах парите, когато свършвах танца. Тогава обикалях всички и казвах: „Любезни господине, хубава госпожо, дайте ми нещо да се науча още по-добре да танцувам“. След това се покланях и винаги ми даваха нещо.

Татко Карлет я слушаше поразен. Той не работеше много, но необходимото за живота си го изкарваше винаги и никога не беше просил.

— Горкото дете, сега вече не си в цирка и няма защо вече да танцуваш. Нали аз не танцувам, а продавам вятърни мелнички, това е съвсем друга професия.

— Да, това е твое занятие — отговори детето, — но няма да продавам мелнички, аз ще танцувам. Нали трябва и аз да печеля нещо?

Татко Карлет седеше на стола и слушаше внимателно разсъжденията на Ели. При последните думи не се сдържа и високо се засмя.

— Защо се смееш? — попита детето учудено. — Щробел често казваше така, когато бивах болна и мама искаше да остана в леглото. „Тя трябва да танцува“, викаше той със своя груб глас. „За какво е тук, ако не иска да играе? Всеки трябва сам да си печели хляба!“ А когато веднъж не можах да играя, той ми взе закуската и тогава мама скришом ми даде нейната.

— Горкото дете! При мене ще имаш винаги какво да ядеш. А пък и сега е много студено за твоята тънка рокличка, а в тази не можеш да танцуваш.

— Нима си толкова богат?

Татко Карлет отново се засмя.

— Казах ти го вече веднъж. Как можеш да мислиш, че съм богат, нима изглеждам такъв?

Ели поклати отрицателно глава.

— Тогава трябва и аз да работя — каза тя. — Само децата на богатите родители нямат нужда да работят.

— Остави това сега — каза татко Карлет, — после и ти ще работиш. Толкова ли ти се ще? Или се боиш от мен, както от лошия Щробел?

— Не, напротив...

— Тогава защо?

— В цирка работех за лошите хора, защото ме беше страх от тях, но за теб — защото те обичам, защото си добър. — При тези думи Ели обгърна шията му и нежно го целуна.

— Ти си мое мило мъничко и умно момиче — каза трогнат старецът и милваше момичето като негово родно дете. С усмивка слушаше нейното весело чуруликане, избираше и й подаваше най-вкусните парчета за ядене. После грижливо я сложи да спи върху сламеника.

Още дълго време стоя той до леглото и гледаше нежно спящото дете. Отдавна беше забравил решението си да пита госпожа Робер или леля Гюнтер къде да настани своята любимка. Сега, когато тя беше при него той се чувстваше така щастлив, както никога по-рано.

Защото му беше драго, че има някой да го обича. До вчера той не бе познавал тази радост, но сега му се струваше, че не би могъл да живее без обичта на това дете.

XI. МАЛКАТА ПОМОЩНИЦА

На другия ден валеше пороен дъжд. Ели седеше до прозореца и гледаше тъжно навън. Наоколо се виждаха само мокрите покриви на къщите. Но скоро лицето на момичето светна от радост.

— Днес ще стоя цял ден у дома — каза татко Карлет. — Когато вали, не мога да продавам мелнички. Ще отида само при леля Гюнтер да донеса закуска. Ще купя хляб и месо за обяд, а после ще работя. Трябва да направя нови мелнички, старите вече продадох.

След закуската татко Карлет седна да работи. На масата му бяха натрупани листове цветна хартия. Ели намести стола си до неговия и загледа внимателно как старецът изрязва отделните части на мелничните и ги закрепва върху пръчиците. Тя се реши да посегне към хартията и подаде на стареца един лист, после друг и така му помагаше. След това взе големия нож и заоглажда с него пръчиците. Като свърши и това, момичето се окуражи, взе ножицата и изрязва няколко крилца за мелничките. То беше щастливо и лицето му светеше от радост. Татко Карлет го помилва по главата.

— Колко е прилежно моето мило момиче — каза той с усмивка. — Толкова много мелнички никога не съм правил!

И наистина, когато се стъмни, не само голямата пръчка беше накичена, но още цял куп гиздави мелнички бяха готови върху масата. Те щяха да стигнат за цяла седмица. Да, днес татко Карлет беше свършил много работа, но часовете за него никога не бяха изминавали толкова бързо. Беше се стъмнило вече, а старецът не бе усетил умора, занимаван от веселото бърборене на детето.

Не така беше по-рано, когато той седеше сам-самичък в своята стая. Вън валеше, а той работеше и мислеше само за това да настъпи по-скоро нощта и тя да сложи край на неговата умора и скука.

Сега си спомни за онази зимна вечер, когато намери пред вратата си това дете и го донесе в стаята си. Той направи това само да не умре то от студа. А сега?... Бяха изминали само няколко дни, а му се струваше, че са изминали години откакто го е намерил. Той го обикна

като свое и дори се боеше от мисълта, че може да се отдели от него отново и да остане съвсем самотен. И той реши докато е жив да не се разделя от детето. Наистина, понякога му идваше на ума мисълта колко неща ще трябва да набави, за които не бе мислил по-рано. Често се питаше дали неговите оскъдни доходи ще стигнат, за да изхрани и детето. Но веднага бързо пропъждаше тези мисли, като си спомняше какъв нерадостен ще бъде живота на момичето, ако го даде в сиропиталище и колко самотен ще остане без него.

Когато на другия ден слънцето изгря, татко Карлет стана и излезе от къщи. Той се упъти най-напред към площад Бретан, за да види дали още са там цирковите артисти. Палатката беше изчезнала, но той забеляза Щробел, който помагаше при прибирането на друга една палатка и приказваше с някого.

Татко Карлет тихо се промъкна край мъжете и чу как разговаряха за скорошното си отпътуване. Стана дума и за Шарф. Щробел разказа с ярост на своя другар как Шарф задигнал цялото имущество на покойната управителка и забягнал с него. И това, след като неотдавна бил обещал, че ще даде някои животни и на него.

— Взел ги е всичките — каза през сълзи Щробел. — И моята Поли взел, хубавата ми маймунка. — При тези думи гласът му трепна. — Десет години не съм се отделял от нея. Най-ми е жал за нещастното животно. Шпрингер също изгуби своя дял, но за това не ме е грижа. Не можех да го търпя този нехранимайко. Няма много да спечели големия цирк, който го ангажира. Той замина с него днес заранта.

Татко Карлет погледна към площада, където по-рано беше циркът и видя, че го няма. Голямата палатка също бе изчезнала. Той тръгна весел с тази радостна новина за дома.

Ели се зарадва, че цирковите артисти са напуснали Нант. Тя почна бързо да се облича, за да отиде със стареца в града. Роклята на Полин беше много дълга и широка за слабото дете, но така топлеше по-добре. Обувките бяха също много големи, но те ѝ се струваха хиляди пъти по-хубави от нейните червени пантофки. Когато се облече, Ели гордо закрачи из стаята. Ръцете си беше сложила в джобовете на престилката и с дългата си рокля изглеждаше като някоя малка госпожица.

Като подреди мелничните, татко Карлет тръгна. Той отвори вратата и Ели излетя от стаята като птичка пусната от кафез. Тя заскача

пеейки по стълбата надолу. Като слязоха, Ели хвана с малката си ръчичка ръката на татко Карлет и тръгна по улицата, като весело подскачаше край стареца. С малките си крачки тя трябваше да прави най-малко три крачки при всяка негова стъпка. Тъй вървяха те и Ели повтаряше с нежния си гласец песента на татко Карлет.

*Елате, тук елате, милички деца,
мелнични ви нося със шарени крилца!*

Минувачите изпращаха с учудени погледи тази двойка. Всеки, който познаваше татко Карлет, се спираше, поглеждаше учудено детето, купуваше си мелнична и разпитваше любопитно стареца. А Ели подаваше на купувача играчката, вземаше парите с поклон и казваше любезно на всеки: „Благодаря, господине“, или „Благодаря, госпожо!“.

Тъй хората спираха татко Карлет много пъти. Най-последно, той стигна до пазара. Но преди да навлезе в пъстрата шумна тълпа, която се трупаше там, той седна на стъпалата на музея и преброи парите си.

Никога не беше печелил толкова.

— Няма защо да се боя — си каза той доволен. — С детето сега печеля толкова, че мога да го издържам. Харча много, но и печеля много. Да, татко Карлет, няма защо да се боиш. Всичко ще се нареди!

XII. ГОСПОЖА РОБЕР

Като преброи парите си, татко Карлет стана, хвана детето за ръка и тръгна с него към пазаря. Тук той винаги продаваше много мелнички. Селяните, които донасяха разни неща за продан, охотно купуваха за своите деца по някой малък подарък от града. Те се радваха, че могат да купят само за няколко сантима една хубава играчка. Къде биха намерили нещо по-хубаво и по-евтино от малките мелнички на татко Карлет? Знаят ги децата от всички села около Нант. Посрещаха ги с радост и, ако хубавата мелничка се счупеше, всяко дете знаеше, че като дойде пазарен ден майка му ще купи друга. Така пазарът беше станал неизчерпаем източник за доходите на татко Карлет.

Щом стигнаха близо до селянките, старецът дочу весел глас, който му извика:

— Добър ден, татко Карлет! Елате насам или вече забравихте старите си приятели?

Карлет се озърна и като видя откъде го викат, бързо тръгна нататък.

— Най-последно пак ви виждам, госпожо Робер. Вече две седмици не сте идвали, и мислех, че пак сте...

Госпожа Робер се засмя и лицето ѝ заприлича на печена ябълка.

— Не — извика тя, — за това и дума не може да става. Бях болна и мислех, че вече ще тръгна за оня свят. Сега съм добре, но кажете пък вие откъде имате това дете? — попита тя любопитно.

— Намерих го на улицата, пред вратата — отвърна той.

— Интересно! Хайде разкажете как се случи? Аз ще ви купя цяла дузина мелнички за детето си губите времето.

Татко Карлет охотно изпълни молбата ѝ, а госпожа Робер с учудване слушаше неговия разказ и го прекъсваше често с възбудени възклицания. Когато той почна да разказва как неговото малко момиче е измило прозорците и как му помага при работа, селянката взе две

хубави ябълки от кошницата си и ги даде на детето. Момичето взе едната ябълка и с удоволствие я захапа, а другата сложи в джоба и каза:

— Това е за татко Карлет.

Госпожа Робер се трогна. Тя взе детето в ръцете си, прегърна го нежно и поиска от татко Карлет да ѝ разкаже всичко за Ели. Тя имаше добро сърце и като слушаше разказа на стареца, очите ѝ се напълниха със сълзи. Като видя, че госпожа Робер се интересува от живота на Ели, той побърза да се посъветва с нея какво да прави по-нататък с момичето.

— Как какво да правите? — отговори госпожа Робер. — Да не би да искате пак да го оставите на улицата или да го заведете при циркаджиите. Какво друго трябва да правите. Оставете я при вас и туй то.

— И аз тъй си мислех — отговори окуражен старецът. — Не знам само дали на детето ще се хареса при мен. Та нали не знам как да се грижа за деца. Никога не съм имал нито жена, нито деца.

— Аз също не съм имала деца, но все пак мога да гледам сирачетата на моя брат — каза госпожа Робер. — Това мило дете трябва да остане при вас. Като ви дотрябва съвет или подкрепа, знаете, че на драго сърце помагам където мога. Почакайте ме докато си продам стоката или по-добре, кажете ми адреса си. Като свърша, ще дойда при вас да видя какво липсва на детето. Искате ли?

Татко Карлет прие с благодарност помощта на добрата селянка. Той въздъхна с облекчение, като че ли го бяха освободили от тежък товар. Парите, които трябваха за детето, той щеше да спечели, но как да гледа малкото слабо момиче? Сега беше по-спокоен, след като госпожа Робер му беше обещала да се погрижи за Ели.

Той разговаряше със селянката, а в същото време Ели скачаше между масите и кошниците и събираше дълги пера от кокошката, която преди малко госпожа Робер беше оскубала. Ели ги нареди едно до друго, потърси конец за да ги върже и закрепи на една пръчка. Госпожа Роберт забеляза, че детето търси с очи наоколо.

— Какво правиш там, детенце? — попита тя приветливо.

— Искам да си направя малка метла, за да мета нашата стая, — отговори Ели.

Селянката се засмя:

— Каква грижлива домакиня! Ела тук, дете, ето конец. Дай да ги върже сега. Виж каква хубава метла стана! Сега вземи я и хубаво измети стаята. Знаеш ли какво ми дойде на ум? Ще ти давам и големи пера, а ти ще правиш от тях малки метли. После можеш да ги продаваш на готвачките. На тях им трябват, за да си чистят печките.

— Тогава ще мога и аз да печеля — извика Ели с възторг. — Това е чудесно!

— Какво добро дете! — каза тихо селянката. — Трябва да я задържите. Тя е цяло съкровище.

Скоро след това татко Карлет и Ели си тръгнаха, а добрата жена все още мислеше за него и покъртена разказваше на своите съседки историята на малкото момиченце.

Госпожа Робер имаше добро сърце и отдавна беше добра приятелка на татко Карлет. Той я виждаше всяка седмица на пазаря,

където тя носеше за продан яйца, масло, сирене и кокошки. Тя беше една от най-богатите селянки от близкото село.

След смъртта на мъжа си беше прибрала сирачетата на своя брат и ги гледаше като добра майка. Тя намираще време да помисли и за другите деца от селото. Често пъти, ту с мъмрене, ту с подарък или някоя милувка, тя оправяше лошите деца и възнаграждаваше мирните. Между подаръците ѝ най-често биваха мелничките на татко Карлет.

Старецът тръгна с детето към къщи, много доволен, но щом престъпи прага на къщата, усмивката изчезна от устата му. Докато се изкачваше по стълбата, лицето му ставаше все по-сериозно и по-загрижено. Щом влезе в стаята, той бързо затвори вратата, седна до камината и загледа загрижено пред себе си.

Нова грижа потисна сега сърцето му.

Когато минаваше с Ели през широкото антре той съгледа в тъмния ъгъл продавач на стари дрехи. Той продаваше на един човек копринени кърпи и двамата се оглеждаха така плахо наоколо, като че ли работата, която вършеха, не беше напълно чиста. На стълбата срещнаха друг съсед. Той беше толкова пиян и така се люшкаше на всички посоки, че едвам не събори малката Ели. Наблизо пък играеха няколко момичета. Те бяха облечени в дрипи, лицата и ръцете им бяха толкова мръсни, че човек би се осмелил да ги докосне само с ръкавица. А на горния етаж дърводелецът се караше с жена си. Двамата си хвърляха един други такива остротии, щото татко Карлет дръпна момичето в стаята и бързо затвори вратата.

Досега старецът никога не бе обръщал внимание на съседите си. Безразлично му беше какви хора са те. Че крадяха, че мамеха хората, че се караха и биеха, че на стълбите постоянно се чуваха псувни, това и сега не би привлякло вниманието му, но неговото момиче не трябва да чува и да вижда това. Той се чувстваше отговорен за всичко, а виждаше, че тази къща не е добро жилище за детето.

XIII. ПРЕМЕСТВАНЕ

Като влезе в стаята, уморена от изкачването по стръмната стълба, госпожа Робер потърси стол да седне. Но тя не можеше да съгледа нищо, освен пъна. Поклати учудено глава и седна върху него. Задъхана, тя си изтриваше с кърпа челото, а в това време татко Карлет ѝ разказваше за грижите си.

Отначало тя мълчеше и само кимаше с глава, за да му покаже, че е съгласна с него. Най-после каза замислено:

— Имате пълно право. Тук не е добре. Стаята може да се изчисти и нареди, но това не е достатъчно. Трябва да се махнете от тези съседи. Трябва да се преместите в друга къща. Знам едно малко хубаво жилище. Мисля, че старата госпожа Петерс ще ви я даде на износна цена. Ще поговоря с нея и като дойда пак на пазаря, ще ви кажа дали е съгласна. Сега ще вървя. Да, как щях да забравя! Ето перата, които бях обещала на детето. Аз ги събрах от няколко познати на пазаря. Ето тук има пръчки и кълбо конци. Тя нали иска да печели, трябва да ѝ се помогне отначало. Нали, моето малко момиче? Ами няма ли да бъде по-добре да попитам още сега за жилището? — каза тя като помисли малко. — Още не е късно и бих могла да свърша тази работа преди да тръгна за вкъщи. Ако госпожа Петерс е съгласна, ще се върна след един час.

С тези думи госпожа Роберт бързо излезе, като остави татко Карлет с неговите мисли.

Какви промени настъпиха внезапно в неговия живот! Досега нищо не му липсваше и той нищо не искаше. Бе лишен от много неща, но при все това бе винаги весел и доволен. А сега, след онази нощ, когато даде подслон на това дете, колко много се промени живота му! Зает с тези мисли, той седеше почти неподвижно до камината и безсъзнателно изпълняваше всички желания и молби, с които го отрупваше детето. Ели беше много весела. Тя правеше малки метли, с които искаше да печели пари и постоянно идваше при стареца.

— Татко Карлет, моля ти се, завържи ми тези пера на пръчката... Ето, сега и тази метла е готова! Като отидем пак в града ще ги продавам. Ще викам: „Купете си метла от пера! Купете си! Ето, иде малката продавачка на метли!“.

Карлет завърза перата с конец, закрепил ги здраво върху пръчката и пак мълком загледа пред себе си, докато детето го помоли отново да връзва. Когато госпожа Робер се върна, върху масата вече имаше цяла дузина готови метли.

— Ти си прилежно момиче — каза селянката. После се обърна към стареца. — С тях тя ще спечели много пари. Аз говорих за жилището с госпожа Петерс, тя охотно ще ви даде една по-голяма и една малка стая. Ще се грижи също за детето. Един старец не може сам да гледа толкова малко дете. Ако искате, тя ще готви за вас и за малката. Ели не се е хранила добре досега. Това личи. Ако искате да бъде здрава и да порасне, не може да живее така. Трябва да вървя, че става късно. Но утре ще дойда с колата и ще ви помогна да се пренесете. Ще донеса и някои други неща. Дотогава нищо не купувайте. А сега бъдете здрави. Довиждане!

Два дена след това малката кола на госпожа Робер спря пред вратата на татко Карлет, за да вземе малкото покъщнина, която имаше. След четвърт час всичко беше натоварено на колата! И възглавницата, и масата, и пъна, и стола, и всички съдове. Само сламеника решиха да оставят. Госпожа Робер каза, че е много стар и вече негоден. Не струва да се носи в новото жилище. Старецът се покори и го продаде за няколко гроша. Загрижен, той се тревожеше къде ще спи през нощта малкото момиче. Детето, обаче, не мислеше за това. То беше седнало отпред на тясната капра, до госпожа Робер, която сама караше коня. Ели пееше и се радваше, че се вози в такава малка, хубава кола.

Госпожа Петерс живееше на една малка уличка, близо до реката. Половин етаж от една тясна и висока къща беше неин. Тя живееше доста добре, като даваше под наем и четирите си стаи, а освен това печелеше като плетеше за продан различни неща. Госпожа Петерс беше вдовица от много години и нямаше никого на света. Тя живееше сама, без деца, без роднини. На наемателите си винаги се стараеше да обслужи с нещо, като се надяваше, че и те ще ѝ отвърнат с добро, ако стане нужда.

Тя беше дребна слаба женица. Лицето ѝ бе приветливо, обкръжено от гъсти снежнобели коси, а веселите ѝ сиви очи се засенчваха от големи очила. Тя седеше по цял ден в своето кресло до прозореца, цял увит в бръшлян и латинка. До нея бе работната ѝ масичка, върху която се търкаляха кълбета, прежда, чорапи и една голяма книга. До креслото ѝ на едно ниско столче спеше котката. Тя беше добре възпитана и можеше да гледа равнодушно как се търкалят весело кълбетата на пода. Не беше и лакома — лежеше спокойно до суджуките, без да посяга към тях.

Днес госпожа Петерс както винаги седеше до прозореца, когато някой потропа. Тя стана и отвори вратата. Влязоха госпожа Робер, татко Карлет и Ели. Жените размениха няколко думи помежду си, след това хазайката взе един ключ от кошницата си и каза на стареца:

— Вие може да вземете стаята на Нани, тя е свободна сега. — И добави със съжаление: — Горката Нани, тя живя там дванадесет години и сигурно не би излязла от стаята си, ако не бе умряла. Тя ми остави мебелите си. Няма къде да ги сложа и затова ще съм много доволна, ако позволите да ги оставя във вашата стая. Аз ще се грижа, разбира се, за тях и ще нареждам стаята.

След това хазайката отвори една врата, и татко Карлет с учудване се огледа. Стори му се, че стаята е наредена твърде разкошно. Но това беше една проста, хубаво боядисана стая, не много голяма, но извънредно чиста. На стените ѝ бяха окачени малки картини, на камината имаше нашарени с разни шарки чаши и чинии, всичко това заедно с покривката и кревата, изпъстрена с бели и червени квадрати, и придаваше много приветлив вид. В стаята имаше един скрин, маса и три стола. Това бе цялата покъщнина. От тази стая две врати водеха за други малки стаички. Едната беше тъмна и служеше за кухня, а другата с едно малко прозорче беше светла и уютна. В нея имаше походно легло.

— Това легло е от мен за детето — каза госпожа Робер. — Аз сега го донесох. Ето тук пък има сламеник и дюшек. Моите кокошки и гъски дадоха толкова пера тази година, че ще стигнат и за Елиния дюшек. Ето вълнена завивка, тя наистина е стара, но все още топли. А чаршафи и калъфи ще ви заеме госпожа Петерс. Не може сега да водите такъв цигански живот, както по-рано. Нали разбирате, татко Карлет?

— Разбирам — отговори тъжно старецът. — Не знам само как ще мога да печеля толкова, че...

— Тъй ли, мили приятелю? — прекъсна го бързо госпожа Робер. — Но тогава по-добре ще сторите да дадете някъде детето.

Тези думи натъжиха силно татко Карлет, и той с такава скръб загледа пред себе си, че старата хазайка го съжали.

— Опитайте все пак — каза тя приветливо, — ще видим, може би ще тръгне. Момичето изглежда толкова мило и послушно. И вижте само как Мици се остави да я гали. Това е за добро. Котката не пуца при себе си лош човек. Тя има много тънък усет.

И наистина, през отворената врата се виждаше Ели, която стоеше до стола на Мици и галеше с ръка котката, като ѝ шепнеше мили думи. Котката мъркаше и доволна се оставаше да я милват.

Жените сполучиха най-после да придумат и окуражат татко Карлет. Той даде на хазайката малкото пари, които беше спечелил от необикновената си продажба през последните дни.

Окуражен, той по-спокойно очакваше сега бъдещето и се надяваше, че неговата малка дъщеря и занапред ще му донесе толкова щастие, както през първите дни на техния задръжен живот.

XIV. НОВ ЖИВОТ

За малката Ели и за татко Карлет започна нов живот. Ако старецът трябваше сам да урежда всичко и се грижи за домакинството, той скоро би се отказал. Но благодарение на добрата госпожа Петерс, която се грижеше за всичко и особено за малкото момиче, което много обичаше, той веднага усети удоволствието от един уреден живот, на какъвто до сега не бе се радвал. Сега никой не го виждаше вече в „Зеленото дърво“, а леля Гюнтер загуби след неговото преместване един от най-верните си купувачи. Той обикна бързо новия начин на живот и на драго сърце остави на госпожа Петерс да нарежда всичко както ѝ се хареса.

Всяка сутрин хазяйката викаше татко Карлет и неговото момиче в своята стая. Всеки донасяше чашата си и всички весело сядаха около масата. Голяма кана с топло мляко, от което се вдигаше пара, стоеше на нея и тримата закусваха с голям апетит.

След като свършваше закуската, Ели помагаше на старата жена да измие чашите и съдовете и да нареди стаите. С голям вълнен парцал Ели лъскаше мебелите, нареждаше всичко, бършеше праха, а госпожа Петерс я хвалеше задето върши всичко толкова чисто и предсказваше, че тя ще стане чудна малка домакиня. Когато свършваха работата вкъщи, татко Карлет взимаше своите малки мелнички, Ели — нейните метли и тръгваха заедно да продават своите стоки из града.

Скоро всички жени на пазаря обикнаха момичето. Когато веднъж госпожа Петерс ѝ поръча да купи от пазара малко зеленчук, Ели се върна вкъщи с пълна кошница, без да похарчи нито сантим. Всяка продавачка ѝ даде каквото искаше, но нито една не взе пари от детето. Това се повтаряше винаги когато Ели искаше да купи нещо.

Госпожа Роберт не оставаше по-назад от другите и винаги приготвяше за малкото домакинство полезни подаръци. Винаги когато закарваше дърва в града, тя оставаше пред вратата на татко Карлет по няколко големи дървета или трески за горене. Друг път донасяше ту малко вълна от своите овце, от която госпожа Петерс щеше да изплете

рокля на малката, ту кошница с ябълки, баница или няколко самуна хляб. С една дума не минаваше седмица, през която да не помогне с нещо на малкото домакинство. А когато татко Карлет се опитваше да протестира, тя веднага възразяваше, че всичко това го прави за детето, и той млъкваше.

Между това татко Карлет печелеше също добре. Хубавото русо момиче привличаше все повече купувачите, а малките метли, които то продаваше, увеличаваха всекидневната печалба с няколко сантима. При това госпожа Петерс беше честна и пестелива домакиня и тя беше доволна от своите наематели. Малкото момиче много ѝ харесваше, а от татко Карлет беше доволна, защото имаше с кого да си приказва. Освен това, тя получаваше наем.

И старецът чувстваше все повече колко е удобен такъв живот, и много по-приятно му беше като се върне да намери обета приготвен на масата, отколкото да го купува и да го яде на ъгъла на някоя улица. И колко приятни бяха сега дъждовните дни! Ели играеше наблизко, котката мъркаше и само звънтенето на иглите, с които плетеше госпожа Петерс, нарушаваха тишината.

Често пъти през дългите зимни вечери татко Карлет идваше с работата си в стаята на хазияката и наблюдаваше сръчните пръстчета на малката Ели, с които тя усърдно му помагаше и като слушаше нейното весело чуруликане, той си мислеше колко е голяма разликата между сегашното му и по-раншното му щастие.

Между хората, които особено се интересуваха за момичето на татко Карлет, беше и семейството от Града на розите. Още в първите дни той я заведе при тях и тя благодари горещо на госпожа Терасон и Полин за подаръка. Всички бяха очаровани от милото дете.

Гостиха я със сладка баница и после я накараха да разкаже за своя досегашен живот. Очите на всички се напълниха със сълзи, когато Ели разказа за смъртта на майка си, за своето нещастие и за бягството си. Децата много я съжаляваха и я молеха да идва по-често при тях. Майката също помоли татко Карлет да идва с детето, и оттогава Ели често пъти ги посещаваше. Децата отделяха редовно по малко пари от своите, за да купят обувки или престилка на своята малка приятелка, а Полин шиеше най-усърдно, когато ризата или роклята бяха за Ели.

Детето обикаляше със стареца всички улици на града и докато измина зимата, Ели стана известна в Нант, така както и татко Карлет.

Всички знаеха нейната история, и всеки добавяше към нея някое ново приключение, което детето никога не бе преживявало. Ели, обаче, не знаеше нищо за това. Тя беше щастлива, когато обикаляше из улиците с татко Карлет, продаваше метлите и мелничките и помагаше на стареца, а вечер играеше със своето коте.

В живота на Ели имаше сега само няколко часа, за които тя мислеше с въздишка. Госпожа Петерс смяташе, че малките момичета трябва да учат различни полезни неща и за тази цел всеки ден караше Ели да сядат на голям стол до нея. След това ѝ даваше две игли за плетене, около които беше омотала конец, а кълбото с прежда слагаше върху коленете на детето. Колко весело играеше Ели с такова кълбо, като го търкаляше бърже от единия край на коридора до другия. А Мици се спускаше винаги след него да го хване.

Колко мъчно беше да се държи във всяка ръка по една толкова дълга игла и да се сваля брънка след брънка от една игла на друга! А когато госпожа Петерс ѝ казваше, че е необходимо всяка жена да знае да плете, Ели си мислеше, че е още съвсем малка, не е жена. А колко хубаво би било сега да отиде да играе.

Но още по-страшна от иглите за плетене беше дебелият том, който лежеше на масата в стаята на старата госпожа. Тя я отваряше винаги със сериозно лице, показваше с иглата една буква, а те бяха толкова много върху листа, и казваше:

— Това е А, това Б и т.н.

Ели слушаше благоговейно своята учителка и внимателно гледаше посочените букви. Тя беше съгласна и нямаше нищо против това — единият знак да бъде А, а другият Б. Когато обаче тя сама трябваше да намери между множеството черни знаци едно А или Б, те всички ѝ се виждаха съвсем еднакви и се сливаха накрая всички пред очите ѝ. Тя започваше да се прозява, поглеждаше скришом към котката, която не караха да учи букви и да плете. След всеки такъв урок очите на детето бяха пълни със сълзи. Най-после госпожа Петерс каза с въздишка на стария Карлет, че детето не е способно да научи и най-простите неща.

При тези думи татко Карлет изглежда учудено старата госпожа. Никога не му беше идвало на ум, че Ели трябва да учи нещо и той се осмели скромно да запита, дали на детето е необходимо да учи.

— Ами какво ще излезе от това дете? — възрази възмутено госпожа Петерс. — Тя цял живот ли ще продава само мелнички? Нали по-нататък трябва по друг начин да си изкарва прехраната.

Татко Карлет се засмя.

— Самата тя го иска. Не би била доволна, ако не може да работи. Първото нещо, което поиска, беше да си изкарва сама прехраната. Сами виждате, че ми помага както може.

— Това е вярно, но тя прави всичко на игра. Това не може да продължава все така. Тя трябва да се научи да работи и за това се налага да я пратите на училище.

— На училище? Дали ще ѝ се хареса там?

— Защо не? Ще има там другарки, с които може да играе, ще се учи да шие, да плете, да чете и след пет или шест години ще знае поне нещо полезно. Вие взехте момичето и сега сте негов баща. Трябва да се погрижите да направите нещо от него.

— Ще я пратя на училище, госпожа Петерс, не се сърдете. Обещавам ви.

Той дълбоко въздъхна и си помисли: „Колко тежко е все пак да възпитаващ едно дете!“.

XV. ЕДИН ДЕН В УЧИЛИЩЕ

Беше хубав майски ден, когато Ели за пръв път отиде в училище. Тя се почувства нещастна, че не ще може вече да ходи из града с татко Карлет, и едва когато старецът ѝ разказа за нейните малки другарки в училището и за добрата учителка, която разказва на децата хубави приказки, тя се поуспокои.

Когато стигнаха до училището, Ели влезе, треперейки, със своята кошничка в ръка в една жълто боядисана стая. Там седяха вече повече от петдесет момичета. Петдесет чифта очи любопитно загледаха новата ученичка, която смутена от толкова погледи наведе глава и мълком седна на своето място, което ѝ посочи учителката. Тя сложи кошничката си на пода до чина, на който седеше. Ели не чу от никогато една приветлива дума. Само едно тихо шепнене долиташе до нея и тя чу как момичетата говореха за нея и се смееха. Тя съвсем се уплаши и очите ѝ се напълниха със сълзи.

Междувременно, учителката викаше едно след друго децата и каза на новопостъпилата да внимава добре. Ели се мъчеше да разбере поне нещо от това, което слушаше, но напразно! Колкото повече напругаше вниманието си, толкова повече се забъркваше всичко в главата ѝ. При това мухите бръмчаха и се удряха в стъклата на прозореца. Слънцето печеше, децата заучаваха някакъв урок с монотонни гласове. Всичко това приспиваше детето. Като си помисли още веднъж как татко Карлет обикаля пълните с народ улици, докато неговата нещастна Ели трябва да седи в тази проклета стая с непознати деца, сълзи отново напълниха очите ѝ. По-нататък тя не чу нищо вече. Главичката ѝ се наведе ниско-ниско, допря се до чина. Ели заспа.

Часът продължаваше. Някой грубо блъсна момичето с лакът и то изведнъж се събуди. Няколко мига то не можеше да разбере къде се намира, не чу и скришното кискане на своята малка съседка. Ели скочи бързо, потърка си очите и извика:

— Тук съм, татко Карлет, какво трябва да направя?

Целият клас се изсмя високо след този въпрос, а учителката изгледа строго детето, което засрамено скри лицето в ръцете си. Тя извика ядосано:

— Ух, какво невъзпитано момиче, още от първия ден пречиш на другите. Иди застани в ъгъла! Поне няма да пречиш там на другите.

Горката Ели отиде мълчаливо. Тя вече не чуваше какво вършеха наоколо, а се мъчеше само да надвие плача си. Най-послед часът свърши, децата взеха закуските си и се затичаха към двора.

— Сама ли искаш да останеш в стаята — попита сърдито учителката.

Ели грабна бързо кошничката и тичешком излезе от стаята, но не посмя да се доближи до другите момичета. Седна настрана и все още хълцайки извади от кошничката парче хляб и малко плодове. Никой не дойде при нея. Нито едно дете не я повика да играе и само сегиз-тогиз дочуваше какво си говореха децата.

— Тя е малка вещица.

— Вярно ли казваш, наистина ли е вещица?

— Нали винаги ходи с метли — отговори едно злобно, мъничко същество. — Че вещицата винаги има метли.

— Моята майка казва, че татко Карлет я откраднал отнякъде.

— Това не е вярно! Тя е паднала от небето върху раменете на стария, когато той се разхождал веднъж край замъка. От тогава той не може да се отърве от нея.

— Да я попитаме, тя знае. Нека ни разкаже своята история.

— Вярно, трябва да разкаже.

И всички деца се спуснаха към Ели, обкръжиха отвсякъде малкото момиченце, което уплашено се притисна до стената, и почнаха да го обсипват с въпроси.

— Мъниче, как се казваш? — започна една от по-големите ученички.

— Елизабет Карлет — отговори детето с треперещ глас.

— Нима старият Карлет ти е баща?

— Не, моят същински баща е умрял; той паднал от въжето.

— Нима твоята майка се казва госпожа Карлет? — намеси се едно малко нахално момиченце.

— Мълчи, Грета — каза голямото момиче. — Какво правеше твоята майка? — попита тя Ели.

— Моята майка играеше в театрите по панаирите — отговори Ели простодушно.

След тези думи всички се изсмяха. Ели не обичаше да си спомня за своите родители. Но когато децата почнаха да я разпитват, тя си спомни своята нежна бледа майка, като че ли я виждаше пред себе си. Тя си спомни колко грижливо я събличаше майка ѝ всяка вечер след представлението, още преди да беше свалила своето цирково облекло. Струваше ѝ се, че чувства нейната целувка на челото си и ѝ стана тъй мъчно от подигравките и смеха на децата, че заплака.

— Защо ревеш? Ама глупаво момиче! — завикаха всички. — Няма какво да приказваме с нея. Оставете я тази глупачка.

Децата почнаха отново да играят и не ѝ обръщаха повече внимание. Скоро след това учителката ги повика в стаята. Ели напругаше сега всичките си сили да внимава, но без да иска все ѝ идваше на ума, че децата не искат да играят с нея и учителката не разказваше хубави приказки, както ѝ беше обещал татко Карлет. Дали пък той не я измами, само за да дойде тя тук, а той да може да се отърве от нея? Тази мисъл я измъчваше през цялото време. Щом се свърши училището тя тичешком излезе на улицата, цяла треперейки от страх. Но напразно гледаше на всички страни, татко Карлет не се виждаше никъде.

— Дали наистина ме е изоставил? — си каза тъжно детето и се спря в очакване на вратата. Най-после тя се реши да тръгне сама към къщи, но щом пристъпи, две ръце ѝ препречиха пътя.

— Престана ли най-после да плачеш? — попита един подигравателен глас, и Ели видя пред себе си една своя съученичка. Страх и мъка отново изпълниха сърцето на детето, и сълзите му започнаха отново да текат.

— Вижте само, тя пак реве — викна голямото момиче на своите другарки и след няколко секунди грубата тълпа отново обкръжи уплашеното дете.

— Отдавна не е валяло, тя сега ще полее улиците!

— Не, тя е чула, че хората искат да имат тук кладенец.

— Пази боже, вещиците не могат да търпят водата.

— Малка вещице, къде ти е метлата?

— И ти ли знаеш да играеш комедии? Я покажи бързо какво знаеш!

— Хайде, изиграй нещо хубаво!

— Наистина! Ти играй в средата, а ние около тебе.

Момичетата се хванаха за ръце, образуваха един кръг и заскачаха диво около нещастната Ели, която напразно се мъчеше да избяга. С песен и смях те не я пускаха да излезе от кръга, като я блъскаха постоянно, щипеха, дразнеха, и я наричаха с най-подигравателни прякори.

— Танцувачка! Вещица! Продавачка на метли! — ехтеше от всички страни.

Колкото и да се мъчеше, Ели не можа да се отърве от своите мъчителни, и най-последно треперейки цялата тя почна да ги моли:

— Моля, пуснете ме, аз трябва да вървя вкъщи, баща ми ме чака.

Но напразно! Дивото скачане се подхващаше всеки път с нова сила около нея. Тя не мислеше вече, че ще може да избяга. Скри лице в малките си ръце и молеше тихо със задушен от сълзи глас:

— Татко Карлет, ела! Ела, татко Карлет, помогни на твоята малка Ели!

Изведнъж децата се спряха, дивият шум престана и се чува бързи крачки. Някой се доближаваше. Ели вдигна очи и видя татко Карлет. Неговият винаги мек глас трепереше от гняв, когато той видя децата:

— Вие, негодници, нямате ли сърца? Как не съжалихте това нещастно дете, което няма ни баща, ни майка? Не ви ли е срам да се смеете и да мъчите едно малко изоставено момиче? Моето бедно детенце — обърна се той към Ели и й изтри сълзите, — недей да плачеш. Аз ти бях обещал, че те ще те обикнат и ще играят с тебе. О, вие зловни, негодни деца. Знайте, че Господ ще ви накаже за това!

Той вдигна бързо от земята кошничката, която Ели в страха си беше изпуснала, взе момичето за ръка и го поведе със себе си, като хвърли още веднъж гневен поглед върху децата, които уплашени гледаха подир него.

XVI. КОЙ Е ГОСПОД?

Сега вече не ставаше дума Ели да ходи на училище. През цялата вечер татко Карлет обсипваше с милувки своето момиче, а на другия ден детето взе метлите си и го придружи както по-рано в града.

Той не обръщаше вече внимание на възраженията на старата госпожа Петерс, която му повтаряше постоянно, че не може да държи винаги детето далеч от хората. Всички доказателства на госпожа Петерс бяха напразни. Татко Карлет беше решил да не излага повече детето на подигравките на нейните съученички и Ели отново стана негова спътница. Тя продаваше метли и събираше парите за мелничките. Днес, обаче, тя не благодареше както винаги на купувачите с приветливи думи. Тя следваше разсеяно стареца от една улица в друга и замислено гледаше пред себе си. През ума ѝ минаваха различни мисли. Колко безсърдечни бяха към нея децата в училището! Дали всички хора се отнасят толкова зле към онези, които нямат закрила и приятели и са самотни на света? Дали в живота е необходимо всеки да знае това, което тя вчера видя в училището? Колко добър беше към нея татко Карлет, как се застъпи и я защити с такива силни думи! Откъде той, който винаги е мълчалив, знае всички тези строги думи? И какво искаше да каже, когато викна толкова сериозно на децата: „Господ ще ви накаже за това!“.

Детето мислеше за това през целия ден и когато вечерта татко Карлет дойде при нейното легло, тя прегърна силно шията му и нежно пошепна:

— Аз много те обичам! — И след малко плахо запитва: — Кажете ми, кой ще ги накаже?

— Кого, мое мило дете?

— Онези, лошите, малките момичета. Ти им каза: Господ ще ви накаже. Кой е Господ?

Смутен от този въпрос татко Карлет помълча малко и после каза бавно:

— Не мога да ти обясня това добре. Това е нашият Бог. Него познава всеки.

— Но аз не Го познавам. Дали учат за Него в училището?

— В училището?... Да, разбира се; но всеки го познава и без да е учил в училище. Аз никога не съм ходил на училище, но все пак знам, че има Бог.

— Разкажи ми за Него! Той ли ще накаже онези малки момичета? Какво ще им направи?

— Това не знам, но Той сигурно ще ги накаже, защото е добър и не обича злите. Той обича само добрите хора.

— Тогава Той сигурно много те обича — каза детето и се притисна до гърдите на стареца. — Но, кажи, къде живее нашият Бог?

— На небето, на хубавото небе, на което светят звездите. Той е сътворил целия свят, и слънцето, и звездите, и земята, и хората и всичко, което виждаме.

— Сигурно облаците винаги Го скриват? Аз още никога не съм Го виждала.

— Него никой не може да Го види, защото е далеч на небето. Но Той вижда всичко и обича добрите хора. Сега знаеш ли кой е нашият Господ?

— Да, мили татко Карлет, благодаря ти. Досега никой не ми е казвал това.

И Ели спокойно отпусна глава върху възглавницата. Ръчичките, които държаха здраво пръстите на стареца уморено се отпуснаха върху завивката, очите се затвориха, и тя заспа. Но и в съня си тя все още мислеше за Бога, който живее на небето и гледа през звездите към добрите хора.

Татко Карлет също легна, но той дълго време не можа да заспи. Въпросите на детето го бяха развълнували.

— Не мога да си спомня кога съм чул за пръв път, че има Бог — пошепна си той. — Аз си мислех, че Ели отдавна знае това. Тя сигурно още много работи не знае, но ще трябва да научи всичко, което е нужно. В училище няма да я пращам повече. Кой знае какво ще научи от тази неприветлива учителка и лошите деца. Наистина, аз съм стар човек, по книги не съм учил, но все пак през моя дълъг живот съм видял и чул много неща. За тях ще й разказвам и ще размислям върху тях, за да мога после да отговарям на нейните въпроси. Днес вечерта

не можах да ѝ обясня добре; тя сигурно не ме е разбрала. Трябва да размисля как се обясняват такива работи на децата. Колко е жалко, че толкова малко зная; досега не съм мислил за това.

Дълго време мисли така татко Карлет, докато най-после и него надви умората и той заспа.

XVII. ОТМЪЩЕНИЕТО

Изминаха много дни, а Ели продължаваше да бъде все още мълчалива и замислена. Момичето стана сериозно и тъжно, когато разбра, че на земята има много зли хора. Наистина, не за пръв път сега хората я мъчеха, но през тези шест месеца, които живя с татко Карлет, тя беше добре и свикна с мисълта, че я обичат. Тежките спомени за миналия ѝ живот започнаха да избледняват от паметта ѝ, и тя започна да мисли, че само циркаджиите са лоши хора. Сега детето отново почна да се бои от всеки и едва се осмеляваше да предлага на хората своите метли и да благодари на купувачите за парите. Дори пред старата госпожа Петерс момичето беше сдържано и плахо, откакто тя на няколко пъти сериозно придумва татко Карлет да я прати отново в училище. Само към него Ели запази цялата си обич; но когато той я слагаше върху коленете си и тя си играеше или мило се притискаше до него, вече не се смееше както преди.

Татко Карлет мислеше с тъга как да освободи сърцето на детето от товара, който го притиска. Как да премахне нейния страх и недоверие? Как да изтрие от паметта ѝ всички подигравки, с които я бяха обсипали нейните съученички.

Една седмица след оня злощастен ден, който Ели прекара в училище, татко Карлет отново се запъти към Града на розите. Ели беше по-весела отколкото през миналите няколко дни и подскачаше нетърпеливо около стареца, когато ги спираха по пътя все нови и нови купувачи.

Те почти бяха стигнали къщата на госпожа Терасон, когато Ели изведнъж забеляза едно малко момиче, което вървеше покрай къщите с кошница в ръка. Ели веднага го позна. Това беше онази нейна съученичка, която най-много ѝ се подиграваше и най-много я мъчеше през оня проклет ден в училището.

Страните на детето пламнаха и то цяло затрепери от гняв и възбуда. То изостана няколко крачки зад стареца, наведе се, вдигна един камък от земята и го хвърли към своята неприятелка. Но едва

направи това и веднага разбра какво би могло да стане. Уплашена, Ели се затича и само обръщаше глава назад, за да види какво ще стане. Но камъкът беше хвърлен от много слаби ръчички и не достигна целта си. Момичето изглежда не беше дори го забелязало, защото спокойно продължаваше пътя си и обръщаше глава настрана, за да не го познае татко Карлет.

Ели обаче тичаше все още след стареца и съвсем не внимаваше в пътя. Тя се спъна в един голям камък и падна. Чак сега татко Карлет забеляза детето. Той притича бързо и я вдигна. Тя бе паднала много лошо. От носа ѝ течеше кръв, едната си ръка беше ударила силно, а левия крак я болеше така, че не можеше да стъпва.

— Ах, кракът ми, кракът ми! — викаше Ели. — Боли ме, боли!

Недалеч от мястото, където беше паднала, няколко малки момчета играеха на войници. Капитанът на малката компания, като видя Ели и чу, че се е ударила, се затича бързо вкъщи и се върна със своята майка.

— Това е малката Ели, мамо — каза той като посочи към малкото момиче. — Тя падна и си удари крака. Ела, мамо, помогни на горката Ели!

Този капитан на малката войска беше Жорж Терасон. Като видя падналото дете неговата майка, побърза към него. Изплашеният старец малко се успокои. Той се беше опитал да вземе детето на ръце, но безуспешно, защото трябваше да държи с едната си ръка мелничките и връзката с метлите, а пък Ели не беше вече тъй малка и слаба както през онази вечер, когато я занесе за пръв път в своята сиромашка стая.

Госпожа Терасон не мисли дълго какво да прави. Без да обръща внимание на учудените погледи на минувачите, тя взе момичето на ръце и каза на татко Карлет:

— Не се тревожете, мили Карлет, няма нищо сериозно. Кракът е малко натъртен; ще слагате студени компреси и всичко ще мине. Полин, донеси студена вода! Не бой се, мое мило момиче, скоро ще бъдеш съвсем здрава. Много си се изплашила, нали? Пийни малко вода, няма толкова да ти тупка сърцето. Така, а сега дай ръката си на Полин да я измие. Ето, виждаш ли, по нея има кръв и на носа също. По-добре ли е крачето? Не те боли вече тъй силно, нали?

Кракът наистина не я болеше толкова, но тя още не можеше да стъпва. Госпожа Терасон се замисли какво да прави.

— Оставете детето тук, татко Карлет — каза тя. — Аз ще слагам още студени компреси и до утре ще й мине. Мисля, че няма да е добре, ако натовари сега крака си с ходене. Още повече ще се подуе и може да стане по-лошо. Обещавам ви, че ще се грижа добре за нея.

— Тя ще остане при нас! Тя ще остане при нас! — зарадваха се децата. — Ели, ще останеш при нас!

— Аз ще ти донеса всички мои кукли!

— А пък аз — моя колан със сабята. Ти ще командваш батальона.

— Аз ще ти дам за обяд моята чиния, вилица и чашата.

— А аз — моето столче.

Трогнат, татко Карлет се обърна към госпожа Терасон, която все още беше заета с детето.

— Вие сте премного добри към моето бедно малко момиче. Имате право, ако трябва да ходи това ще бъде зле за крака й, а пък аз надали бих могъл да я занеса, пътят е толкова дълъг... Но ще ви създам много главоболия...

— За това няма защо да се приказва. Където има четири деца, да гледаш още едно е нищо. Но помислете си, че детето се разболее! Вие не можете да го наглеждате сами, ще трябва да го заведете в болницата и ще бъдете дълго разделени от него.

— Ако искате Ели да остане при вас, мила госпожо, мога само да се радвам. Добрият Господ ще ви възнагради за това. Аз съм беден човек и не мога с нищо да ви докажа моята благодарност. Искаш ли да останеш при добрата госпожа, мое детенце? — попита той. — Утре ще те взема вкъщи, дотогава ще бъдеш съвсем здрава.

Ели се съгласи и погледна към госпожа Терасон с благодарност. Татко Карлет прегърна още веднъж момичето и след това бързо напусна стаята. Той се отдалечаваше с бързи крачки от къщата, но след минута се спря и дълбоко въздъхна. Върна се отново, приближи се тихо до прозореца и хвърли последен поглед в стаята. Само когато се увери, че неговото мило дете леко понася раздялата, успокоен продължи пътя си.

XVIII. ТАТКО НАШ

Госпожа Терасон трябваше да приготви обяда, затова тя положи грижливо Ели върху малкото кресло на Пол. Болният крак сложиха върху една възглавница и го завиха с мокри кърпи, които от време на време отново натопяваха във вода. Ели спокойно се остави да правят каквото трябва. Изтощена от болки тя опря главата си върху облегалото на стола. Всичко което ставаше наоколо ѝ се струваше като сън. Тя гледаше усмихната, как шеташе младата домакиня, как децата усърдно слагаха в ред книгите и играчките си. Въпреки че бяха заети, те постоянно питаха загрижено своята гостенка дали не ѝ е нужно нещо. Тя бе радостна и спокойна. Да не беше една мисъл, която ѝ тежеше на сърцето, тя би била напълно щастлива. Не за татко Карлет мислеше тя и се тревожеше. За него си мислеше с удоволствие и се радваше, че той ще я вземе утре. Но със затаен страх тя мислеше за онова проклето малко момиче на улицата и загрижено се питаше през цялото време, дали я е засегнал камъкът? И дали би била тъй добра към нея госпожа Терасон, ако знаеше за нейната лоша постъпка?

Между това настъпи време за вечеря. Върна се вкъщи и господин Терасон, радостно посрещнат от цялото семейство. С няколко думи младата жена разказа на мъжа си за тяхната малка гостенка, а децата — подробностите. Всички говореха в един глас, пресичаха се и се мъчеха да се надвिकат, така че бащата не можа да разбере нито дума. Най-после те го повлякоха в съседната стая.

Той приветливо поздрави малката Ели и всички седнаха да вечерят. Само Ели не трябваше да се мърда от мястото си. Пол и Жорж поставиха пред нея малка масичка, Полин я покри и сложи върху ѝ чиния, донесе нож, вилица и лъжица, чаша и до нея малко шише с вода. А през време на вечерята децата постоянно тичаха напред-назад. Майката гледаше с усмивка как се надпреварват да услужват на Ели. За пръв път през живота им след вечеря се ядеше сладкиш, приготвен от госпожа Терасон в чест на гостенката. Обикновено такъв разкош тя си позволяваше само в неделя.

— Ах, Ели да беше тука всеки ден — каза малкия Пол със светнали от радост очи, когато видя сладкиша.

Децата се разсмяха.

След като се нахраниха всички и прибраха масата, бащата повика децата.

— Бяхте ли днес послушни и прилежни? — попита той сериозно. — Я ми покажете домашните си работи!

Децата се спуснаха да вземат от чекмеджетата тетрадките и книгите си, за да ги покажат на баща си. Той прегледа внимателно всичко: похвали единия, направи забележка на другия, за гдето пише небрежно, накара Полин да каже едно стихотворение, след това пита Жорж за реките и планините в една страна. Ели слушаше с учудване всичко това, но се зачуди още повече, когато той взе да преглежда ръкоделието на малкото момиче.

— Ти си моето мило, прилежно дете — каза той на Полин и нежно помилва тъмната къдрава главица. — Ще станеш добра домакиня, защото плетеш и шиеш добре. Колко се радвам, че като дойде зима ще нося тези чорапи. Те сигурно ще топят двойно повече, а освен това винаги ще мисля за моята мила малка дъщеря.

Последните думи на господин Терасон дадоха друга насока на Елините мисли. Тя си каза, че сигурно и татко Карлет би се радвал също като бащата на Полин на чифт чорапи, ако са изплетени от прилежните ръце на неговото момиче. Сега съжаляваше, че винаги толкова бързо е захвърляла иглите. Ако госпожа Петерс би дошла при Ели, тя би намерила една добра и внимателна ученичка. Но удобния момент остана неизползван. Ели почна да си мисли колко е голям кракът на татко Карлет, колко дълги трябва да бъдат чорапите, и желанието ѝ за работа отново изчезна.

— Не мога да го направя, много е мъчно за мен — си каза тя ядосано. Тя беше недоволна, че другите деца лесно извършваха същата работа, която тя не успяваше да стори.

— Сега е вече време да спите — прекъсна най-после госпожа Терасон веселото настроение на децата. — Късно е. За Ели приготвих легло отгатък. Кажете сега лека нощ и отивайте да спите!

Децата прегърнаха баща си и отидоха в спалнята. Между това госпожа Терасон съблече Ели. Кракът на детето беше вече по-добре. Тя я отнесе в приготвеното легло и отиде в съседната стая. Вратата беше

отворена и Ели чуваше добре как мило говореше майката с децата. Сетне тя млъкна и само тихия шепот на децата достигаше до малкото момиче. Но те не се смееха и не бърбореха както обикновено; винаги веселите гласове на нейните приятели сега звучаха сериозно и тържествено. Ели се заслуша, но само две думи „мили Боже!“ достигнаха до ушите ѝ. Тя се надигна и обгърна с поглед цялата стая.

Четири деца бяха коленичили сред стаята, зад тях стоеше майка им. Тя помагаше на малките като им напомняше думите на молитвата и притури към детските молби и някои особени. Когато децата свършиха молитвата, тя каза:

— Мили Боже, ние те молим, излекувай всички болни, също и нашата мила Ели — а децата повтаряха след нея. — Ние те молим, мили Боже, излекувай болния крак на Ели.

След това момчетата млъкнаха, а Полин каза сама високо молитвата, която другите тихо повтаряха:

— Отче наш, който си на небето...

Ели я слушаше напрегнато. Думите на Полин ѝ направиха голямо впечатление, макар да не ги беше разбрала напълно. Полин беше завършила молитвата, а Ели все още се напрягаше в очакване да чуе още веднъж чудните слова. Как искаше да знае момичето дали небесния Отец е същият Господ, за когото ѝ беше разказал татко Карлет. Но кого можеше да попита за това?

Напразно тя чакаше молитвата да се повтори. Децата скочиха в своите креватчета, а майката пристъпваше към всяко легло, казваше по няколко нежни думи и целуваше всяко дете. Ели гледаше мълчаливо и дълбока тъга изпълни сърцето на бедното сираче. Тя си мислеше, че и нейната майка когато я слагаше да спи я целуваше по челото. Но сега тя нямаше майка, родителите ѝ не бяха вече между живите, а тази добра госпожа, която така се грижеше за нея, все пак не я обичаше тъй както своите деца.

— Аз си нямам никого, никой в целия свят, който тъй да ме обича. Без майка никой не може да бъде щастлив — и тя заплака.

Тъй самотно и тъй изоставено се почувства нещастното сираче, че съвсем бе забравило грижите и обичта на татко Карлет. Безутешно тя зарови лицето си във възглавницата.

Госпожа Терасон излезе от спалнята и пристъпи към леглото на Ели. За свое учудване тя видя, че детето не спи. Тя се наведе към него

и попита дали крачето не я боли. Ели отговори с толкова слаб и тъжен глас, че младата жена я погледна учудена. Тя оправи възглавницата на малкото креватче, както беше правила това на своите деца. Ели следеше напрегнато всичките ѝ движения и си мислеше:

— Ах, тя няма да ме целуне, тя не е моята майка.

Дали беше прочела госпожа Терасон мислите на детето по неговото тъжно лице? Тя каза приветливо:

— Лека нощ, Ели! — и се накани да напусне стаята.

На вратата тя хвърли още един поглед върху детето... и се върна. Доближи се до креватчето, наведе се над момичето и нежно го притисна до гърдите си.

— Благодаря ви, мила госпожо Терасон — каза със светнали от радост очи момичето и прегърна с двете си ръце шията на младата жена.

Сега госпожа Терасон разбра всичко. Тя си помисли какъв печален щеше да бъде живота на нейните мили деца, ако Господ би прибрал при себе си родителите им. Дълбоко състрадание към малкото нещастно сираче изпълни нейната душа. Тя седна при креватчето, взе детето на ръце и му прошепна тихо мили сърдечни думи. Тъгата изчезна от детското личице. Очите му светнаха от щастие, то се притисна към младата жена и мълчаливо отначало, най-после попита полугласно:

— Мила госпожо Терасон, какво означава: „Отче наш, който си на небето?“.

Госпожа Терасон повтори на детето божията молитва и я обясни с прости, разбрани думи. Тя беше свикнала да обяснява на децата светото учение, затова Ели лесно схвана нейните думи. Страхът ѝ изчезна и тя се реши дори да зададе още някои въпроси.

— Кога ще дойде царството Божие на земята, при което всички хора ще бъдат щастливи? — попита Ели. — Ще дойде ли скоро?

— Не зная това, мое мило дете, но всеки човек може да го има винаги в сърцето си. Така, ако едно малко момиче прави на другите добро колкото може, когато то винаги е послушно и прилежно, тогава царството Божие е дошло за него. Разбираш ли ме?

— Да, разбирам — каза Ели малко смутена, защото чувстваше, че царството Божие не е настъпило още в малкото ѝ сърце.

Госпожа Терасон обясняваше по-нататък. Когато обаче тя стигна до думите „И прости нашите грехове“ — Ели изведнъж силно заплака, скри лицето си в ръце и се притисна към възглавницата.

Учудена, младата жена отново взе детето на ръце. Тя го успокояваше и питаше нежно какво му е. Засрамена, Ели най-после разказа колко лошо е постъпила тази сутрин и какво е направила на своята съученичка. Госпожа Терасон разпитваше по-нататък и момичето ѝ разказа за първия и единствен ден, който прекара в училище. Този разказ отново развълнува детето и добрата жена трудно можа да го успокои. След това тя продължи да му обяснява молитвата:

— „И не води нас към изкушение“ — Виждаш ли мое мило дете, такова изкушение беше за тебе желанието да хвърлиш камъка. Ако ти бе се помолила на Бога, той би потиснал у тебе това лошо желание.

— Той сам би ли слязъл от небето да ми попречи да хвърля камъка?

— Господ няма нужда да слиза от небето. Но ако ти би мислила за него винаги, като вярващо и добро момиче, никога не би направила такава лоша постъпка. Но нали, мое дете, повече няма да правиш това? А сега трябва да спиш, защото си много уморена. Утре кракът ти съвсем ще оздравее. Когато дойде твоя татко, пак ще тичаш весело да го посрещнеш. Лека нощ, мое мило момиче...

След няколко минути Ели спокойна и доволна заспа, а госпожа Терасон взе кошницата с работата си и отиде в другата стая при мъжа си. Тя седна тихо до масата и почна да поправя някои дрехи на децата, като се заслушваше какво става в спалнята, гдето спяха децата. Докато мъжът ѝ усърдно пишеше, мислите на добрата жена бяха заети със съдбата на малкото сираче.

— Тя трябва да учи, мислеше си тя, и да учи нещо полезно, за да бъде осигурена в бъдеще. Тя трябва да се научи да печели честно прехраната си. Но в това училище не бива пак да я пращат. Защо да не идва у нас всеки ден? Това би подтикнало Полин към двойно по-голямо усърдие, ако би станала учителка на Ели. Момчетата биха се научили при такова общуване да бъдат по-кротки и по-услужливи. Колко внимателно и любезно се грижеха днес за Ели. Не съм ги чула нито веднъж да се карат помежду си. Трябва да поговоря с мъжа си за това.

ХІХ. УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ

Госпожа Терасон обсъди с мъжа си, а после и с татко Карлет, какво е необходимо да научи Ели. След това те тримата взеха важно решение. Ели, наистина, не ходеше сега на училище, но сутрин вече не излизаше и с татко Карлет. Само след обяд изтичваше до стареца и продаваше своите малки метлички. Но тя не оставаше и вкъщи при госпожа Петерс. Старата госпожа укоризнено поклащаше глава всяка сутри, когато Ели излизаше и недоволно мърмореше.

— Това не е хубаво. Всеки трябва да се събира само с равните му. Какво търси това бедно дете при знатни хора.

Госпожа Петерс беше добра и разбрана жена, но беше страхлива и недоверчива и не мислеше, че между богатите хора може да има добри и деятелни. Затова дълго се съмняваше, че Ели ще научи нещо полезно. Един ден тя се убеди, че се е заблуждавала. Веднъж, когато старата жена бе заета в кухнята, Ели взе нейното започнато ръкоделие и започна усърдно да плете. Когато госпожа Петерс след това го видя, остана много учудена. Ели беше плела толкова равно и гъсто, че не можа да познае откъде бе започнало да плете момичето.

Но къде Ели беше научила тъй добре това изкуство, което по-рано ѝ беше толкова трудно? Всяка сутрин Ели хващаше за ръка татко Карлет и те отиваха към Града на Розите. Там тя се разделяше с него, като му викаше весело: „Довиждане, татко!“ — и тичаше към къщата на Терасон.

Ели сигурно с усмивка би поклатила русата си главица, ако някой би я попитал дали идва тук на училище. И все пак това беше така. Общуването с децата ѝ даваше толкова знания, колкото и училището. Децата и възрастни, всички в семейството на Терасон бяха нейни учители. От малкия Пол Ели учеше азбуката. Това беше единственото, което той знаеше. Жорж и Емил я учеха да чете и смята, а от Полин се учеше да шие. Майката следеше всичко, правеше тук-таме някоя бележка и сама я учеше да плете.

Татко Карлет беше много доволен от напредъка на детето. Той се съгласи отначало с предложението на добрата жена, само защото знаеше, че Ели ще се радва много при общуването с децата. Обаче, голямата полза, която то можеше да донесе, той узна едва тогава, когато Ели тържествувайки му показва тетрадката си. Тук бяха първите сполучливи опити, които беше направила. Когато госпожа Терасон хвалеше момичето, загдето работи толкова хубаво и чисто, татко Карлет чувстваше все повече и повече, че е предал възпитанието на Ели в добри ръце и че е свалил от плещите си голяма грижа.

Всяка вечер Ели разказваше на добрия старец какво е направила през деня и татко Карлет слушаше с възхищение и гордост умното си дете. Тя декламираше басните, които беше научила и донесе вкъщи книги, от които четеше на стареца малки прости разкази. Той всеки път ги слушаше с удоволствие, колкото и често да бе ги вече чела Ели.

Госпожа Терасон също се радваше, че усилията ѝ дават такива добри резултати. Тя си беше поставила за цел да направи от това способно дете едно добро, прилежно момиче, което в бъдеще да бъде добра подкрепа за стария си баща.

В началото Ели трябваше да учи няколко години, през които малко би могла да печели за татко Карлет. Но до сега старецът печелеше достатъчно, за да може да посрещне своите и на детето нужди. Госпожа Терасон се опитваше по всякакъв начин да намери възможности да увеличава приходите си.

С помощта на добрата госпожа Робер, татко Карлет можеше да продава не само на децата от нейното село, но и на мнозина търговци от околността на Нант, които започнаха да купуват мелничките му. Дузини след дузини татко Карлет препращаше в околните села. Той едвам смогваше да приготви толкова много мелнички, колкото искаха от него.

Когато се връщаше вечер, той предаваше на старата си честна хазайка парите, спечелени през деня. Тя ги харчеше добросъвестно за общото домакинство и беше щастлива, че ден след ден успя да спести на стареца една малка сума. Това не беше чудно, защото с тези пари, тя освен наема, покриваше разноските за храна на своите наематели. За облеклото на детето нямаше нужда да се харчи нито сантим. Госпожа Терасон и една друга дама, нейна приятелка, която също имаше момиче колкото Ели, снабдяваха богато детето с дрехи.

Единствените разноси, които татко Карлет направи през цялата година за себе си, бяха парите, които похарчи за чифт обувки. Направи му ги един обуцар в едно отдалечено предградие. Нито изящни, нито хубави, но бяха от най-здрав материал, за да траят дълго време. И макар че татко Карлет ходеше през целия ден, все пак се скъсаха едвам след година.

Само дългото палто на татко Карлет надмина тези обувки със своята трайност. Колко време го носеше, сам не би могъл да каже. Откакто се бе появил по улиците на Нант той не се разделяше с тази дреха. Тя беше стара, износена и избеляла. Но той не беше суетен. Дори и не мислеше да се разделя от старото си палто, докато е още здраво и може още да го топли.

XX. НОВАТА РОКЛЯ

Годините минаваха, Ели порасна и стана миловидна девойка. Тя беше вече на четиринадесет години и знаеше не само да чете и да пише, да плете и да шие, но беше много сръчна и в по-фините работи и проявяваше добър вкус във всичко.

Татко Карлет горещо обичаше своето пъргаво, хубаво момиче, и ден и нощ мислеше само с какво да го зарадва. Най-после му хрумна една щастлива мисъл.

— Ще ѝ купя нова рокля, това сигурно ще ѝ направи най-голямо удоволствие! — си каза старецът и доволен потърка ръце. — Горкото дете, винаги е носило само стари неща. Тя трябва да има нещо хубаво: рокля и нова шапчица с розови панделки. Колко хубава ще изглежда тогава! Всеки ще завижда на стария Карлет заради хубавото му дете. Да, непременно трябва да ѝ купя нова рокля... Но това ще струва скъпо — добави той замислено. — От къде да взема парите? И колко ли ще са нужни?... Не бих искал да питам госпожа Петерс, тя не трябва да знае предварително нищо. Сигурно само ще вдигне рамене и ще каже: „За какво ѝ е нова рокля, когато старите са още здрави? Едно бедно момиче, каквото е Ели, няма нужда да се конти. От това идват само лоши мисли“. Не, по никой начин не трябва да съобщавам на госпожа Петерс моята тайна. Но дали да кажа на госпожа Терасон? Дали няма да ме помисли за неблагодарник? Тя подарява всичко нужно на детето. Дали ще одобри това, че искам да ѝ купя нова рокля?

Татко Карлет отпусна замислено глава и реши да дочака благоприятен случай да поговори с госпожа Терасон за намерението си. Освен това, липсваха му още достатъчно средства и той се замисли как да събере нужните пари. Като скъперник той сега все мислеше за печалбата и когато предаваше вечер на госпожа Петерс парите, спечелени през деня, той скриваше тайно от всички по няколко сантима, които завързваше в стара кърпа и слагаше на дъното на своя сандък.

Но уви, колко бавно растеше съкровището на татко Карлет по този начин. Със съжаление той виждаше, че ще трябва да отложи изпълнението на своето желание за неопределено време!

Досега старецът никога не бе ходил в далечните предградия на Нант, защото много се уморяваше от дългия път. Сега, обаче, не го плашеше никаква умора. Всеки ден той стигаше до най-отдалечените улици на града и вървейки край къщите, пееше своята примамлива песен. Вечер се завръщаше късно, изморен и изтощен. Ели винаги тичаше да го посрещне и му подаваше каквото бе нужно. Тя не се сещаше защо е толкова изморен и също тъй не знаеше, че старецът, веднага щом тя заспи запалваше скришом своята лампа, за да приготви по-голям запас малки мелнички. И така той работеше до късно през нощта.

Колко много бе променило времето стария Карлет! Сега не му идваше наум както по-рано да скръсти ръце, когато имаше пари за другия ден. Той мислеше само за детето си и жертвите, които можеше да направи за него, никога не му се виждаха големи.

Минаваше седмица след седмица и татко Карлет беше успял да спести доста пари. Но все още не можеше да намери благоприятен случай да открие на госпожа Терасон своето желание.

Най-после този случай му се представи. Веднъж при стареца дойде госпожа Роберт да покани него и Ели на сватбата на племенницата си. Тя не искаше да си отиде, додето татко Карлет не ѝ обещае, че ще дойде на сватбата със своето момиче.

Какъв по-добър предлог можеше да търси той. Старецът веднага се упъти към Града на розите и откри на госпожа Терасон своето желание. Тя беше трогната и му обеща да купи за спестените пари не само една рокля, но и много други работи необходими за детето.

На другия ден, когато татко Карлет пристигна с Ели, тя скришом му подаде голям пакет. Той го отвори усмихвайки се и разгърна пред учуденото дете красиво парче плат с бели и розови шарки, бяла шапчица с розови панделки, бели чорапи и чифт нови черни обувки. Ели мълчаливо и с учудване следеше движенията на стареца, но щом разбра, че всички тези съкровища ще бъдат нейни, заскача от възторг. Ту плачеше, ту се смееше и взимаше с възхищение едно след друго новите си дрехи. Разглеждаше ги, целуваше ги, след това тичаше при татко Карлет и почти го задушаваше с милувките си. Като разгърна

пакета, старецът се оттегли в едно ъгълче и оттам гледаше с възхищение радостта на своето мило дете. Той беше дълбоко покъртен и сълзи течаха по набръчканите му страни.

Госпожа Терасон взе плата, за да скрои роклята на Ели. До сватбата оставаха само няколко дни. Сега девойката трябваше да работи усърдно, ако искаше да завърши роклята си навреме. Никога досега тя не е била толкова прилежна и макар да бързаше много, пак работеше чисто и внимателно.

Госпожа Терасон наблюдаваше загрижено ученичката си. Откакто ѝ бяха купили нова рокля, тя изглежда че не мислеше за нищо друго, освен за нея. Ненапразно се загрижи добрата жена. Каквото и да мислеше за нея татко Карлет, Ели все пак си имаше недостатъци. Още като малко дете тя се отличаваше със своята старателност и спретнатост. Госпожа Петерс се радваше на това. Подреждаше леглата, метеше, бършеше праха и се грижеше за всичко. Стараеше се да бъде чиста, наконтена и често в това си старание прекаляваше. Но когато съзираше хубавичката си фигура в огледалото, Ели се спираше и се любуваше с откровено задоволство.

Татко Карлет, естествено, не беше забелязал това, но то не остана скрито от погледа на старата хазяйка. Тя само загрижено поклати глава, когато в определения за сватбата ден Ели се нагизди колкото можеше и излезе рано сутринта с татко Карлет. Старецът не подозираше какви загрижени очи ги следяха. Той гледаше радостно само милото си дете, което му се видя по-красиво от всеки друг път в новата си премяна. Ели, обаче, обръщаше малко внимание на стареца, който и днес беше във всекидневното си облекло. Тя все още беше твърде много заета със себе си и не можеше да мисли за нищо друго.

И през време на пътуването тя приказваше много малко, а постоянно навеждаше напред главата си, за да може да се огледа в прозореца. Обаче прозорците бяха замъглени, па и какво би могла да види? Толкова пъти се бе оглеждала в малкото огледало в стаята си, щото познаваше всеки конец на роклята си.

XXI. СВАТБАТА НА СЕЛО

Колата, с която пътуваха татко Карлет и Ели, се спря на една пътека, по която след четвърт час се стигаше от шосето до чифлика на госпожа Робер. По тясната пътека вървяха много пътници. От всички страни пристигаха все нови гости, празнично облечени. Ели гледаше радостно пъстрата тълпа и очите ѝ светеха от удоволствие, когато чуваше ту едни, ту други да казват:

— Виж какво хубаво дете! Колко мило момиче! — Наистина и други забележки на минувачите стигаха до ушите ѝ, и страните ѝ пламваха от яд. — Видя ли стареца? Какво чудно облекло има! От где ли е взел такова хубаво дете? — така си говореха хората.

Отначало Ели само гледаше обидено и ядосано настрана. Когато, обаче, все повече и повече учудени погледи започнаха да се отправят към татко Карлет, тя не се стърпя и полека измъкна малката си ръка от неговата, под предлог, че ще бере цветя, тя вървеше през цялото време няколко крачки далеч от него. Цветята обаче веднага захвърляше и не заради тях се отдалечаваше от стареца. Едва когато стигнаха до чифлика, тя отново го хвана за ръка. Тук те бяха сигурни, че ще ги посрещнат добре. В къщата на госпожа Робер татко Карлет беше винаги добре дошъл гост и никой не се осмеляваше да се подиграва със старото му облекло.

Щом обаче тръгна сватбеното шествие начело с музикантите по главната улица, татко Карлет отново стана предмет на подигравки и шеги на околните хора. Селските деца тичаха след него и се смеха високо на неговото облекло, на външността му и клатещия се вървеж. Само да знаеха децата, че това е татко Карлет, който продава хубавите мелнички, сигурно не биха го така осмивали. Самият той не подозираше ни най-малко, че е станал предмет на подигравки от страна на селяните. Обаче на Ели, която гордо вървеше под ръка с наемателя на един чифлик, това беше много неприятно. Тя се изчервяваше при всяка подигравка и обръщаше глава настрана. Когато шествието се връщаше от черквата към чифлика, тя се промъкна далеч

от татко Карлет в предните редове, за да не вижда и да не чува нищо за своя баща.

Когато гостите пристигнаха, обяда още не беше готов, и за да прекарат по-приятно времето, всички се затичаха към покосената ливада. Младите започнаха да танцуват, а старите, насядали под сянката на един вековен дъб, ги гледаха.

Ели също танцуваше. Откакто живееше с татко Карлет, никога не беше танцувала. А когато беше малка и майка ѝ я караше да танцува, това не ѝ доставяше никакво удоволствие. Слабото дете трябваше да напруга силите си, за да извършва нужните движения.

Но сега между ликуващите въртящи се двойки и на нея танцът ѝ се стори като най-голямо удоволствие. Тя скоро нагласи движенията си според такта на музиката и след това нито едно момиче от селото и от града не играеше по-леко и по-изкусно от малката Ели. Татко Карлет не снемаше поглед от хубавото си дете. Самотен, той седеше под сянката на дървото, гледаше и се възхищаваше от радостта, която се изписваше на Елиното лице от грациозните ѝ движения.

Но не само той се любуваше на хубавото момиче. Обикаляха я всички, въпреки че беше тъй млада и дори селските младежи, които нямаха особена обич към гражданките, бяха по-любезни към Ели отколкото към всички други момичета. Никой от тях не подозираше, че е само едно бедно, изоставено момиче, което по-рано е танцувало на въже, и което старият продавач на вятърни мелнички бе подслонил от състрадание. Тя беше толкова хубава в новата си розова рокля и шапчица с розови панделки, щото от всички страни я канеха да танцува. Лицето ѝ сияеше от бързото движение. Тя цяла се отдаде на тази тъй рядка в нейния живот радост. В това време нейният кавалер, горделив наконтен селски момък, извика с висок смях като сочеше към дъба:

— Вижте само колко е смешен оня там! През живота си не съм виждал нищо по-смешно. Какво палто е навлякъл! А шапката! Аз ще ида да го питам кой му е шивачът. За сватбата си непременно ще си поръчам такова прекрасно облекло.

Ели обърна глава и погледна към посоката накъдето гледаше нейния кавалер. Гъста червенина покри страните ѝ. Това беше нейният добър стар татко Карлет, чиято чудновата външност отново възбуди подигравки и смях. Ели не можа да продума нито дума. Смутена, тя

стоеше до своя спътник, който, като видя, че не се смее заедно с него, я запита отново:

— Вие нали не познавате това старо плашило? Или да не би да знаете кой е той?

За миг момичето се поколеба какво да каже. После вдигна решително глава и отговори с една само дума:

— Не.

Горкият татко Карлет! Неблагодарното дете, което беше спасил от смърт, на което беше дал подслон и храна, когато то изоставено и нещастно лежеше на улицата, това дете сега се отричаше от него! Денем и нощем той работеше да му купи хубавото облекло, с което то възбуждаше общо учудване, а сега вместо благодарност, обкръжено от вниманието на другите, то обръщаше гръб на своя спасител. То се срамуваше от него, само защото беше тъй просто облечен.

Каква дълбока скръб щеше да изпита стареца, ако бе чул отговора на своето дете. За щастие, обаче, той не подозираше какви мисли има в главата на Ели. Само часовете, които прекарваше под сянката на дървото, му се виждаха много дълги. На няколко пъти той се опита да се приближи до нея, за да се увери, че тя е доволна и весела и че не се уморява много. Обаче той нито един път не сполучи да стигне до нея. Изглеждаше, че момичето се старае да го избягва.

Да би могъл татко Карлет да прочете мислите на Ели, той би видял, че тя наистина го прави, от една страна суетният срам зарад чудноватото му облекло, а от друга, чувствайки, че е виновна пред него, тя не смееше да се доближи до стареца. Тя се срамуваше от своя баща, но се срамуваше и от себе си и от минута на минута съзнанието за извършената лоша постъпка все по-силно и по-силно тежеше на сърцето ѝ. Веселостта я напусна, и тиха и тъжна прекара деня. Тя ядеше, танцуваше, играеше, но при това не изпитваше вече удоволствие. А госпожа Робер, която следеше всичко, като подреди трапезата и отвори едно ново буре бяло вино, си каза:

— Какво ли е на детето? То съвсем не се смее, а сутринта беше толкова доволно. Сигурно се е уморило.

Най-неприятният момент през този ден настъпи за Ели вечерта, когато татко Карлет я повика да си отиват. Тя потъна в земята от срам, когато забеляза учудения поглед на селския момък, комуто сутринта толкова решително беше казала, че не познава този старец. Тя бързо

хвана баща си за ръка, сбогува се с няколко думи с всички и излезе колкото може по-бързо.

Мълчаливо вървеше тя до стареца. Те стигнаха до пътеката и без да продумат се качиха в колата. Ели се сви в ъгъла. Потеглиха към града. Татко Карлет не забеляза особеното държание на детето. Той почна да говори надълго за хубостта на селския живот особено през месец май. След това той говори за хубавата сватба, която видяха днес, за добрата госпожа Робер и нейния брат и за всичките мили племенници. Най-сетне той взе да говори и за Ели. Той нежно гледаше своето момиче и с възхищение говореше, че то било най-хубавото и сигурно и най-доброто и мило дете от всички.

Ели ставаше все по-неспокойна при тези незаслужени хвалби. Съвестта я мъчеше и тя вече искаше да се хвърли в прегръдките на стареца и да го помоли да ѝ прости, но в това време старецът каза:

— Колко бях щастлив, когато чувах хората да казват: „Вижте само колко хубаво момиче! Чие ли е?“. Аз тогава се доближавах полека към тях, свалях учтиво шапка и казвах: „Любезни хора, бащата на това дете съм аз, не истински, но то е толкова добро, че аз го обичам като баща“. И след това аз разказах как си дошла при мене и как стана моя малка мила дъщеря.

Поразена от тези думи, Ели се сви отново в ъгълчето на колата. Тя разбра сега колко безполезна беше нейната лъжа. Ядосана и засрамена тя и сега не помоли стареца за прошка, както се готвеше да направи.

Най-после те стигнаха вкъщи. Госпожа Петерс беше вече легнала да спи. Татко Карлет донесе една свещ, запали я, и след това се наведе към детето да го целуне и да му каже „лека нощ“, както правеше всяка вечер. Но той веднага учудено вдигна глава, като съгледа лицето на момичето.

— Какво ти е, мое мило момиче? — попита той уплашено. Той погледна загрижено към Ели, която седеше пред него с наведени очи. Той помисли, че сигурно е твърде уморена, но тя отвърна бавно:

— Това е защото... Аз не знам как да ти кажа... нима ти не можеше също да си облечеш по-добри дрехи, когато отидохме двамата на сватбата?

Татко Карлет веднага разбра всичко. Той стоеше неподвижно като гръмнат и не можеше да продума нищо.

Най-после Ели се реши да го погледне, но очите му я гледаха с такъв поглед, че тя не се реши да каже нищо повече. Треперейки, тя отстъпи няколко крачки и избяга в стаята си.

Щом тя излезе, татко Карлет затвори след нея вратата и мълчаливо, с несигурни стъпки се приближи до камината, седна при нея, покри лицето си с ръце и горчиво заплака.

XXII. ГОРЧИВО РАЗКАЯНИЕ

Бедният, бедният татко Карлет! Колко отдавна не бяха текли сълзи по тези набраздени страни, а сега той седеше сам до камината и плачеше. Плака цяла нощ, като че ли радостта завинаги го беше напуснала.

— Неблагодарница — шепнеше той въздишайки и притискаше лицето си към кърпа с червени краища, която също беше възбудила смях у младежите в селото. — Неблагодарно дете! Аз бях толкова щастлив, че мога да я облека така хубаво и за целия си труд сполучих само да видя, че сърцето ѝ е лошо и безжалостно. Тя се срамуваше от мен и се червеше, че е моя!

И татко Карлет, който досега никога не е мразил и никому не е желал зло, чувстваше, че яд и гняв против Ели изпълват сърцето му.

Но скоро над всичко надви безкрайната му обич към детето. Той започна най-меко да съди за нея и накрая дори се опита да я оправдае, като обвиняваше за всичко себе си.

— Тя е още толкова млада, съвсем дете! Тя не знае какво говори и върши! И нали за пръв път през тези години ме наскърби. Колко много са родителите, които всеки ден все въздишат и се оплакват от децата си. Сигурно е видяла как някои ми се присмиват и това ѝ е било неприятно. Колко беше хубава, да ѝ се не нагледаш! Аз трябваше да помисля за това и да не отивам. Госпожа Робер сигурно щеше да се погрижи за нея, и нямаше да ѝ разваля удоволствието. И наистина, нали видях, че беше мълчалива и тъжна след обяд, но не се сетях коя е причината... пък не бих ли могъл да се облека по-хубаво? Не знам само как и какво трябва да направя, пък и нямам пари да си купя нови дрехи... Кой знае дали още ме обича такъв какъвто съм сега!

Отдаден на тези тъжни мисли, татко Карлет седна върху решетката на камината и най-после заспа. В своята стая Ели също беше нещастна. Почти без да знае какво прави, тя се съблече и легна. Но напразно чакаше да се отморят в съня нейните натежали клепачи.

Пред очите ѝ беше татко Карлет и неговия поглед, пълен с укор и страдание, бе отправен към нея.

Горчиво разкажание все повече и повече обземаше малкото ѝ сърце, за миг заслепено от тщеславие. От време на време до нея долитаха от съседната стая въздишките на татко Карлет и тогава ѝ ставаше непоносимо тъжно. Отначало си казваше, че той ѝ се сърди, че плаче заради нея, че тя е причина за неговата скръб. Тя се чувстваше толкова безутешна, че не се решаваше да отиде при него и да измоли прошка за своята постъпка. Хълцайки, скри лицето си под покривката и заплака горчиво. Как можа така да наскърби баща си, който беше толкова добър към нея, комуто тя дължеше всичко! И си спомни отново всичко, което се случи след смъртта на майка ѝ. Спомни си как татко Карлет я спаси от смъртта, как я подслони в своята къща и с каква обич се грижеше за нея години наред. И за всичко това тя тъй му благодари! Колко безкрайно добър е той, ако не прокълне и изпъди неблагодарницата. Неблагодарница! Не, тази дума, с която тя сама се нарече, не можеше да понесе отчаяното момиче.

— Татко Карлет — хълцайки шепнеше тя, — аз не съм неблагодарна. Аз те обичам, толкова те обичам и никога вече няма да бъда лоша. Прости ми само този път, мили татко Карлет, и не се мъчи зарад мен, защото не мога да го понеса.

Хълцайки шепнеше Ели тези думи и притискаше силно глава към възглавницата, а в сърцето ѝ се надигаше отново неудържимо желание да изтича при него и на колене да го моли за прошка, но не се осмеляваше да се доближи до него.

— Той не може да ми прости — извика тя отчаяно, — той никога, никога не ще ми прости.

Когато на другата сутрин Ели се събуди след кратък неспокоен сън, веднага си спомни за всичко и се запита със страх как ли ще я посрещне татко Карлет. Като се облече тихо, тя поотвори вратата на съседната стая и го видя още да спи, седнал върху решетката на камината. Той беше много блед и лицето му имаше скръбен израз.

Детето пристъпи близко до него, спря се неподвижно и го гледаше докато отвори очи. Неговият поглед веднага падна върху Ели, но лицето на момичето беше тъй тъжно и унило, че той не можа да я упрекне за вчерашната ѝ постъпка.

— Къде съм аз? — попита той, като се изправяше и протегна ръцете си. — Всички кости ме болят. Сигурно много съм бил уморен снощи, та съм заспал тук. Ти добре ли си, дете?

При тези думи той целуна Ели по челото, както правеше всяка сутрин. Но се поколеба, преди да стори това, защото се питаше дали ще ѝ бъде приятна тази милувка. Момичето, обаче, не разбра причината на неговото колебание, и си помисли, че татко Карлет го целуна против желанието си и наведе тъжно глава. Сега то съвсем нямаше кураж да признае на стареца, че е виновно и да моли за прошка.

— Днес ще побързаме да свършим по-скоро със закуската и с домашната работа — захвана отново старецът. — След това веднага ще те заведа при госпожа Терасон, сигурно чакаш с нетърпение да разкажеш на нея и на госпожица Полин колко хубаво беше на полето.

Ели само тихо въздъхна и побърза да свърши домашната работа. Госпожа Петерс, обаче, забеляза, че с момичето е станала някаква промяна. Тя видя, че Ели е тъжна и каза на стареца, когато всички седнаха да закусват:

— Съвсем не струва да се дава на младежта толкова много удоволствия. Детето е играло повече отколкото трябва и днес изглежда много зле. Добре е, че няма често такива забави.

В дъното на душата си Ели беше съгласна със старата жена, но тя не мислеше за танцуването. Тя знаеше, че не за това днес ѝ беше толкова тежко.

Когато излязоха на улицата, Ели тръгна мълчаливо със стареца. Той също не проговори нито дума и се стараеше да върви винаги малко по-далеч от нея. Ели скоро забеляза това. Помисли си, че татко Карлет не иска да върви наред с нея, защото не я обича вече. Но добрият старец правеше това само да не се срамува тя отново заради него. Тъй вървяха те и татко Карлет гледеше тъжно пред себе си. Мисълта, че Ели се срамува да върви с него, и че би искала той да не бъде при нея не го напущаше.

Най-после стигнаха до къщата на госпожа Терасон. Ели взе мълчаливо своите неща, а той продължи пътя си през града, без да знае какво върши, допираше от време навреме флейтата до устните си и няколко продължителни звука се разнасяха във въздуха. Нито веднъж

обаче не запя днес песента си. Беше му тъй тежко на сърцето, че не можеше да пее. Мислеше само за Ели, която се срамуваше от него.

А през това време тя прилежно работеше. Госпожа Терасон и Полин учудено гледаха Ели и не разбираха защо нищо не разказва за празника, който толкова дълго очакваше и за който толкова много се говореше.

„Мислех, че ще се разбърбори и се радвах вече, че ще чуя нещо интересно, а пък тя мълчи?“ — помисли си Полин и почака още четвърт час, но като видя, че Ели все мълчи и гледа пред себе си, не можа да надвие любопитството си и каза нетърпеливо:

— Че разкажи пък нещо, Ели, защо все мълчиш? Да не си си оставила езика на село? Как беше снощи, много ли си играла? Хубаво ли беше яденето? Ами хубаво ли е там? Годеницата красиво ли беше облечена?

Ели повдигна глава и се опита да отговори, но не можа, сълзи я задушиха. Тя изпусна платното и хълцайки високо, отчаяна се хвърли в ръцете на госпожа Терасон.

— Какво ти е, мое мило момиче? — попита нежно младата жена и повдигна Елината глава. — Кажи ми, какво ти е на сърцето, за да ти помогна.

— Никой не може да ми помогне — извика развълнувано детето. — Аз никога няма да си простя това, и татко Карлет също никога, никога не ще ми прости! Аз бях много, много лоша. Да знаете какво съм направила, сигурно ще кажете, че не искате да ме гледате вече.

— Това сигурно бих казала на едно дете — заговори сериозно госпожа Терасон, — което не се разкайва за своята постъпка, колкото малка и да е тя. Но ако детето само признава, че е постъпило зле и съжалява за това, аз няма да му кажа така. Такова дете ще утеша и ще му помогна да поправи стореното, колкото и лошо да е било. Ела, моето бедно момиче, и ми кажи какво ти тежи на сърцето, а Полин ще отиде през това време да извика момчетата за работа.

При тези думи госпожа Терасон направи знак на дъщеря си да не се връща веднага. Полин разбра и излезе от стаята.

Щом останаха сами, Ели отново заплака и обвинявайки себе си, почна да разказва подробно за своята постъпка. Госпожа Терасон нежно я уговаряше да не плаче и най-после сполучи да успокои развълнуваното момиче.

— Хайде сега да помислим какво трябва да правим — каза приветливо госпожа Терасон. — Татко Карлет знае ли всичко това, което ми каза сега?

— Не всичко, той не знае още, че аз казах „не“, когато ме запитаха дали го познавам. Щом дойде, аз ще му кажа и ще го моля да ми прости.

— Не, мое дете, това не трябва да му казваш — прекъсна я госпожа Терасон. — Помисли само колко тежко ще му бъде да узнае, че си се отрекла от него. Това той никога не трябва да узнае, разбираш ли, никога! Тази тайна ще ти тежи на сърцето, но на това трябва да гледаш като заслужено наказание. По това ще познаеш колко много трябва да се мъчиш, за да спечелиш прошка. Тогава татко Карлет ще забрави мъката, която си му причинила и тогава ще можеш да простиш сама на себе си. А сега се успокой и вземи своята работа, когато дойде татко Карлет, ти ще бъдеш добро момиче и ще постъпиш както трябва.

Ели послуша и когато на обяд старецът дойде, за да я заведе вкъщи, тя беше спокойна и здраво решена да поправи стореното. Да би облякъл татко Карлет палтото си наопаки, пак не би се поколебала нито за миг да го хване за ръка.

Когато той почука на прозореца и я повика, госпожа Терасон стана, отвори вратата и помоли стареца да влезе.

— Татко Карлет — каза тя приветливо и кимна на Ели да дойде при нея, — пред вас стои едно малко момиче, което дълбоко се разкайва за своята постъпка. То е много нещастно, че не може да върне думите си от снощи и ви моли от все сърце да му простите, ако не днес, то поне по-късно, когато заслужи прошка.

Дълбоко трогнатия старец прегърна детето и му пошепна с треперещ глас:

— Аз мислех, Ели, че не ме обичаш вече.

— Довиждане до утре — каза госпожа Терасон на Ели и след като стисна още веднъж сърдечно ръката на стария Карлет, тя се поспря и с щастлива усмивка погледна стареца и детето, които, хванати за ръка, отиваха вкъщи.

XXIII. ДОБРИ НАСЛЕДНИЦИ

На другата сутрин Ели влезе в стаята на госпожа Терасон и се учуди като погледна работната маса. Много малки пъстри парцалчета бяха пръснати по нея, а отстрани стоеше отворена кутия, пълна с хубавички дървени кукли с подвижни крайници.

— Ето работа за тебе, мило дете — обърна се към нея госпожа Терасон. — Досега всичко каквото ти беше нужно, ти го даваше татко Карлет, но настъпи време, когато ти трябва да се грижиш за него. Завчера на сватбата в село ти забеляза, че неговите дрехи са много грозни, но сигурно си видяла също, че те не са здрави и не го топят както трябва. Докато дойде зима, трябва да спечелиш пари и да купиш на баща си нови дрехи.

— Колко бих се радвала да мога! — извика Ели. — Но как да ги спечеля?

— Ето ти работа. Облечи тези малки кукли, аз ще ти покажа как, това не е мъчно. За плат няма да плащаш, това са малки парчета, които не са годни за нищо друго. На много места обещаха да ми дадат още такива парчета, тъй че ще ти стигнат за дълго време. Познавам една жена, която продава играчки, тя охотно ще ги купува. По такъв начин лесно ще можеш да печелиш всеки ден по петдесет сантима.

Ели беше във възторг. Тя веднага взе една кукла и парче небесносин плат и след няколко минути костюмът беше готов. Понеже куклите нямаше да се събличат, Ели можеше да закрепил много бързо облеклото, няколко бода и куклата беше облечена. Малки парчета коприна служеха за колан или украсяваха главата на куклата, а парчета шевици красяха най-вече роклите. Според плата, който Ели взимаше да шие, куклата беше или готвачка, или ученичка, или дама в бална рокля. За късо време дванадесет кукли бяха облечени.

Госпожа Терасон веднага тръгна с Ели при продавачката, която остана толкова доволна от работата на момичето, че ѝ поръча да донася всички кукли, които успее да приготви. Щастлива, Ели се върна

вкъщи и вече виждаше мислено татко Карлет в хубави нови дрехи, които ще му купи със спечелените пари.

Обаче тази мечта не можеше да се осъществи тъй бързо както се надяваше. Макар да работеше прилежно всеки ден, тя все пак не беше близо до своята цел. Всичко каквото печелеше отиваше да покрие всекидневните разноси в малкото домакинство, защото татко Карлет беше болен. Дали беше настинал при сватбата в село или през онази нощ върху решетката на камината той не знаеше, но една вечер Ели напразно чака той да дойде да я вземе от госпожа Терасон. Татко Карлет се почувствал тъй слаб и болен, че се завърнал по-рано вкъщи и решил да си почине няколко часа и после да отиде при госпожа Терасон.

Часът, когато обикновено отиваше за момичето отдавна мина, но старецът не забеляза това. Разтrese го страшна треска, и той се мятеше върху леглото си от една на друга страна. Когато Ели си дойде най-сетне сама вкъщи и влезе в стаята, той не я позна. Уплашеното момиче повика хазайката. Госпожа Петерс не беше чула кога се е върнал татко Карлет. Тя му даде веднага разхладително питие и понеже видя, че е сериозно болен, прати Ели да викне лекар.

Татко Карлет имаше възпаление на белите дробове. Дълго време не знаеха дали ще оздравее. Ели се измъчваше и се упрекваше, като казваше, че тя е виновна за болестта му. Тя правеше всичко каквото можеше, за да намали болките на своя баща. Наглеждаше го внимателно и нежно. Всяка вечер слагаше дюшека си до неговия креват и щом дочуваше, че стене или че се хвърля неспокойно върху леглото веднага ставаше, оправяше възглавниците и му даваше лекарството или разхладително питие. При това, тя вършеше всичко това с такива нежни, сърдечни думи, че татко Карлет не можеше да се съмнява повече в обичта на детето. Той беше толкова щастлив и доволен, че почти не се сещаше за болестта си, която му донесе заедно със състраданието и толкова радости. Занимаваше го само мисълта, че Ели може да се преумори и че ще ѝ липсват пари.

— Госпожа Петерс — каза той като остана веднъж насаме със старата хазайка, — погрижете се добре за детето и му давайте достатъчно да яде. Когато оздравее и започна да работя, аз ще ви заплащам всичко.

Госпожа Петерс успокои стареца и го увери, че има още доста пари. Това бе истина, но тези пари не бе ги спечелил татко Карлет. Малкото спестени пари, които имаше, не траяха дълго. Много дни бяха изминали, докато старецът закрепна.

Един ден той стана от леглото и, подпирайки се на рамото на Ели, отиде в стаята на госпожа Петерс. Хазайката беше приготвила хубав обяд, и те весело отпразнуваха оздравяването му. Но кой уреди този малък празник, който купуваше скъпите лекарства и здравата храна на стареца? Това беше Ели. Госпожа Терасон донасяше на усърдната работничка кукли и парцалчета. Докато бдеше до леглото на болния, ръцете на Ели не стояха без работа. Дори госпожа Петерс се убеди сега, че Ели се е научила при „важните хора“ на много полезни неща.

Госпожа Робер също не забравяше стария си приятел и често идваше да го види докато беше болен. По молба на Ели тя донасяше всеки път много хубави малки перца, които запазваше за любимото си момиче, когато скубеше кокошките, петлите или други птици. За Ели тези шарени перца имаха голяма стойност, тя ги употребяваше за украшение на куклите и ги продаваше след това много скъпо.

Колко се радваше момичето да може един ден да разкаже на милия си баща как тя печелеше и се грижеше за него, докато беше болен.

— Виждаш, мили татко — каза тя, когато го прегръщаше, — сега можеш да си почиваш вече, аз съм доста голяма и мога да печеля за нас двамата.

Татко Карлет наистина не беше съгласен да стои без работа, но той беше щастлив при мисълта, че неговото любимо дете без него няма да се изгуби в борбата с живота. Докато беше болен и лежеше в леглото си, старецът често пъти неспокойно се замисляше върху бъдещето на момичето. Сега, обаче, нямаше защо да се плаши. Той се възхищаваше от трудолюбието и сръчността на своето дете. Щом закрепна, той също не искаше да стои без работа. Като изрязваше дълги години своите мелнички, той бе станал много сръчен и можеше да приготвя и други книжни предмети. Сега се зае да изработва от тънка мукава различни хубави играчки: креватчета, столчета, пейки, маси и други неща за куклени къщички. Госпожа Робер занесе в своето село някои от тези неща за продан. Децата се възхищаваха от тях, а

понеже бяха много евтини, те се продаваха по-бързо и повече, отколкото най-хубавите мебели от розово дърво.

Скоро след това татко Карлет съвсем се поправи и можеше отново да разнася своите мелнички. Ели често ходеше с него и двамата весело обикаляха из улиците. Сега той виждаше, че го чака спокойно бъдеще, а Ели чувстваше със задоволство, че е поправила според силата си своята грешка, и че татко Карлет ѝ е простил.

Спокойно течеше техния живот. Дните минаваха. Ели порасна и стана хубаво момиче. Съвестно и прилежно изпълняваше тя своя дълг. Но колкото повече растеше, толкова по-често започна да я навестява една мисъл, която я мъчеше още от дете. Все по-често сравняваше своя живот с живота на другите деца и си мислеше с тъга колко е самотна. Докато другите деца растяха под грижите на любяща майка, тя едва помнеше родителите си, дори не знаеше къде е техният гроб.

И този път ѝ помогна госпожа Терасон. Тя разбра, че най-доброто средство да освободи сърцето на момичето от тъгата, която го притиска, ще бъде да му възложи задача, за изпълнението на която ще се изискват всичките му сили. Такава задача за Ели лесно се намери. Трябваше само да покаже на момичето, че тази нежност и милувки, от които е лишена, вместо да ги изисква за себе си, може да ги даде другиму също тъй самотен като нея. И госпожа Терасон лесно убеди момичето, че татко Карлет остарява и има нужда от повече обич и повече грижи. Госпожа Терасон я убеди, че неин дълг е да се грижи за него, да го пази и да му показва винаги, че го обича. Добре дошли бяха тези думи за Ели. Нищо не доставя по-голямо удоволствие на слабите от съзнанието, че те стават подкрепа за другите. Ели се отдаде с истинско въодушевление на своята задача и се мислеше за възрастно момиче. Тя се грижеше за стария си баща като за малко безпомощно дете. Тя беше прилежна както винаги, работеше за него и така му отплащаше за всички негови грижи и обич, които той ѝ бе дал през тези години.

Колко голяма беше наградата за нейните усилия! Татко Карлет не намираше думи да изкаже възхищението си, и дори госпожа Петерс не се скъпеше сега да хвали момичето.

— Е, и за попа не готвят по-добре — каза с доволна усмивка старата хазайка, като опита хубавата супа, която един ден сготви момичето.

А когато тя закърпи чорапите и бельото на татко Карлет, тогава госпожа Петерс видя несъмнената полза, която бе донесло на Ели възпитанието, получено у госпожа Терасон.

Но не само тези работи, необходими за домакинството, беше научила девойката. Тя знаеше и много други неща. Знаеше добре да пише, да чете и да смята, и освен това имаше рядката дарба никога да не скучае, а да си намира по всяко време работа.

И не беше чудно, че госпожа Петерс обикна момичето като свое дете. Няколко години, до последните си дни бе обградена от обичта и грижите на Ели. Тя беше вече шестнадесетгодишна, когато от обич госпожа Петерс я направи своя наследница. Колко много се радваше татко Карлет заради Ели. Той никога не можеше да мечтае, че детето, което бе намерил случайно на улицата, ще стане владетелка, макар само на половин етаж от голямата къща.

XXIV. НАСЛЕДНИЦАТА

Скоро след смъртта на г-жа Петерс бяха извършени формалностите за утвърждаване на наследството, и татко Карлет стана, естествено, настойник на младото момиче. Нотариусът произнесе дълга и тържествена реч, в която говори за новите задължения, поемани сега от стареца спрямо момичето. Татко Карлет не разбра много от тази реч. С широко отворени очи, той гледаше този важен стар господин, който, седнал до масата си, пълна с книги, му говореше най-убедително.

— Пази грижливо състоянието на момичето и употребявай разумно доходите му.

„Какво иска да каже този стар господин с тези тържествени думи?“ се питаше татко Карлет. Той все му повтаряше, че сега ще изпълнява длъжностите на баща. Но той нали беше отдавна баща на това дете? Или пък за парите? Нима той го съветваше да не ги пражосва и да не ощетява сирачето? Но това бяха съвсем излишни думи. Нима можеше някой да си помисли, че той, татко Карлет, ще излъже своето любимо дете? Та той нали не взимаше никога дори своите пари, а ги предаваше всяка вечер на госпожа Петерс? Затова не можеше да разбере какво искаше да каже този сериозен господин със

сини очила и реши да попита Ели да му обясни всичко. Когато те тръгнаха към къщи, той се спря на пътя и попита младото момиче:

— Кажи, Ели, ти може би си разбрала какво трябва да правя след всичко това? Добре ще направиш, ако ми го кажеш просто и разбрано, защото не можах да разбера думите на нотариуса.

Ели се засмя.

— Няма какво друго да правиш, освен това, което си правил досега, татко Карлет — каза тя. — Аз сама мога да купувам вече всичко за домакинството. Нали помагам във всичко на госпожа Петерс, а сега ще мога и сама да върша всичко, ти не се грижи.

— Е добре, щом е така. Ами как ще се наредим сега? Аз мисля ти да вземеш стаята на госпожа Петерс за себе си. Тя е светла, голяма и по-хубава от твоята малка стаичка. Как мислиш?

— Добре, но тогава няма да имаме никакъв доход от стаите.

— Доход! Да, имаш право, по-добре да ги дадем под наем. Аз съвсем не помислих за това. Стаята от другата страна е също празна и тя може да се даде под наем.

— Разбира се! Ще закача едно обявление на прозореца и едно на вратата, че стаите се дават под наем. Сигурно някой ще се обади.

И наистина не измина и една седмица, когато една жена дойде да види стаите. Това беше петдесетгодишна малка, пълна жена, сигурно вдовица. Тя завърза разговор с татко Карлет, докато Ели отиваше да вземе ключовете. Изглеждаше, че обичаше да разговаря и се заоплаква, че в този живот човек трябва да търпи прекалено много страдания.

„Не са толкова много“, тъкмо искаше да каже татко Карлет, защото досега още не беше се оплаквал никога от съдбата си. Но той както винаги бавно изказваше мислите си и преди още да продума, жената беше вече овладяла отново разговора и разказа на стареца историята на целия си живот.

Тя беше изгубила мъжа си преди петнадесет години и след неговата смърт останала само с едно петгодишно момче на ръце. Колко тежко време било тогава за нея! Да възпитава детето и да търси средства за прехрана! И все пак изпълнила своя дълг. Тя пратила своя Жан в училище и там всички учители били доволни от него. Тя и сега пазела вкъщи цял сандък с наградите, които той получавал. След това Жан постъпил в занаятчийско училище, а после станал работник при дърводелеца Ловек и сега е най-добрия му работник. Печели добре и

тя, госпожа Лебо, няма нужда вече да си вади очите над хубавите бродерии, с които печелела хляба си. Но тя все пак продължава да работи, макар и не толкова много. Госпожа Лебо не иска да бъде тежест за сина си.

При тези думи татко Карлет кимна одобрително глава, но пак каза тихо, че според него една майка, която толкова време е работила да издържа сина си, на стари години може да приеме помощ от него. Госпожа Лебо веднага почна да го уверява, че така мисли и нейния Жан, но тя ще работи докато може и докато й стигат силите. Между това Ели донесе ключовете и отвори стаята на госпожа Петерс. Госпожа Лебо прекъсна разговора и тръгна да ги разглежда.

— Вижте, госпожо — каза Ели, като отваряше прозореца, — от тук се открива чудесна гледка. Вижда се реката, корабите, които пренасят дърва и въглища. Ето там пък е големият мост, а по-нататък е алеята на тополите, която води за Рейс. Като се наведете малко ще видите и Лоара. Виждате — каза тя, — стаята е много приветлива и през зимата не е студена. Ние искаме да я дадем мебелирана. Мебелите са здрави и чисти. Освен това цялата къща е тиха, вътре живеят само порядъчни хора.

— Значи мебелирана? — попита пак госпожа Лебо, — тогава вие сигурно ще искате много скъпо? Аз имам мебели, един хубав голям долап, един скрин, маса и четири стола. Всичко това трябва да сложа някъде? Освен това трябва още една стая за сина ми, защото откакто е завършил училището, той не спи вече при своя майстор. Аз му слагам обикновено един дюшек в кухнята и той спи чудесно, ако само кухнята не е по-малка от дюшека.

— Ние имаме тъкмо това, което ви трябва, госпожо — каза Ели и отвори вратата на съседната стая.

— Ето тук има една празна стая, която може да служи на вашия син. Тук може да се сложи легло, наред с него шкафа, скрина може да се сложи в ъгъла, а масата сред стаята. Можете, разбира се, да се наредите още по-удобно. Тук е имало по-рано врата, която води в другата стая. Но после са я затворили. Тя може пак да се отвори, за да не става нужда да ходите през антрето от една стая в друга.

Татко Карлет мълчеше възхитен. „Колко е умна и как винаги знае да каже каквото трябва! И мене са ме направили неин настойник! Това

изглежда като шега. По-скоро тя би могла да ми бъде настойник. Тя няма нужда от грижи, сама може да си нарежда работите.“

Госпожа Лебо внимателно прегледа всичко, отвори всички врати и шкафове, огледа стените и след това, като размисли малко, попита, колебаейки се:

— Колко ще искате за двете стаи?

— Едната стая е добре мебелирана, госпожо, аз мисля, тридесет и пет франка за двете не е много скъпо, особено, ако вземете предвид колко е хубава гледката и колко е тихо в тази къща.

Госпожа Лебо помисли, че е скъпо, но понеже нейната квартира беше много тясна, а тези стаи, големи и пространни, много ѝ се харесаха, тя реши да ги наеме.

— Сега имаме вече доста пари — каза тя гордо и реши да се премести.

След осем дена госпожа Лебо със сина си се настаниха в новата къща. Младият дърводелец беше на двадесет години. Той имаше кръгло приветливо лице, весели кафяви очи и малки мустаци.

Татко Карлет, който помагаше на новите наематели да пренасят нещата си, беше възхитен от младежа. Той хвалеше хубавия момък и повтаряше много пъти колко е любезен и внимателен не само спрямо своята майка, но и спрямо всички възрастни. Учудваше се на неговата похватност и сръчност.

XXV. НОВИТЕ ПРИЯТЕЛИ

Рядко се случва две семейства, които живеят тъй близо едно до друго и се срещат безброй пъти през деня, да не станат най-последно или искрени приятели, или врагове. Ели беше толкова приветлива и услужлива и винаги тъй весела и нежна, че само една злобна жена не би могла да обикне милото момиче. Госпожа Лебо не беше лоша жена и не обичаше да се кара. Тя само обичаше да си поприказва, а в това Ели не виждаше нещо лошо. Тя беше доволна, защото повече обичаше да слуша, отколкото да приказва.

Така двете съседки скоро станаха добри приятелки и си оказваха взаимно множество услуги, които все повече ги сприятеляваха. От своя страна татко Карлет беше свикнал да беседва с госпожа Петерс и сега беше много доволен, че намери човек, с когото да си приказва. Двамата старци се разбраха добре, и на татко Карлет се струваше, че много отдавна познава госпожа Лебо.

Всички стаи излизаха в едно дълго антре, което имаше няколко високи прозорци. Няколко саксии с цветя, които добре вирееха на тези топли слънчеви прозорци, подсетиха обитателите на стаите да направят там малка висяща градинка. От ранна сутрин цветята се наглеждаха и поливаха. Сухите вейки и пожълтелите листа се премахваха и всеки нов израстък, който се появяваше през нощта, всяко ново цветче се посрещаше с възторг. През цялото лято хубави цветя красяха прозорците: карамфили, теменужки, рози, а отстрани на обтегнатия тел се виеха латинки. Между тях имаше канарче в кафез.

С какво удоволствие прекарваха двете семейства своите свободни часове при прозореца, сред сладкия мирис на цветята и чуруликането на птичето, което весело подхвърквайки, като че ли се радваше, че живее в този малък рай. Понякога Ели запяваше заедно с птичето. Тогава татко Карлет допираше пръста до устата си и кимваше на своята стара приятелка да мълчи и двамата слушаха внимателно. Те се радваха на този всекидневен малък концерт в своята къща не по-малко от богатите, които слушаха опери и музикални продукции.

Синът на госпожа Лебо през цялото лято излизаше рано сутрин и се връщаше късно вечер. Затова не се радваше заедно с другите на приятната почивка. Когато, обаче, настъпи зимата, младият дърводелец се прибираше вкъщи веднага щом мръкнеше. Сега наистина, поради студа, те не можеха вече да се събират в коридора, но затова пък татко Карлет покани госпожа Лебо и нейния син да прекарват деня в неговата стая. Така се палеше само една печка и се пестеше отоплението. Вечер отново се събираха в стаята на татко Карлет и така почти всеки ден прекарваха заедно свободното си време.

Обикновено, госпожа Лебо идваше в стаята на стареца със сина си, понеже неговата работа по-мъчно се пренасяше от едно място на друго, отколкото леката кошница с ръкоделието на госпожа Лебо. Младият дърводелец също не обичаше да стои без работа. Той или помагаше на татко Карлет, или, когато имаше някоя хубава книга, отстъпваше на молбата на другите и прочиташе по нещо на глас. Госпожа Лебо се радваше, когато синът ѝ четеше и го гледаше с гордост. Ели и татко Карлет пък слушаха четенето с голям интерес. По такъв начин Жан винаги имаше внимателни слушатели и само от време на време старецът го прекъсваше, като казваше на Ели:

— Ели, нали това отдавна го знаеш!

Според татко Карлет, Ели знаеше всичко. Тя беше за него символ на всяко знание.

Когато Жан прекъсваше четенето, те разговаряха върху съдържанието на книгата. Изказваха различни мнения, спореха, и времето минаваше толкова бързо, че въпреки желанието си, госпожа Лебо нямаше време да съобщи на своите приятели, че съседката, която живее на третия етаж, купила днес от пазара една кокошка, че старата гладачка от таванската стая носи траур по своята котка и други важни новини.

Така минаваха дните и отново дойде лято. Нашите приятели правеха сега всеки празник малки екскурзии из околността. Ели най-много обичаше да пътуват с параход. От него се виждаха добре красиви далечни брегове. Окото се спираше с удоволствие върху малките горички и тучните ливади. Понякога измежду зелените листа на горичките блясваха богати вили и полски колиби. Малката компания се забавляваше да избира една от тях за себе си и да я подрежда без да изпитва при това грижите и безпокойствата, които би

им донесло действителното притежание. Но докато Ели и Жан градяха въздушни замъци, татко Карлет не забравяше действителността. При всяка екскурзия той носеше със себе си малките мелнички, които никак не му пречеха, понеже беше свикнал да ходи винаги с тях. И навсякъде хубавите мелнички докарваха във възторг децата и даваха добри доходи на стареца. А той се радваше, че не е изгубил напразно времето си.

Татко Карлет беше сега по-доволен откогато и да било, и живота му се виждаше всеки ден по-мил. Той и Ели печелеха колкото им трябваше за прехрана. Нищо не им липсваше, имаха си добри приятели, какво по-добро можеха да желаят!

XXVI. БЕДНОТО СЕМЕЙСТВО

— Децата от таванската стая бяха тук и питаха за теб — каза един ден госпожа Лебо на Ели, която току-що се беше върнала с кошница от пазаря. — Мило дете, много пъти искам да те питам, защо си навикнала децата да идват тук? Те ходят в дрипи и са при това толкова мръсни. Аз въобще не мога да разбера, как са дошли тези хора в тази къща, и защо ти толкова се грижиш за тях? Татко Карлет не би трябвало да позволява това.

— Тези хора са бедни, мила госпожо Лебо. Това е истина, но те не са лоши, и татко Карлет ми позволи да ходя при тях. Нали трябва хората да си помагат един на друг. Ако те не правят това, как щяха да живеят тези, които са нещастни? Ако бяхме богати, щяхме да помагаме с пари, но като не сме, ще си помагаме както можем. Вие най-малко би трябвало да говорите против това, мила госпожо, защото вчера видях при вас двете най-малки дечица — прибави усмихнато момичето и поклати заплашително с пръст. — Личеше, че много се радвахте като гледахте с какво удоволствие те поглеждаха супата.

— Ах, какво, да нямам сърце от камък и аз — промърмори госпожа Лебо и се обърна засмяна настрана. — Това нищо не е, но яд ме е като виждам тук тези деца.

— Вижте какво — поде отново Ели, — аз не съм като госпожа Голдшмид, на която вие кърпите чорапи. Тя беше по-рано готвачка, а сега смята, че слугите ѝ са роби и забравя, че тя по-рано не е била много по-горе от тях. Когато гледам как гладуват и зъзнат тези нещастни деца, винаги си спомням, че и на мене не ми беше по-добре преди да ме беше подслонил татко Карлет. Знам колко е мъчителен гладът и затова ще разделям последното си парче хляб.

И при тези думи Ели взе едно парче хляб, извади от шкафа останалото месо и бързо тръгна нагоре към таванската стая.

— Какво собствено иска да каже Ели с тези думи? — попита учудено госпожа Лебо стария си приятел. — Вие сте дали подслон на момичето? Та то не е ли ваша дъщеря?

— Тя е моя дъщеря, защото я взех при мен — отговори спокойно татко Карлет. — Но тя не е мое родно дете. Една зимна вечер аз я намерих на улицата, пред моята врата. — И той разказа какво се бе случило с Ели и защо тя сега е при него.

Госпожа Лебо слушаше думите на стареца и го прекъсваше постоянно с учудване и възхищение:

— Ах, божичко, нима е възможно?

Когато той свърши, трогната тя му стисна ръката и каза:

— Вие наистина сте добър човек, татко Карлет, и сте възнаградени за добрата си постъпка. Имали сте щастие, защото детето е много добро и приветливо. Защо не сте ми разказали по-рано всичко това?

— Защото не сте ме питали — отговори спокойно той.

При този отговор госпожа Лебо го изгледа учудено и като помисли каза:

— Имате право, загдето не говорите за това, то би могло да накърни доброто име на Ели.

Сега на свой ред старецът се учуди.

— Как — извика той, — защо пък от това да пострада доброто име на момичето? Нима е виновно, загдето е било нещастно първите шест години от живота си? Не, не, мила приятелко, светът не е толкова лош! Как би могло да се накърни доброто име на Ели? Най-много за нея биха мислили зле ония, които не я познават. Който познава Ели, той знае, че в целия свят няма по-нежно и по-добро дете. Няма по-състрадателно, по-приветливо и по-благородно дете от моята дъщеря. Аз съм напълно спокоен и не се боя, че нещо може да накърни името на моето момиче.

На госпожа Лебо стана много мъчно, дето е развълнувала и разсърдила стареца с тези думи.

— Съвсем не мислех това — прошепна тя смутена от думите на татко Карлет. И тя казваше истината. Тя не споделяше предразсъдъците на хората срещу артистите, но като знаеше убежденията им, каза, че е по-добре да не се говори на всеки за миналото на Ели.

Синът на госпожа Лебо чу този разговор от другата стая. Той дойде при стареца, хвана неговите набръчкани ръце и ги стисна, а когато след няколко минути Ели влезе в стаята, Жан стана и отиде при

децата. Стаята горе беше почти празна, защото мебелите трябваше да се продават, за да се изхрани семейството, когато бащата боледуваше. Децата действително бяха мръсни и окъсани, но майката трябваше да работи от ранна сутрин до късна вечер, за да може да плати на лекаря и аптекаря. Имаше също други дългове да се плащат и за дрехите на децата не стигаха пари. Ели знаеше това и идваше всеки ден. Когато майката беше на работа, тя наглеждаше децата доколкото можеше и само благодарение на нея те не гладуваха.

Жан не беше толкова богат, за да помогне с пари, но реши да им помогне по друг начин. През този ден той стоя в работилницата си повече отколкото друг път и когато се върна вкъщи, донесе пет хубави малки столчета и ги подари на децата. От дълго време децата нямаха столчета и сядаха по пода. Те бяха във възторг от тях, наредиха ги до камината, радостно насядаха на тях и започнаха да ядат. Днес постната чорбица им се струваше най-хубавото ядене.

XXVII. ТОЙ Е, ТОЙ Е!

Младият дърводелец имаше добро сърце. Полека-лека той направи всички необходими неща и ги занесе горе. Няколко стола, една маса, и един малък шкаф. И макар всичко да беше от просто дърво, все пак служеше отлично на бедните хора. Майката на Жан също не искаше да остане по-назад от другите. Тя беше добра и често помагаше, макар и да не говореше за това. И сега помагаше на бедните си съседи, като преправяше за тях стари дрехи от нея и сина ѝ.

Така всеки прекарваше времето си в работа. Зимата беше към средата и приближаваше Коледа. Както е обичай навсякъде във Франция и в къщата, дето живееше татко Карлет, се готвеха да отпразнуват тържествено празника. Госпожа Лебо направи баница, в която сложи съдбоносното зърно боб. Вечерта тя я сложи тържествено върху масата пред татко Карлет, като хазяин. Той поклати глава и каза, че не ще могат да я изядат четирима само. Госпожа Лебо се засмя и се обърна към Ели:

— Децата от горе, сигурно на драго сърце биха ни помогнали.

Девојката веднага се затича горе да повика децата. След няколко минути всички весело насядаха до кръглата маса. Пет чифта блестящи детски очи следяха внимателно всички движения на добрата жена, която разрязваше вкусната баница на десет равни части. Госпожа Лебо отрязва едно парче повече. Това е общоприетият обичай. Последното парче се нарича Божие парче и се дава на някой просяк.

Като разрязва баницата, госпожа Лебо даде на всички по едно парче и всеки бързаше да види дали бобеното зърно не е в неговата част. Щастливецът, който намереше зърното, ставаше герой на тържеството. В такъв случай пият вино и викат: да живее щастливецът!

Но напразно очакваха сега всички, всеки беше изял своето парче, обаче бобчето никой не намери. Само парчето, което остана за бедните, още лежеше непобутнато.

Ели хвана за ръка най-малкото дете и каза:

— Хайде да излезем на улицата и да дадем на някой беден човек Божието парче. Той сигурно ще бъде щастливецът, защото бобчето е в неговия дял.

Момичето полека слизаше по стълбите, а детето се притискаше до нейната рокля. Ели държеше свещта в едната си ръка, а с другата я пазеше от вятъра. Като слезе от стълбата, тя сложи свещта на едно столче, отвори вратата и погледна дали не се задава някой просяк. Тя не чака дълго време. Щом блесна свещта през отворената врата, веднага един окъсан дрипав човек се приближи накуцвайки. Ели гледаше със състрадание нещастния старец, на когото не само кракът беше парализиран, но му липсваше и едната ръка.

— Елате по-близо, старче — извика тя приветливо и му протегна баницата и една монета.

— Съжалете се, мила госпожо! Смилете се над мен! — каза просякът с треперещ глас, като се приближи да вземе баницата.

Но едвам съгледала лицето му, осветено от свещта, Ели изтръпна още при първия звук на неговия глас, политна назад и извика сърцераздирателно. Този вик стигна до стаята на татко Карлет. Старецът скочи и заедно с Жан се затичаха към Ели.

Като видя татко Карлет, момичето се притисна уплашено към него, и извика обръщайки развълнуваното си лице към просяка:

— Той е, той е!

Татко Карлет се приближи и погледна изпитателно просяка. Той веднага го позна. С пламнали от гняв очи, каквито Ели бе виждала у него само веднъж, когато той я отърва от жестоките момичета. Татко Карлет сграбчи с двете си ръце плещите на просяка и извика:

— Какво си й направил? Казвай веднага или ще те хвърля на земята!

— Нищо не съм й направил, повярвайте ми — отговори уплашен просякът. — Аз молах само милостиня, и когато ми даваше, тя изведнъж извика. Аз не знам защо, нищо не съм й направил. Ама пуснете ме най-последно, ще ме удушите!

— Значи ти не си я познал, нещастнико? Но тя добре те помни. Горкото дете, то не може да забрави колко е страдало от тебе. И аз те познах, макар че съм те виждал само веднъж през живота си. Махай се сега и горко ти, ако се осмелиш да се доближиш още веднъж до Ели.

— Ели! — извика просякът поразен и се опита да избяга. Но младото момиче му препречи пътя. То се беше съвзело и се чувстваше сега спокойно, защото татко Карлет беше до нея. Ели пристъпи към просяка, и макар ръката й да трепереше, когато хвана неговата, все пак я държеше здраво и каза:

— Аз само се изплаших, когато те познах, Шарф. Стори ми се, че ей сега съм избягала от тебе, и че ти ме намираш. Но това е смешно. Виждам колко си нещастен и ти прощавам всичко, което си ми направил. А сега вземи парчето баница, и бобеното зърно трябва да е вътре. Яж и изпий една чаша вино, а ние всички ще викаме: Да живее щастливецът!

Госпожа Лебо също бе слязла долу, за да види какво има. Тя се дръпна уплашено назад.

— Защо пускате такива хора в къщата? — каза тя тихо на сина си. — Той прилича на убиец.

— Не се безпокой, мамо — отговори Жан, — този нещастник има само една ръка и е куц, от него няма защо да се боим. Ако рече да направи нещо, нали аз съм тук, а и татко Карлет е още доста силен.

Шарф изгледа Ели засрамен и наведе глава. Това беше детето, което той толкова бе мъчил и на което позорно бе заграбил малкото наследство от майка му. Той си спомни неволно с каква ярост я търси тогава цяла нощ и как се закле да й отмъсти. А сега това дете, което се канеше да направи джудже, стоеше пред него. То бе станало хубаво, пораснало, имаше добро милосърдно сърце и около нея бяха близките й приятели. А той? Какво бе станало от някогашния ловък нехранимайко, който чрез ловкост и коварство бе измамил дори и най-верните си другари? Той нямаше и пет пари, бе сакат и трябваше да

проси. Тези мисли измъчваха човека, който бе някога така здрав и силен. Тежка въздишка повдигна гърдите му и почти в несвяст, той политна към стената. Но Ели веднага му се притече на помощ.

— Ела тук, татко Карлет, помогни ми — извика тя с молба, — той е болен.

Макар старецът да нямаше никакво желание, той изпълни молбата на момичето. С помощта на Жан заведе просяка до една пейка и го настани върху нея. В това време Ели се изкачи бързо по стълбите, донесе чаша вино, приготвена от по-рано за тържеството, и я даде на някогашния си неприятел да се подкрепи. Тя беше надвила страха си и се грижеше сега усърдно да подкрепи изнемощелия човек и да му покаже със своята грижовност и услужливост, че му е простила. Това тя сполучи напълно. Щом изпи живителното питие, просякът дойде на себе си, видя нежното състрадателно лице на момичето, което беше избрал някога за жертва, и което сега се грижеше за него. Сърцето му не изтрая, и той, който някога толкова равнодушно бе гледал жестокости и сам ги бе извършвал, сега отпусна глава на гърдите си и заплака.

След няколко минути всички бяха вече в стаята на татко Карлет. Шарф седеше при масата между добрия старец и неговото момиче. Той поглъщаше жадно всичко, което му даваше Ели, а когато се насити, разказа какво бе правил през тези години. Докато Ели и баща ѝ от година на година ставаха все по-заможни и по-щастливи, той падаше постоянно все по-надолу и по-надолу. С наследството от майката на Ели той се опитвал да печели пари в разни градове. Но никъде не сполучил. Всичко, което предприемал, не излизало на добър край, и най-после се видял принуден да продаде бараката, в която давали забавления и да постъпи като палячо в цирк. Но и там нещастията го преследвало.

Конят, който той разярил с един непредпазлив удар, го хвърлил през време на едно представление на земята. Измъкнали го изпод копитата на разяреното животно полумъртъв и осакатен, дълго време живота му висял на косъм и само след няколко месеци могъл да напусне болницата. Какво станало през това време със здравия ловък Шарф! Той бил обезобразен и осакатен, отрязали лявата му ръка и той не можел да печели по-нататък хляба си. Като просяк ходел от град на

град, от село на село. Като куче щял да умре един ден на улицата и никой не го съжалил.

Нощта бе вече настъпила, когато просякът напусна стаята на татко Карлет. Ели грижливо му помогна да слезе по стълбите и го изпрати до улицата. Тя вече искаше да затвори вратата, когато просякът отново се върна. Той пристъпи към младата девойка, и отдавна забравени думи, които от много години не беше изговарял, изплуваха в паметта му. Той хвана бавно ръката на момичето и тихо промълви:

— Да те благослови Бог!

Оттогава просякът често намираше храна и прием в къщата на татко Карлет. Една вечер, обаче, дойде вместо него един слуга и помоли Ели да отиде в болницата, където един болен искал много да я види. Тя тръгна веднага, цяла нощ бдя при леглото на стария цирков ездач, а на другата сутрин той умря. Но не самотен и изоставен. Нито една лоша мисъл не помрачи последния му час. Наглеждан от едно добро човешко сърце, той напусна земята.

XXVIII. ЕДИН СЕРИОЗЕН ВЪПРОС

Изминаха още няколко години. До прозореца в стаята на татко Карлет стоеше една хубава девойка. Тя беше на двадесет години, свежа и мила като роза. Това беше Ели, но никой не би познал, че тази млада мила девойка е същото малко слабо дете, което някога бе подслонил старият татко Карлет. Тя шиеше усърдно и сръчните ѝ ръце приготвяха хубави, гиздави неща за малките кукли. От кадифе, коприна и дантели бяха приготвени вече много неща: горна дреха от кадифе, обшита с кожа, копринена рокля с пет волана, наметка от дантели и шапка от небесна коприна, която беше накичена с венец от незабравки. Една бяла копринена рокля, дълъг воал и много други неща, оставаха още недовършени.

Младата девойка приготвяше чеиз за годеницата, а бъдещата притежателка на всички тези хубави неща, голямата кукла, седеше наблизо върху едно столче и гледаше с неподвижните си очи и вечна усмивка прилежното момиче.

Ели се занимаваше, както и по-рано, да шие дрехи за кукли и печелеше толкова, че можеше да живее спокойно с татко Карлет. Старецът наистина мислеше, че неговите мелнични все още донасят голяма печалба. В същност обаче, Ели поддържаше къщата... Тя работеше за един голям магазин, но имаше и друга работа: много богати малки момичета, които не искаха да си правят сами труд и да шият дрехи на куклите си, ги донасяха на Ели, и ѝ заръчваха да им приготви нови рокли. Тя постоянно имаше работа: ту трябваше да приготви чеиз за елегантна дама, ту да ушие дрехи за ученичка, или малко момче, или всичко за пеленаче. Тя правеше всичко тъй грижливо и оригинално, умееше на най-малкото нещо да даде такава хубава форма, че можеше да печели отлично като шивачка. Но тогава тя би трябвало да излиза за дълго време от къщи, а не можеше да се реши да остави цял ден сам татко Карлет. Сега повече от когато и да било той имаше нужда от нейните грижи, особено от една година, откакто не можеше сам да излиза от къщи. Отдавна вече зрението му бе

отслабнало и погледът му беше мътен, но все още намираше пътя си през улиците. Той още можеше да приготвя мелничките си, ако Ели му изрязваше книжките. Сега, обаче, не беше така. От една година мрак бе паднал пред очите на стареца. Той не виждаше.

Но татко Карлет леко понасяше нещастieto си, защото Ели се грижеше за него и се стараеше да намали неговата мъка. Вечер, когато той отдавна вече спеше, тя все още седеше до масата, приготвяше и набождаше на дългата му пръчка нови мелнички за следния ден. Щом се оправяше времето и светваше топло слънце, тя хващаше както порано стареца за ръка и го развеждаше по улиците и площадите, където нетърпеливо го чакаха децата. Така Ели се грижеше за стареца, който вече беше напълно безпомощен. Тя го обличаше, хранеше го, пееше му за развлечение своите малки весели песнички, разказваше му разни истории, и когато нямаше неотложна работа, му четеше нещо на глас. На татко Карлет нищо не липсваше и той се чувстваше щастлив, доколкото може да бъде щастлив един слепец. Но колко много се беше променил вече. Той носеше ново палто, скроено също като старото, но сукното беше дебело и топло. Дрехите му бяха чисти и нови. Яката и ризата му бяха добре изгладени, а връзката добре вързана. Побелелите коси бяха сресани, обувките изчистени. Сега той вдъхваше уважение и никой не би помислил да му се подиграва.

Каква мила картина представляваше почтения старец, когато вървеше по улицата със своето мило, хубаво момиче. Много погледи се насочваха с удоволствие към тях, а той гордо вдигаше глава, когато чуваше тук-таме някой от минавачите да казва: „Ето татко Карлет и неговата хубава дъщеря“.

Днес Ели беше сама вкъщи. Тя седеше при прозореца и шиеше венчална рокля. Работата трябваше да бъде свършена още днес, защото на другия ден щеше да стане сватбата на малката кукла. Нейната притежателна беше питала вече няколко пъти дали „дъщеря“ ѝ ще бъде готова за сватбата. Затова след разходката с татко Карлет, Ели веднага се върна вкъщи и захвана отново работата си. Тя остави татко Карлет заобиколен от децата пред малкия магазин на една тяхна позната, с която той много обичаше да си приказва. От там той сам можеше да се върне вкъщи. Не се мина обаче много време откакто Ели се беше завърнала, и ето че се чу едно потропване на вратата. В стаята влезе Жан Лебо.

Ели се зачуди, тя гледаше младия човек и се питаше какво може да го води сега при нея. Лицето му имаше съвсем особен израз, когато той се доближи до младото момиче и полувесело, полусмутено протегна ръка.

— Татко Карлет сигурно не е у дома? — попит Жан и смутено въртеше в ръцете си някакъв предмет.

— Не, той е долу при госпожа Мение. Искате да му кажете ли нещо?

— Да... но аз не бързам с това, съвсем не... това венчална рокля ли е, дето шиете сега, госпожице Ели? Тя е много хубава.

— Да, хубава е. Но тази коприна е много плътна за такава малка фигура. Миналата седмица бях направила пак една венчална рокля от муселин-воал. Куклата тогава повече ми се хареса.

— Да, имате право! Една муселинена рокля, воал от бял тюл и един венец от миртови цветове, това много повече подхожда за жената на един дърводелец!

Ели учудена от тези думи вдигна глава и се засмя:

— Господин Лебо! Какво става с вас? Нима вие трябва да избирате някоя венчална рокля?

— На драго сърце бих го направил. Ако имахте и вие същото желание, работата щеше да бъде свършена. Не знам как да ви го кажа, но... вижте какво, днес сутринта ме направиха майстор в работилницата, моят работодател напуска работилницата и иска да я предаде на мене.

Ели отдавна беше престанала да се смее. Тя ниско наведе главата си, Жан също не се решаваше да вдигне очи.

— Мога да печеля много пари сега, като майстор — продължи той. — Моят работодател се оттегля от работата, като си спести доста пари. Аз мога да поддържам сега семейство. Затова искам да ви питам, госпожице Ели, искате ли да станете моя жена и да заживеем заедно с татко Карлет, когото ще обичам и ще почитам като свой баща?

Ели не отговори нищо. Жан, който с вълнение очакваше нейното решение, най-после реши да я погледне. Момичето бледо, трепереше, седнало пред него със склучени ръце.

— Госпожица Ели, какво ви е? — извика той с развълнуван глас. — Нима съм ви наскърбил с моите думи?

— Не, но колкото и да ми е мъчно да ви го кажа, аз няма да се женя.

— Няма да се жените? Но защо?

— Ще ви кажа, господин Лебо. Всичко ще ви кажа. Когато бях малко, нещастно, самотно дете, татко Карлет, който сам нямаше нищо, ми даде подслон. Той ме обичаше и ме гледаше. Той стана за мене баща. Откак пораснах, никога не съм могла да гледам циркови артисти без да си спомням с ужас за съдбата, която ме очакваше. Татко Карлет беше онзи, който ме спаси, нему дължа всичко, нему дължа повече отколкото на моя истински баща, защото нищо не го задължаваше да се грижи за мене. Той можеше да ме остави на улицата и аз бих умряла от студ и глад. Или кой знае какво би станало от мене, ако беше ме подслонил някой друг. Никой не знае колко добър беше винаги с мене татко Карлет, дори когато съвсем не съм го заслужавала. Той видя колко бях неблагодарна и суетна. Аз се срамувах да вървя с него, когато беше добър към мене и тъй ме обичаше. Той видя това, не ме отблъсна и не ме наказва. Нито с една дума не ме упрекна тогава, само плака и ми прости, той даже ме извиняваше, той, милият ми татко, че ме е накарал да страдам. Ах, това че той е плакал заради мен, никога няма да забравя! И той никога повече няма да пролива сълзи заради мен, в това се заклех. Моят дълг мога да изплатя, само като му посветя целия си живот, цялата си душа. Затова няма да се омъжа.

— Ах, Ели, не мислете, че ще се откажа от вас, след като ми казахте всичко това. Сега напълно видях вашето благородно сърце и заради тази благородност, заради вашето самопожертване още повече ви обикнах. Но вие неправилно сте разбрали моите думи. Татко Карлет ще стане мой баща, аз ще бъда негов верен син. Попитайте майка ми дали зная синовните си задължения, тя няма да се оплаче от мене. Вие познавате моята майка, няма защо да се боите, че тя няма да се погажда с татко Карлет. Тя обича баща ви, ще ни помага в грижите за него. Всички ние ще живеем заедно и ще бъдем щастливи.

Ели печално поклати глава.

— Не говорете така, господин Лебо, мене и тъй ми е тежко. Аз съм решила така и не мога иначе. Да не беше баща ми сляп, да беше само старостта, о, тогава охотно бих дала част от моите грижи и на вас и бих била щастлива. Но той не вижда! Аз трябва цял ден да се грижа за него и постоянно да му помагам. Аз трябва да го гледам като малко

дете и вън от тези задължения не мога да поема други. А това трябва да направя, ако стана ваша жена. Една жена трябва преди всичко да се грижи за мъжа си, да води съвестно домакинството, а особено когато мъжът ѝ е занаятчия, тя трябва сама да знае да наглежда всичко. Но как бих могла да правя всичко това и същевременно да се грижа за стария си баща? Той е свикнал да има някой до него, готов да го заведе навсякъде, да му даде винаги каквото поиска. Той ще бъде пренебрегнат, защото не ще имам време да задоволя всичките му желания. Той, наистина, никога не ще се оплаква, това знам добре. Той ще си мисли, че това е напълно естествено и право. И все пак ще страда. Той ще си помисли: Ели има толкова работа, тя не може да се занимава с мене. А той винаги беше готов да жертва всичко за мене и не трябва заради мене сега да страда. По-добре аз да страдам.

В това време се чу тих шум зад вратата. Но, задълбочени в своя разговор, нито Ели, нито Жан го чуха. След малко Ели пак заговори:

— Не казвайте на баща ми за всичко това, моля ви. Той сам съвсем не мисли, че бих могла да се омъжа. За него аз съм все същата малка Ели и такава ще остана, ако не му каже някой, че мога да потърся другаде щастието си. Той няма да разбере как е възможно това и само ще се чуди. Може би той ще размисли и ще разбере, че аз страдам заради него. Ние трябва да го запазим от такива мисли... Ах, мили ми приятелю, обещавайте ми, че няма да споменавате за нашия разговор нито дума пред баща ми. Неговата мъка би причинила и на мен най-голямо страдание.

Сълзи задушиха гласа на момичето, и то тихо заплака. Жан я гледаше тъжно, сълзи изпълниха и неговите очи.

— Тежко ми стана от вашите думи — прекъсна той най-последното мълчание. — Никой не може да ви обича по-горещо от мене, Ели. И когато помисля, че някой друг ще съумее да ви убеди по-добре от мене...

— Някой друг? Ах, не мислете това! Да бях свободна, да бих могла да постъпвам както искам, колко щастлива щях да бъда от вашите думи. Вярвайте ми, трябва да ви откажа и никога няма да се омъжа. Вие няма да ми се сърдите, нали? Трябва бодро да понасяме всичко, каквото ни сполети. Да беше лесно да изпълнява човек длъжностите си, никой не би ги пренебрегнал. А сега, сбогом, Жан. Ще отида долу да видя къде е татко Карлет, той много се забави.

Девойката стана и отвори вратата, но изплашена отстъпи пак назад.

— Какво е това? Пред вратата е паднала една малка мелничка. Моля ви, вижте татко да не е отишъл при вашата майка.

Госпожа Лебо сигурно бе излязла. Вратата на нейната стая беше заключена. Жан тичешком слезе по стълбите, но след няколко минути се върна блед и развълнуван.

— Нещо лошо ли му се е случило? — попита Ели с разтреперан глас.

— Нека се надяваме, че няма нищо. Той сигурно се е качил горе веднага след мене и след няколко минути пак е слязъл.

В това време татко Карлет съвсем сам бързаше из улиците, като че ли виждаше нормално. Като го видя госпожа Моние го повика и го попита къде отива, но той не й отговори и дори не обърна глава.

— Той е бил пред вратата — каза Ели отчаяна. — Сега всичко ми е ясно. Той е чул нашия разговор. Нали и вие сте сигурни, че той е чул? Аз го чета по лицето ви. Какво да правя сега? Как да го намеря?

Ели отвори прозореца и погледна на улицата. Гъста мъгла покриваше всичко наоколо. Едвам се виждаше къщата отсреща.

— Аз ще тичам на една страна, вие търсете на друга — каза задъхано младото момиче.

— Не — отговори Жан. — Вие трябва да останете вкъщи. Какво ще каже татко Карлет, ако се върне и не ви намери тук? Може би грешим, може би съвсем напразно се безпокоим, и той ще се върне след малко. За всеки случай, веднага тръгвам да го търся. Няма да се върна без него, кълна ви се.

XXIX. ПРЕЗ МЪГЛАТА

След като Ели се прибра вкъщи, татко Карлет не остана много при госпожа Моние. Седнал в удобно плетено кресло, той раздаде на нетърпеливите деца от своите шарени мелнички, след това поговори със старата съседка за времето, за мъглата, която ставаше от миг на миг по-гъста, за своето мило усърдно момиче и за добрия момък Жан Лебо. Скоро, обаче, магазина се напълни с купувачи, съседката нямаше време да приказва с него, и той тихо излезе. Пипнешком се изкачи по стълбите. Най-после стигна до стаята си и се спря за момент пред вратата да си поеме дъх. В това време чу, че вътре двама души оживено разговарят. Той се вслуша учуден. Думите, които стигнаха до ушите му, го приковаха на място. Тъй стоя той няколко минути, след това свали ръка от дръжката на вратата, върна се към стълбата и, като че ли притиснат от тежък товар, слезе надолу. Не обърна внимание на приветливия въпрос на съседката и тръгна бързо по улицата, без да знае накъде върви. Пронизан от студ и влага, старецът вървеше през гъстата мъгла. Минувачите го гледаха учудено и се питаха с усмивка: „Какво търси татко Карлет по това време из улиците? Кой ще купува сега неговите мелнички, когато няма нито едно дете навън?“. Тъй си мислеше всеки, щом го видеше. Но никой не се спря да го попита къде отива. Всички бързаха за вкъщи и никой не мислеше вече за стареца.

Дълбока скръб, огън гореше сърцето му. Неясни мисли се носеха в ума му, и полека-лека той почна да си припомня и разбира всичко станало. Мъката му ставаше още по-голяма. Той разбра сега, че Ели не е вече дете, а възрастно момиче, и че тя, като другите момичета, може да поиска да се омъжи и да потърси щастието си в своя къща и в свое семейство. И той сам чу това, че тя с радост би дала ръката си на младия дърводелец, да не беше... да, да не беше старият Карлет! — пошепна той с дълбока въздишка.

Колко силно се измъчваше нещастният старец от мисълта, че той пречи на детето си да бъде щастливо. Той чу нейните думи, тя не иска да се омъжи, тя ще остане със стария си баща. Щастлива, обаче, не би

могла да бъде даже и да скрие от него своята мъка. Той подслуша тайните й мисли и желания, и затова привидната й веселост, нейният смях и песни не биха могли вече да го излъжат. И макар че очите му не можеха да видят почервенелите й от сълзи клепки, гласът и движенията на неговото дете биха му открили скръбта си. Нейната жертва би го направила нещастен и той би трябвало мълчаливо да понася тази мъка до края на живота си...

Потънал в тези тъжни мисли, старецът изведнъж се сблъска с един минувач и щеше да падне, ако този не беше го хванал за ръката.

— Ама внимавайте, дявол да го вземе! — извика един сърдит глас.

— Извинявайте, господине, без да искам ви блъснах — отговори кротко татко Карлет и тръгна по-нататък.

— Това старче не стои май здраво на краката си — измърмори непознатия със състрадание и погледна след стареца. — Е, сигурно е пийнал... Но не изглеждаше да е пиян... Ама чакай, накъде отива! Та той е вече до самата река, още крачка и ще загине.

Непознатия бързо се обърна и тичешком тръгна към татко Карлет.

Старецът не знаеше къде е. Той безцелно бързаше през улиците, стигна най-последно брега на реката и без да знае, вървеше сега към влажния хлъзгав бряг, който се спускаше стръмно към реката. Тъкмо когато непознатия стигна до него старецът, изгубил почвата под краката си, щеше да се търколи надолу по стръмнината. Изплашен, той силно извика и протегна ръце, търсейки опора. В това време случайният минувач стигна до него, хвана го бързо и го дръпна назад.

— Ама какво правите? — попита същият глас, който преди малко тъй сърдито го нахока. — Да не бях тук, сега щяхте да сте в реката. Нима не знаете, че вече е нощ и при тази мъгла не е тъй лесно да излезе човек от водата! На рибите ли ще си продавате мелничките.

— Много ви благодаря, господине. Не ми се сърдете. Не знаех, че съм стигнал до реката. Аз съм сляп.

— Сляп? Как не се сетих? — извика непознатият и се удари по челото. — Но защо излизате тогава сам? Вие нямате дори куче при себе си. Нямате ли деца? Няма ли кой да ви придружи?

Нещастният татко Карлет мълчеше, само една дълбока въздишка повдигна гърдите му.

— Успокойте се — каза непознатият. — Виждам, че нещо ви измъчва. По пътя ще ми разкажете какво ви се е случило. Разбира се, няма да ви оставя тук. Подайте ми ръката си. А сега кажете ми къде живеете, за да ви заведа вкъщи... И тъй, казвайте!

— Вие сте добър човек, имате право. Трябва да се върна веднага у дома, при моето момиче — каза развълнувано татко Карлет, който изведнъж си помисли как ще се загрижи и изплаши Ели като види, че го няма. — Моето мило момиче, аз само го измъчвам! Като някой глупак избягах от къщи, без да зная сам какво върша, тъй ми беше тежко. Като се завърна сега вкъщи, ще се опитам поне да бъда весел, а после... дано по-скоро умра.

Мъката надви стареца, и той горчиво заплака.

Непознатият го заведе при една пейка и приветливо го помоли да му разкаже какво го измъчва. И татко Карлет разказа всичко на непознатия, който го слушаше със съчувствие. Той помисли малко, след това решително стана, повика един файтон, качи се заедно със стареца и тихо каза на кочияша къде да кара. Но това не беше адресът на татко Карлет.

XXX. НАМЕРЕН

Докато ставаше това, Жан тичаше от улица в улица, питаше, търсеше, вглеждаше се навсякъде, но напразно. Щом видеше нейде през мъглата висок човек, той тръгваше бързо след него, пълен с надежда, но винаги се мамеше. Никъде нямаше следа от присъствието на татко Карлет. Отчаян, младежът мислеше за скръбта на младото момиче, което чакаше от час на час неговото завръщане. И наново крачеше по улиците и търсеше някаква следа от изчезналия, като не се решаваше да се върне без никакво известие при момичето.

Времето минаваше, настъпи нощта. С червеникава светлина фенерите слабо блестяха през мъглата. Улиците потънаха в тъмнина, и Жан с болка на сърце трябваше да се откаже от напразните си усилия и да се върне вкъщи.

Недалеч от кея една кола, която вървеше много бързо, се понесе покрай него и едва не го блъсна.

— Внимавай! — извика кочияшът и спря конете.

Жан бързо скочи настрана и погледна седналия в колата.

— Татко Карлет! — Извика той бързо и скочи на стъпалото на колата. — Татко Карлет, къде отивате? Искате ли Ели да умре от мъка?

— Това е Жан, господине — каза татко Карлет на своя спътник. — Моля, нека колата да почака, за да мога да говоря с него.

— Качете се — каза любезно спасителя на татко Карлет. — Ние ще ви заведем при госпожица Ели и по пътя ще узнаете всичко. Така тя ще получи най-бързо успокоителни известия за баща си.

Жан нямаше време да изкаже своето учудване. Той беше щастлив, че е намерил татко Карлет и се качи в колата, която бърже се понесе напред и скоро потъна в мъглата.

А в това време Ели чакаше вкъщи. Отчаянието ѝ растеше от час на час. Отначало се опита да продължи работата си, но беше толкова неспокойна, ръцете ѝ тъй трепереха, че не можеше да държи иглата. Тя почна да нарежда стаята, разпали огъня в камината, постави до нея креслото на татко Карлет. След това сложи лулата му на малка масичка

близо до креслото, така че да може да я достигне с ръка. Сложи върху креслото неговия халат и на пода чехлите му. При това сълзи капеха от очите ѝ, и си мислеше с ужас, че може би всичко това е напразно, и че никога няма да види вече милото му лице.

— Поне съседката да си беше дошла! — каза с въздишка девойката и закри безпокойно по стаята. — Тя би могла да почака татко тук и да се погрижи за него, а аз бих отишла да го потърся. Ах, сигурно бих го намерила!

Но съседката не се връщаше, часовете минаваха, а Ели беше сама, уплашена и отчаяна. Тя отвори прозореца и се вслуша, на улицата всичко беше тихо и не се чуваха крачките на тези, които толкова чакаше. Най-после запали лампата и се опита отново да работи, когато изведнъж се чува крачки, някой се качваше бързо по стълбите. Ели бързо отвори вратата със страх в душата си. Светлината от лампата освети радостното лице на младия дърводелец, който лудо се изкачваше по стълбите през няколко стъпала.

— Намерихте ли го? — извика тя с треперещ глас.

— Той е жив, добре е, скоро ще го видите.

Ели не намираше думи от радост. Най-после, като се посъвзе малко, тя ту плачейки, ту смеейки се хвана ръката на своя приятел и му каза:

— Колко много ви благодаря! Вярно ли е? Кой ви каза? Къде е? Защо сам не дойде?

— Аз го видях, говорих с него, той всичко ми разказа. Но преди всичко, той ви моли да бъдете спокойна, да не се тревожите. Той е добре.

— Но защо не дойде сега с вас? Нещо искате да скриете от мен. Той сигурно е болен, или нещо му се е случило, не знам какво, но не ми казвате всичко.

— Той не е болен, няма му нищо, той е добре. Но няма да дойде ни днес, ни утре. Може би след две седмици.

— След две седмици!... Нима не мога да отида при него?

— Не, не бива... недейте така!... Приличам ли на човек, който носи лоши известия?

Ели погледна младия човек. Лицето му светеше от радост и увереност и тя малко се окуражи.

— Две седмици да не го виждам! — каза тя тъжно. — Той сигурно вече не ме обича, щом като може тъй да ме наказва.

— Да, но след това ще дойде една голяма радост. Ще го посещавам всеки ден и ще ви предавам всяка вечер неговите поздравии. Моята майка, която ей сега видях, знае вече всичко и ми обеща, че ще живее през това време при вас, за да не бъдете самотна. Значи кураж! Обещавам ви, че всичко ще свърши добре. Нямате ли ми поне малко доверие?

Ели му отговори само с една слаба усмивка и го погледна умолително. Но той не биваше да склони на нейната молба и, за да не издаде най-накрая тайната си, ѝ каза сърдечно сбогом и си отиде. Ели остана сама. Тъжно подпря главата си с ръка и се замисли. Мъчителната неизвестност за съдбата на баща ѝ ѝ тежеше, и тя не можеше, не смееше да вярва, че всичко ще се свърши добре.

XXXI. СЛЕД ЧЕТИРИНАДЕСЕТ ДНИ

Две седмици е дълъг срок за едно безпокойно сърце! Колко бавно минаваха дните за Ели, понеже не можеше да види татко Карлет! Всеки ден ѝ се струваше безкрайно дълъг. Тя чакаше Жан да си дойде вечерта, и да чуе от него пак, че всичко е добре. На всички други разпитвания и молби Жан отказваше да отговаря. Само до третия ден след изчезването на татко Карлет младият човек едва можеше да запази своята тайна. Той влизаше при Ели, лицето му светеше от радост, крачеше насам-нататък по стаята, пееше, свиркаше с уста, смееше се и шепнеше несвързани думи, а тя го гледаше учудено. Какво щастие, как всичко се измени из един път!

На другия ден и следващите дни Жан беше по-спокоен, и в лицето му се четеше голямо задоволство. Майка му беше по-весела, отколкото винаги.

Госпожа Лебо бе заета. Тя се грижеше за преместването си в новата къща при работилницата на Жан. Ели ѝ помагаше, когато имаше време и често пъти тя си въздишаше скрито, като мислеше, че тя би могла да бъде хазайка в тези стаи. Малката квартира имаше две хубави стаи. По-малката госпожа Лебо нареди за себе си, а по-голямата, в която имаше мебели от предишния хазяин на работилницата, беше за сина ѝ. Жан получи от стария си господар един разкошен стар скрин с хубави метални дръжки, гардероб, голяма маса и пъстро изписано легло. Ели се чудеше, младият човек задържа за себе си всички тези хубави неща, вместо да украси с тях стаята на майка си.

Най-после двете седмици се изминаха. Новото жилище на Лебо беше вече подредено, медните тенджери блеснаха на полицата, а в бюфета светеха шарените чинийки и чаши. Дори и белите завески бяха вече окачени. Жан хвърли последен изпитателен поглед и потърка ръцете от удоволствие.

— Готово! — извика той весело. — Самият крал не би могъл да иска нещо по-хубаво! Сега, госпожице Ели, ще заведа вас и моята

майка у дома, а като стигнем там, ще ви разкажа нещо много интересно.

Ели го погледна учудено. Какво по-важно можеше той да й каже, освен че татко Карлет ще се върне? Но преди да беше успяла да го запита, Жан продължи:

— Не ме питайте нищо — каза той, — нищо няма да ви кажа, преди да дойдете вкъщи.

В нетърпеливо очакване Ели седна до госпожа Лебо и погледна младия си приятел. Но той не почваше. Бавеше се, заключи грижливо вратата, отвори прозореца и погледна на улицата.

— Е, драги приятелю, не мога да чакам повече — извика най-после Ели като видя, че Жан стои спокойно до прозореца.

— Още един момент, сега ще дойда, госпожице Ели... Тъй, сега можем да захванем! — Той се усмихна, взе един стол и седна срещу младото момиче. — Неотдавна ви казах, мила госпожице Ели, че бях щастлив да намеря татко Карлет. Помислете само, нещастният старец едва не се удавил.

— Удавил? — извика тя ужасена и плесна с ръце.

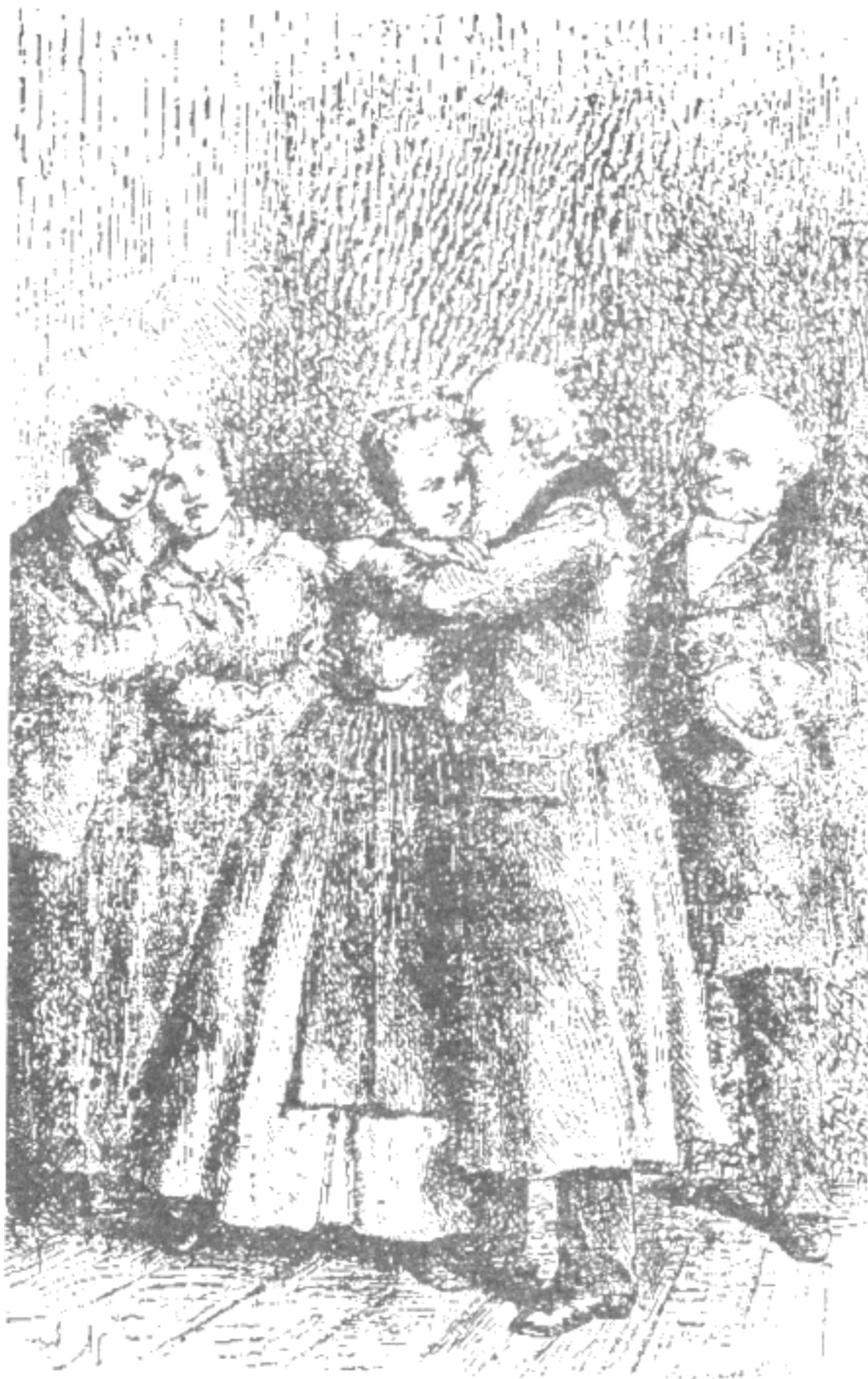
— Но той не се е удавил, успокойте се, тъкмо навреме дошъл тогава някой и го спасил. Непознатият, който му помогнал, бил добър човек. Той накарал татко Карлет да му разкаже своя живот и като чул това, което го измъчва, намислил нещо чудесно. Поговорил още малко с него, след това се качили заедно в един файтон и отишли в една къща... Зная — прекъсна той разказа си, — че не е съвсем ясно както го разказвам, но след малко ще разберете всичко... Стойте спокойно — каза той на Ели, която напрегнато се вслушваше, понеже чу, че някой върви по стълбите.

— Бъдете спокойни, никой не идва при нас, това са моите работници, те ще вземат още някои неща, които останаха... И тъй, аз намерих татко Карлет, когато той пътуваше с колата към онази къща. Той спря колата и ми разказа всичко. Но да не бях го видял тогава, господинът, който беше с него, щеше да дойде при вас да ви каже какво е станало с него. Но, разбира се, той беше доволен, че го намерих и ме помоли аз да сторя това. Днес стават две седмици откакто татко Карлет е в онази къща и понеже той няма защо повече да стои там...

— Та какво? — попита Ели, задъхвайки се.

— Понеже няма вече какво да прави там — повтори Жан и погледна скришом към вратата, — той няма да стои там повече...

Жан не можа да завърши. Ели чу в коридора тихо, тъй добре познато кашляне. Тя бързо скочи, отвори вратата и се хвърли в прегръдките на любимия си баща.

— Любимке моя! Радост моя! Мое мило хубаво дете — каза той развълнувано, като я милваше нежно по бузите. — Колко съм щастлив сега. Колко хубаво е станало моето момиче, откако не съм го виждал!

— Виждал? Ти виждаш! Истина ли е, истина ли е? — извика младото момиче с треперещ глас и се обърна към стария господин, който стоеше до татко Карлет.

— Истина, е, мила госпожице. Баща ви вижда сега добре — отговори непознатият.

— Вие сте го излекували?

— Аз се наех да го оперирам и сполучих. Господин Лебо ви е разказал вече, че бях щастлив да спася баща ви, когато едва не се удави. Той ми каза, че отдавна е ослепял и аз го заведох у дома, за да прегледам очите му. Разбрах, че мога да му върна зрението чрез операция, и реших да я направя. Често съм правил такива операции и те биват сполучливи и все пак не можех да бъда сигурен. За да не ви внуша надежда, която може да не се оправдае, и с това да ви измъча още повече, реших да не ви казвам нищо. А и баща ви, мила госпожице, бе по-спокоен, като знаеше, че не се тревожите толкова. Заведох тогава баща ви в една малка болница и след два дена му направих операция. Тя излезе сполучлива, а сега доведох вашия баща напълно здрав. Но не ми благодарете — каза той поклащайки глава, — не ми благодарете. Достатъчно съм възнаграден. Аз получих голямото удоволствие да донеса радост на такива мили хора. Имам сега само една малка молба към вас...

— Ах, господине, всичко каквото поискате.

— Да, кой знае дали след първата молба няма да дойде още една. Моля ви да заповядате на вечеря у мене. Днес към шест часа ще ви чакам, също баща ви и госпожа Лебо със сина си. А сега ще си вървя, за да можете да си поприказвате след дългата раздяла. Довиждане!

XXXII. ВСИЧКО Е ДОБРЕ, КОГАТО ЗАВЪРШВА ДОБРЕ

Колко неща имаха да си кажат Ели и татко Карлет! Младото момиче охотно разказваше как се бе изплашила, когато видяла, че го няма, колко се радвала, когато Жан ѝ казал, че е добре, колко ѝ беше мъчно да не го вижда толкова време и с какво нетърпение го очакваше! Старецът усмихнат ѝ обещава да не прави никога повече така. Но нямаше време за повече приказки. Татко Карлет я накара да се пригответи по-скоро, да облече най-хубавата си рокля за вечерята у лекаря. За пръв път в живота му се случваше да бъде поканен на вечеря.

Най-после дойде време да тръгват, и Жан почука леко на вратата на стареца.

— Ей сега ще дойдем, синко — каза татко Карлет и погледна Ели, която силно се изчерви.

След това тя грижливо заведе стареца към стълбите и му помогна при слизането, докато той не можеше да се нарадва, че отново я вижда. Ели постоянно забравяше, че той може да върви сам, и няколко дена го водеше грижливо както преди.

Вечерята мина много весело. Някои смятаха, че лекарят е горд човек, други казваха, че е груб и обича да се кара. Мразеха го, защото беше честен и не можеше да бъде любезен с хората, които презираше. Днес обаче той беше добър и любезен домакин. Той обсипваше гостите си с любезности и скоро те тъй се сприятелиха с него, като че ли бяха познати отдавна.

След вечерята извади едно шише хубаво вино, напълни чашите и каза:

— Да живее татко Карлет! Дано неговите очи да му служат още дълги години!

— За ваше здраве, мили докторе — отговори татко Карлет, вдигайки чашата. — Аз съм беден човек и не мога да ви благодаря

както трябва, но докато съм жив ще ви бъда благодарен за всичко, което направихте за мене.

— Оставете, приятелю, да не говорим за това. За какво съм лекар тогава? Нали трябва да лекувам болните? Сега, обаче, трябва да кажа още няколко думи на госпожица Ели. Вие обещахте да изпълните всичките ми молби. Татко Карлет сега вижда добре и не изисква толкова грижи. Струва ми се мила госпожице, че сега нямате никакво основание да отказвате на младия ни приятел Жан.

— Аз не отказвам — отвърна Ели зачервена и протегна ръката си на младия човек. — Знам, че той ще бъде син на моя баща.

— А аз ще имам една мила дъщеря, нали, мое дете? — каза нежно госпожа Лебо. — Сега ние ще живеем щастливи всички заедно.

— А кога ще стане сватбата? — попита лекарят. — Нали ще получа покана?

— О, разбира се! — отговори Жан. — Ще наредим сватбена закуска в моята работилница. Така майсторът най-достойно посреща своята домакиня. Готов съм всякога, когато поиска годеницата ми, утре дори.

— Утре? Не, това е невъзможно — каза Ели засмяно. — Нали трябва да си приготвя роклята от муселин и шлейф... такива каквито приличат за жена на дърводелец.

— Да, наистина, до утре има много малко време. Но ако моята майка помогне, все пак за няколко дни ще се свърши всичко необходимо. Другото вече съм уредил отдавна, още когато узнах, че татко Карлет е добре.

Ели нямаше сега какво да възрази, и те решиха, че сватбата ще стане идущата седмица. Чашите весело зазвънтяха. Пиха за здравето на годениците, приказвайки весело, и още дълго време се забавляваха.

На другия ден татко Карлет не можа да стои вкъщи. Не го свърташе на едно място. Той се радваше, че е пак свободен и независим и както някога тръгна из улиците на Нант със своите мелнични и флейта.

Най-напред той се упъти към госпожа Терасон. Тя изслуша с голямо съчувствие разказа на своя стар приятел за всичките щастливи събития в неговия живот през последните седмици.

Госпожа Терасон поостаря през последните години, но в сърцето си бе запазила приятелството към татко Карлет. Тя с радост чу за

Елиното щастие. Тя живееше със своето семейство все в същата къща в Града на розите, макар през тези години да бяха станали заможни. Трите ѝ момчета станаха стройни юноши и работеха, а Полин домакинстваше изкусно и усърдно.

— Но скоро ще трябва да се разделя от нея — каза усмихната госпожа Терасон, — тя също иска да си нареди собствена къща както вашето момиче.

Татко Карлет се сбогува с госпожа Терасон и тръгна към пазаря. Там той не намери както по-рано своята стара приятелка госпожа Робер. Всекидневното ходене в града беше тежко за старата селянка, затова тя пращаше някоя своя племенница на пазаря. Старецът скоро я намери. Той ѝ предаде писмо за госпожа Робер от Ели и сърдечни поздравии от всички. Момичето, което бе учило в училището на село и се гордееше с това, че знае да чете и да пише, обеща, че ще прочете писмото на леля си, без да прескача нито дума.

Осем дни бяха се изминали от деня, когато всички прекараха при доктора. Денят на сватбата беше настъпил и обкръжена от верни, искрени приятели, младата девойка пристъпи към олтара. Госпожа Терасон настоя сама да облече годеницата и да ѝ сложи воала и венеца. С щастлива усмивка тя каза на Ели:

— Скоро ще направя същото и за моето момиче.

Госпожа Робер беше, разбира се, също там. Тя донесе за сватбената закуска един грамаден петел, а за сватбата пристигна с такъв голям запас от разни неща, като че ли искаше да осигури с тях младата двойка завинаги. Тя седеше весело на масата, близо до татко Карлет и старите приятели се надпреварваха да си припомнят всички случки от детинството на Ели.

— Мили татко — каза трогната младата жена, — когато си помисля за това колко много си направил за мене, чувствам, че никога не ще мога достатъчно да ти се отблагодаря. Не би било много, ако бих се отказала за тебе от всяко друго щастие.

— За щастие, от това няма нужда — отговори добрият старец. — Но ми се струва, че аз трябва повече да съм ти благодарен отколкото ти на мене. Какъв безсмислен мързеливец бях по-рано! Живеех, прекарвах дните си без полза за себе си и за другите. И какво би станало от мене, ако бях остарял без да си ти до мен? В някой кът върху куп сено щях да умра, без да има някой да ме обича и да плаче

след мене. Не, мое мило дете, ти не си ми длъжна, защото всичко, каквото съм направил за тебе, ти ми го върна, и аз получих чрез тебе толкова много, колкото не получава никой баща чрез любовта на своето дете.

XXXIII. СБОГОМ, ТАТКО КАРЛЕТ!

Сега татко Карлет е вече съвсем стар. Той сам не може точно да каже на колко е години, но отдавна е преминал осемдесетте.

Въпреки напредналата си възраст той е още бодър и здрав и очите му гледат ясно наоколо. Щастлив и доволен, той живее в семейството на любимото си дете, внучетата му го обичат, и той мисли понякога с тъга, че скоро сигурно ще трябва да ги напусне.

Противно на всички стари хора, чиято памет задържа главно впечатленията на младостта, татко Карлет почти никога не говори за младите си години. Изглеждаше понякога, че те се заличават от паметта му, или той се предпазваше да говори за онова време. Неговите възпоминания започваха от момента, когато вдигна на ръце малкото забравено същество, определено да стане негов ангел пазител и да направи от него добър човек. Той се срамуваше, че голяма част от живота му е преминала безполезно, без сам той да знае за кого и за какво е живял.

— Не искам дори да мисля за онова време, за да не си спомням, че преживях цели шестдесет години без да направя нещо добро — казваше той често на Ели.

— Но ти след това си направил много, татко — му отвърщаше винаги с усмивка младата жена.

Минаваха години. Жан работеше добре и си спечели добро име. Той винаги получаваше много поръчки. В неговата работилница никога не стояха без работа и през целия ден се чуваха весели песни, които помагаха в работата.

Ели също не стоеше без работа. Тя продължаваше да работи за магазина на куклите, както през моминството си. Но постепенно изостави тази работа. Трябваше вече да се грижи за децата си и за домакинството, което по-рано наглеждаше свекървата. За друга работа не ѝ оставаше време. Госпожа Лебо остаря, боледуваше често, и Ели не можеше да я остави да се мъчи още с домакинството.

Никоя майка сигурно не е обичала и не е гледала децата си по-добре от Ели. Щастieto и любовта, които тя нямаше в детинството си, получаваха сега щедро нейните деца. Често пъти, когато минаваше през площад Бретан и виждаше на мястото, където беше умряла нейната майка, нова циркова барака, тя изтръпваше при спомена за миналото. Жалост изпълваше сърцето ѝ, когато някое дете балерина протягаше детската си ръчичка към нея за помощ. Тя слагаше монета в тази ръка, отминаваше смутено и благодареше на Бога, че запази дечицата ѝ от такава съдба.

Колкото и да беше остарял татко Карлет, продължаваше своя стар занаят. Когато въвн плискаше дъжд и имаше силен вятър, той оставаше вкъщи до своята стара маса. На нея имаше гърне с лепило, пръчки и голям избор шарена хартия. Той приготвяше от нея пъстри мелнички за внуците си. Но щом огрееше слънце, с бодри крачки тръгваше из улиците на града. И децата на неговите някогашни малки купувачи сега гледаха със страстно желание малките мелнички и купуваха хубавите играчки.

Ели не се решаваше да задържи вкъщи баща си. Тя само го молеше да взима със себе си по-малкото ѝ момиче, за да подиша и то чист въздух. Но скришом пошепваше на детето да внимава и да помага на стареца.

Детето бе кръстено на кръстницата си Бени, но Карлет го наричаше Ели, и когато го водеше за ръка и обикаляше с него улиците на Нант, струваше му се, че води своята Ели. По пътя разказваше на малката си спътница за бедното, изоставено сираче, на което беше дал подслон и което му помогна да стане човек. От време на време прекъсваше за няколко минути разказа си. В това време допираше

флейтата до устните си и тя издаваше няколко дълги звука, а той пееше със слаб треперещ глас своята песничка:

*Елате, тук елате, милички деца,
мелнички ви нося със шарени крилца!*

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.